

Årsrapport 2010

Fylkesmannen i Østfold

Innhold

Kapittel 1 - Om embetet	Side 4
Kapittel 2 - Sentrale politiske føringer	Side 10
Kapittel 3 - Resultatområder	Side 22
Kongehuset	Side 22
Miljøverndepartementet	Side 22
Landbruks- og matdepartementet	Side 32
Kunnskapsdepartementet	Side 47
Statens Helsetilsyn	Side 71
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	Side 75
Justis- og politidepartementet	Side 79
Kommunal- og regionaldepartementet	Side 83
Arbeidsdepartementet	Side 89
Helse- og omsorgsdepartementet	Side 91
Samferdselsdepartementet	Side 107
Utenriksdepartementet	Side 108
Kulturdepartementet	Side 108
Fomyings-, administrasjons- og kirke departementet	Side 108
Andre	Side 111
Endringer i årsrapporten	Side 112

Embete:

Året 2010 har vært et virksomt og godt år for Fylkesmannen i Østfold. Vi har hatt jevn aktivitet og oppdraget er løst på en god måte. I løpet av de to siste årene er fire av åtte medlemmer i ledergruppa nytilsatte. Vi har derfor hatt stor nytte av samlinger og arbeid i forbindelse med FADs lederutviklingsprogram i 2010. Administrasjonsordningen vår og flere samlende strategidokumenter for organisasjonens drift og utvikling er revidert, vedtatt og forankret. Organisasjonen er således konsolidert, blitt mer robust og godt tilpasset både oppdrag og krav om mer samordning.

Innenfor de ulike fagområder er det utformet omfattende oppdrag fra departement, direktorat og tilsyn. Det er generelt stort arbeidspress og de ansattes ambisjonsnivå er høyt. Ambisjonsnivået må tilpasses de rammene vi får. En vurdering av resultat på de ulike områdene i vårt styringssystem exie, viser at måloppnåelsen er tilfredsstillende og solid. Ved ekstra innsats blir tidsfrister i hovedsak overholdt.

Vi legger stor vekt på at forholdet mellom kommunene og embetet skal være tillitsfullt og godt, preget av gjensidig respekt og forståelse for ulike oppgaver og ansvar. Vi har en systematisk og god kommunedialog, der drøfting av statlige føringer tillegges stor vekt. Vi tilbyr kompetanse på ulike områder ved behov. I tillegg til konkrete oppdrag som sektormyndighet og samordner, er det også viktig å ha forståelse for våre generelle roller: Pådriverrolle i tjenesteproduksjon og utvikling, lyttepost for sentrale myndigheter, rettsikkerhetsinstans for befolkningen, og ikke minst talerør for befolkningen og kommunene i Østfold til sentrale myndigheter.

Fra 1. januar 2010 ble den såkalte forvaltningsreformen gjennomført. Noen oppgaver ble overført fra oss til fylkeskommunen. Det er generelt et godt og åpent samarbeid i Østfold. De vedtatte endringene ble håndtert på en ryddig måte og samarbeidet mellom fylkeskommune og Fylkesmann styrkes stadig gjennom bl.a. nytt planregime etter ny plan- og bygningslov. "Utvikling" er et stikkord for fylkeskommunens nye rolle og både på utdannings- og landbruksområdet er samarbeidet intensivert.

Fylkesmannens plass i forvaltningen er ofte i skjæringspunktet mellom nasjonale føringer og det lokale folkestyret. Dette vil trolig bli sentralt tema i den kommende lokalvalgkampen. Som utøvende myndighet i denne nasjonale styringslinjen, opplever vi særlig konflikter i forbindelse med disponering i den beste dyrka jorda og i strandsonen. Meklingsinstituttet har bidratt til enighet og samlende løsninger.

Vi har i 2010 gjennomført brukerundersøkelser, og kan glede oss over at forholdet til ordførere og rådmenn er preget av stor åpenhet, høy tillit og god lokalkunnskap. Brukere generelt, som har mye kontakt med Fylkesmannen, har svært godt totalinntrykk og høy tillit til embetet viser undersøkelsen.

For øvrig viser jeg til detaljert omtale på de ulike resultatområdene.

Moss 25. februar 2011

Anne Enger

sign.

Kapittel 1 - Om embetet

1.1 Tilstanden i embetet og fylket generelt

1.1.1 Tilstanden i embetet

Organisering

Fylkesmannen i Østfold har i virksomhetsåret hatt fokus på videreutvikling av organisasjonen. Det var viktig med budsjetttilpasning og følgelig varierende vektlegging av rettssikkerhet, tilsyn, veiledning og utvikling på fagdepartementenes mål og resultatområder. Fylkesmannsembetet er organisert med 4 fagavdelinger, en fagstab og en administrativ stab:

- helse- og sosialavdeling
- avdeling for utdanning og justis
- landbruksavdeling
- miljøvern avdeling
- samordnings- og beredskapsstab
- administrativ stab

Nytt delegasjonsreglement/administrasjonsordning ble iverksatt i 2010 og arbeidet med styringsdokument for personvern, informasjonssikkerhet og beredskap ble på det nærmeste ferdigstilt med sikkerhetsinstruks/reglement for medarbeidere og ledere.

Bemanning

Embetet hadde pr. 31.12.2010 i alt 128 ansatte inklusiv lærlinger. Til sammen var arbeidsinnsatsen gjennom året 114 årsverk inklusiv fellestjenester i Statens hus, sykefravær og lønnet permisjon. Andre brukeretater dekket sin del av felleskostnadene med 1,5 årsverk. Fylkesmannens økonomiske ansvar ble følgelig 112,5 årsverk som fordeles på kap 1510 med 98 årsverk og andre kapitler 14,5 årsverk.

Budsjett, resultat

Bevilgningen på kap. 1510 post 01 var på 60,8 mill. kroner brutto i 2010. Med en overføring fra foregående år på 0,2 mill. kroner og tilleggsbevilgninger i løpet av året på 1,8 mill. kroner, ble totalrammen 62,8 mill. kroner.

Regnskapet viser et mindreforbruk på 0,4 mill. kroner. Energiutgiftene ble langt høyere enn budsjettet, men med innsparing på flere enkeltposter bl.a. ved vakanser, ble resultatet tilnærmet balanse.

Sykefravær

Stor oppmerksomhet om vårt høye sykefravær i 2007 og oppfølging av sykmeldte med tiltak ser ut til å ha virket godt. I 2010 var sykefraværet 3,8%.

Statens hus

Skatteetaten tegnet ny leieavtale med Entra Eiendom AS i 2009 som betinget en del ombygging og tilrettelegging av fellesarealer i Statens hus. Fylkesmannen har ansvaret for fellestjenestene og ble involvert i ombyggingsprosessen, spesielt for nytt kundemottak og oppgradering av felles møterom. Prosessen pågikk i 9 måneder og har resultert i et betydelig merarbeid. Det er gjennomført ytterligere utbedringer og justeringer i 2010.

Måloppnåelse

Innenfor de ulike fagområder utgjør tilsyn, kontroll og klagesaksbehandling en stor del av arbeidsinnsatsen. Det er stort arbeidspress, og vi oppnår dessverre ikke alltid kravene til saksbehandlingstid. På enkelte tilsynsområder er måloppnåelsen svakere enn planlagt pga vakanser ved skifte i stillinger. Vi anser likevel måloppnåelsen for å være tilfredsstillende på de fleste områder.

I forbindelse med embetets utviklingsarbeid har vi gjennomført innbygger- og brukerundersøkelser. Østfoldinger flest kjenner lite til Fylkesmannens virksomhet. Dette gjelder særlig innbyggere under 30 år. Dette synes å være

generelt for alle fylkesmannsembeter. I Østfold ser vi at innbyggernes og brukernes totalinntrykk og tillit til Fylkesmannen øker med økende erfaring med embetet. Kommuneansatte med mye kontakt med Fylkesmannen har et svært godt totalinntrykk og høy tillit til embetet. Forholdet til ordførere og rådmenn er preget av stor åpenhet, høy tillit og god lokalkunnskap.

1.1.2 Tilstanden i Østfold fylke

Kommuneøkonomi

I 2009 oppnådde man en klar bedring av resultatene i kommunene i Østfold. Resultatforbedringen fra 2008, som var et historisk svakt år for kommunene på landsbasis, var imidlertid langt svakere enn utviklingen i landet som helhet. Dersom man ser bort fra 2008 må man i Østfold tilbake til 2003 for å finne svakere resultater.

Regnskapstallene viser at utviklingen i Østfold delvis skyldes at netto finansutgifter i mindre grad ble redusert i Østfold enn i landet for øvrig. En tredjedel av kommunene i Østfold hadde negative netto driftsresultat i 2009. For utviklingen videre gir det ellers grunn til bekymring at Østfoldkommunenes disposisjonsfond ble vesentlig redusert i 2009. Den langsiktige handlefriheten i fylkets kommuner ble også bundet opp av økt gjeld. Så langt tyder tilbakemeldingen fra kommunene på at mange kommuner i fylket får svake resultater også i 2010, og at man drar med seg betydelige utfordringer inn i 2011. Kombinasjonen av høy gjeld, lite reserver og et betydelig press på velferdstjenestene gjør situasjonen krevende for mange kommuner.

Østfold har i alle årene fra 2000, da ordningen kom, hatt kommuner i ROBEEK-registret. På det meste var det seks kommuner inne i 2005. For tiden er det to kommuner i registret i Østfold. Flere kommuner står i fare for å bli innmeldt i registret på grunn av ubalanse i driften og lite reserver til å håndtere negative overraskelser.

Helse- og sosialområdet

Østfold har et aktivt partnerskap for folkehelse, der Fylkesmannen er bidragsyter. Satsningene er tatt inn i fylkesplanen for Østfold mot år 2050. Prosjekt plansamhandling er et samarbeid mellom Fylkesmannen i Østfold og Østfold fylkeskommune for å bidra til helhetlig samfunnsplanlegging med vekt på samfunnsdelen i kommuneplanarbeidet. Universell utforming er en del av denne satsningen. Østfold har fått tildelt midler til å planlegge tre lokalmedisinske sentre. Dette arbeidet er knyttet til utviklingen mot et nytt Østfoldsykehus.

Ny folkehelselov og helse- og omsorgslov medfører forventninger til Fylkesmannen om å medvirke til opplæring i helse- og sosialtjenesten. Vi får jevnlig henvendelser om slik bistand. Samlet aktivitet på dette fagfeltet vil kreve omprioritering av øvrige oppdrag, med mindre det blir tilført ressurser.

Kommunene planlegger videre utvikling av tjenestene i Omsorgsplan 2015, men økonomien begrenser sykehjemsutbyggingen. Fylkesmannen planlegger oppfølging av IPLOS med eget møte for psykiatri- og rustjenestene i kommunene våren 2011. Hovedsatsningene i Omsorgsplan 2015 tas opp i fylkesforumet, en møteplass på overordnet nivå ledet av fylkesmannen, og i ulike faglige nettverk for utøvere i pleie- og omsorgstjenestene og i sykehuset. Fylkesmannen i Østfold, Fylkesmannen i Buskerud og Helse Sør-Øst ved Sunnås sykehus arrangerte i 2010 en regional konferanse om Habilitering og rehabilitering.

Arbeidet med å forankre NAV-reformen har fortsatt i 2010 gjennom de etablerte samarbeidsarenaene og kompetansehevede tiltak for ansatte i NAV-kontorene. Det er utarbeidet en statusrapport i KVP-arbeidet etter besøksrunde i samtlige NAV-kontor høsten 2010. Arbeidet videreføres i 2011. Arbeidet blir koordinert med andre satsninger og kompetansehevingstiltak som utenrettslig økonomisk rådgivning, boligsosialt arbeid, barnefattigdom, oppfølging etter fengselsopphold, psykiatri- og rustjenester og forebyggende helsearbeid.

Arbeidet med psykisk helse følges opp etter avsluttet opptrappingsplan med hovedvekt på faglig kompetanseheving og støtte til fortsatt tjenesteutvikling i kommunene. Kommunene opplever etterspørsel og press på tjenestene. Det er etablert samarbeid med NAPHA (Nasjonalt kompetansesenter for psykisk helsearbeid). 14 av 18 kommuner mottok tilskudd til prosjekter i Opptrappingsplanen for rusfeltet i 2010. Prosjektene følges opp med regelmessige møter på faglig og administrativt nivå i kommunene. Arbeidet knyttes til å utvikle internkontroll for å sikre at lovkrav til tjenestene overholdes, og til å utvikle fagkompetanse og samarbeidsformer. Samarbeidet med KoRusØst er en del av fundamentet for satsningen. Det er nå etablert 5 rusfaglige fora i fylket med jevnlig møtevirksomhet.

Helsetilsynet i Østfold avsluttet 219 saker som hendelsesbasert tilsyn i 2010 og det ble gjennomført 12 systemrevisjoner i helsetjenesten. Klager på sosiale tjenester i NAV øker i antall og kompleksitet. Hendelsesbasert tilsyn på sosialområdet og barnevern er også økende.

Tilsyn med institusjoner og omsorgssentre er gjennomført som planlagt, med full dekning på antall besøk. Vi har

også gjennomført 2 systemrevisjoner ved barneverninstitusjoner. Fylkesmannen har hatt særskilt oppfølging med 10 kommuner fordi lovkrav til tjenestene ikke har vært oppfylt. Barnevern tas opp i Fylkesmannens dialog med Østfold-kommunene, og de melder om knappe ressurser og stort behov for å styrke dette fagfeltet. Samtidig erfarer de økt pågang av alvorlige og faglig krevende barnevernsaker. Fylkesmannen har begrenset mulighet til å etterkomme alle henvendelser om opplæring.

Barnehage og utdanning

Alle kommunene i Østfold kunne også for 2010 melde om barnehageplass til alle med rett. Den aktive planleggings-, utbyggings- og utviklingsperioden som preget 2009, ble videreført for 2010. Forberedelsen av ansvarsoverføringen fra stat til kommune på barnehageområdet har ført til økt bevissthet i kommunene om behovet for kompetanse og kapasitet for å overta nye oppgaver. Dialogen med Fylkesmannen har vært tett gjennom hele året (gjennom kommunemøter, veiledning, regelverkssamlinger og ulike fellessamlinger for både kommune- og virksomhetsnivå).

Ved utgangen av 2010 oppsummerer vi at vi har mottatt svært få meldinger fra kommunene om problemer med å mestre de nye oppgavene. Alle kommunene har barnehage tilbud i henhold til lovkravene, og vi vurderer det slik at administrasjonene er godt forberedt på å påta seg de nye oppgavene de ble pålagt fra 2011.

Debatten om skole og utdanning i Østfold ble også i 2010 preget av begrepene tidlig innsats, grunnleggende ferdigheter og fullføring av videregående opplæring.

På bakgrunn av relativt dårlige resultater ved eksamen og nasjonale prøver, og for stor andel elever som ikke fullfører videregående opplæring, ble et stort partnerbasert arbeid med fylkeskommunen som prosjekteier og tung politisk styring igangsatt, med fokus på grunnleggende ferdigheter. Både Fylkesmannen og kommunene har vært tungt inne i plan- og forankringsarbeidet. Prosjektet ses sammen med Ny Giv, der fylkeskommunen og Sarpsborg kommune har satt i gang et utviklingsarbeid som vi ser som svært lovende, både for de direkte involverte og for de øvrige kommunene og skolene.

De nye tilstandsrapportene har gitt skoleeierne nytt kunnskapsgrunnlag og mer innsikt i sine virksomheter. Dette kommer til uttrykk i både debatter i kommunestyrene og medieoppslag. En del kommuners rapporter viser imidlertid at en må legge mer arbeid i egne analyser og konkretisere utfordringene slik at rapportene blir gode styringsredskaper. Vi ser det som positivt at fylkeskommunen og noen av kommunene tydelig kopler tilstandsrapporteringen til sitt eget kommunale styringssystem, og at den dermed blir en naturlig og integrert del av dette.

Tilsyn og klagesaksbehandling er hovedoppgaver for Fylkesmannen på barnehage- og utdanningsområdet. Temaet for det nasjonale tilsynet i 2010 var elevenes rett til et godt psykososialt miljø. Denne helt sentrale bestemmelsen i opplæringsloven har vært tematisert i regelverksamlinger med kommunene og fylkeskommunen. Alle skolene vi har hatt tilsyn med, har stort fokus på det forebyggende arbeidet og gjennomgående iverksettes tiltak når en skole oppdager krenkende atferd. Saker løses på lavest mulig nivå. Vi har imidlertid i dette tilsynet også registrert at skolene i for liten grad fatter enkeltvedtak slik opplæringsloven krever.

Kommunene og fylkeskommunen har gjennomgående positive tilbakemeldinger på kvaliteten i vårt tilsyn på barnehage og utdanning. Det er imidlertid mindre entydige reaksjoner på selve tilsynet som forbedringsstrategi. Det totale statlige tilsynsvolumet oppleves av noen også som belastende for daglig drift. For å bidra til en bedre forståelse for sammenhengen mellom tilsyn og læring/forbedring har vi i 2010 lagt mer vekt på veiledning overfor kommunen i etterkant av tilsynet. På grunnlag av positive erfaringer i 2010 vil vi arbeide videre med utvikling av metoder og strategier for 2011.

Fylkesmannens koordinerende rolle i forhold til samarbeidende sektorer og de ulike nivåer i utviklingsløpet til barn og unge gir oss en oversiktsviten og en kompetanse som både private og offentlige barnehager og skoler bruker aktivt. Gjennom konferanser, nettverk og ulike møteplasser kan nasjonal politikk og læringsresultater formidles og gis en regional fellesforståelse, og gjennom bruk av skjønnsmidler til utvikling av kommunal styring på området barn og unge kan vi bidra til nytenking og forbedring. Etter Fylkesmannens vurdering har samarbeidet med kommunene, fylkeskommunen, private skoler, KS og Høgskolen i Østfold vært godt og konstruktivt i 2010.

Planarbeid, miljø og forurensning

Blant de prioriterte oppgavene i 2010 var innføring av miljøprinsippene i naturmangfoldlovens §§ 8-12. Det har også vært fokus på innføring av ny plan- og bygningslov, spesielt planstrategidelen. Det er etablert et eget samhandlingsprosjekt sammen med fylkeskommunen. Målet er å sette kommunene bedre i stand til å komme i

gang med planstrategiarbeidet tidlig.

Antallet dispensasjonssaker har igjen steget siden i fjor og statistikk fra 1997 viser at det aldri har vært skrevet flere uttalelser enn i 2010. Sett opp mot ny dispensasjonshjemmel i plan- og bygningslov og målet om at arealdisponeringspørsmål skal avklares i plansaker, er utviklingen bekymringsfull.

Vi registrerer varierende praksis mellom kommunene i eiendoms og bosettingssaker. Fylkesmannen mener at det er behov for å korrigere kommunenes praksis.

Befolkningsvekst, ønske om å legge til rette for arealkrevende næringer i hver enkelt kommune og næringsarealer ved motorveikryss og flyplass bidrar til et konstant nedbyggingspress på dyrka mark. Kombinasjonen av nasjonal arealpolitikk med fokus på arealøkonomisering, nasjonalt verdifull dyrka mark og et stort potensial for fortetting og omforming burde tilsi at det er mulig å unngå nedbygging av dyrka mark i Østfold. Fylkesmannen mener at det er unødvendig å bygge ned dyrka mark for å sikre utvikling i fylket. I 10-års perioden 2000-2009 er det rapportert omdisponert 9.454 dekar av den beste matproduksjonsjorda vi har i landet. Dette er ikke i tråd med sentrale føringer og mål om halvering av omdisponering av dyrka mark innen 2010.

Saksbehandlingstiden for byggesaker er gradvis redusert i løpet av året 2010. Dispensasjonssaker dominerer fortsatt klagesakene. Utfordringene i 2010 har vært knyttet til håndteringen av de nye dispensasjonsbestemmelsene i plan- og bygningsloven og til opplæring i byggesaksdelen av loven. I forbindelse med det siste bidro Fylkesmannen med flere av våre saksbehandlere i et ressursteam som gjennomførte en todagers samling for alle kommunens byggesaksbehandlere. Opplæringsvirksomheten fortsetter i 2011.

Saksbehandlingstiden for klager på reguleringsplaner og bebyggelsesplaner har vært i gjennomsnitt 3 måneder. Tidspunktet for når en sak er kommet inn, er det tidspunktet saken er mottatt fra fylkeskommunen. Saken er da klar for behandling.

Vi har ved klagesaksbehandlingen hatt stor fokus på naturmangfoldloven og lovens § 7 om at vurderingen av prinsippene skal fremgå av begrunnelsen. Loven er ny for kommunene, og de har behov for bevisstgjøring og veiledning.

Landbruksbasert næringsutvikling

Det utarbeides årlig handlingsplaner for landbruksbasert næringsutvikling i samarbeid med næringsorganisasjonene, fylkeskommunen og Innovasjon Norge. Satsingsområdene i 2010 har vært melkeproduksjon, mat og foredling, bioenergi, innpå tunet, grønt reiseliv, trebruk og økologisk landbruk. Se også kap 2.5.

Samfunnssikkerhet og beredskap

Fylkesmannen har utviklet risiko- og sårbarhetsanalysen FylkesROS Østfold og følger opp med utarbeidelse av tiltakskort for prioriterte hendelser. Risikobildet er sammensatt og vil påvirkes av klimaendringer. Dette har vært gjenstand for drøftinger på møter i Fylkesberedskapsrådet. Fylkesmannen har i veiledning, tilsyn og øvelser fulgt opp prioriterte områder som strategisk krisehåndtering, krisekommunikasjon og samordning.

Det er et godt samarbeid mellom aktører lokalt, regionalt og sentralt. Kommuner og andre har i økende grad utviklet gode ROS-analyser som grunnlag for skadeforebyggende og skadebøtende tiltak. Vulkanutbruddene på Island førte til store problemer for flytrafikken, inklusiv rednings- og ambulansflygninger. Fylkesmannen videreformidlet informasjon om situasjonsvurderinger og tiltak.

Det er gjennomført prosjekt for å styrke atomberedskapen i Østfold. Prosjektet har fokusert på langtidsvirkningen for landbrukssektoren etter radioaktiv forurensning.

Fylkesmannen har videreført arbeidet knyttet til interregprosjektet Grensestrategisk krisehåndtering. Deltakere i prosjektet er kommuner og statlige myndigheter på svensk og norsk side av riksgrensen i Østfold. Prosjektet avsluttes i 2011.

Fylkesmannen har satt igang arbeidet med innføring av krisestøtteverktøyet CIM i embetet og i kommunene.

1.2 Rapportering på ressursbruk

Samlet ressursinnsats i 2010 er 116,8 årsverk inklusiv prosjekter i naturvernområder og miljøprosjekt i MORSA-

vassdraget der Fylkesmannen har arbeidsgiveransvar. Fordelingen på departementsområder er følgende:

	Årsverk	Rel. andel
• Miljøverndepartementet	22,2	19,0%
• Landbruksdepartementet	17,8	15,2%
• Kunnskapsdepartementet	9,6	8,2%
• Barne- likestillings- og integreringsdepartementet	7,0	6,0%
• Justis- og politidepartementet	4,5	3,9%
• Kommunal- og regionaldepartementet	8,8	7,5%
• Arbeidsdepartementet, jf HOD	2,0	1,7%
• Helse-og omsorgsdepartementet	18,8	16,8%
• Andre	25,3	21,7%
• Sum	116,8	100%

Regnskapet viser et samlet forbruk på 62,4 mill kroner på kap 151001. Overføring av regnskapsdata fra SSØ til denne årsrapporten har ikke gått som ventet og tallmaterialet er ukorrekt på flere områder. Resultatet er gitt nedenfor. Vi har ikke lyktes med å korrigere.

Departement	Kap1510	Fagdep
Miljøverndepartementet	kr 11 946 781,97	kr 568 553,97
Landbruks- og matdepartementet	kr 15 084 267,72	kr 0,00
Kunnskapsdepartementet	kr 7 932 803,06	kr 5 130 045,71
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	kr 4 675 045,45	kr 566 367,33
Justis- og politidepartementet	kr 2 353 375,07	kr 0,00
Kommunal- og regionaldepartementet	kr 4 584 466,74	kr 0,00
Arbeidsdepartementet	kr 598 300,36	kr 675 621,25
Helse- og omsorgsdepartementet	kr 9 075 942,27	kr 8 271 559,03
Andre	kr 23 854 545,13	kr 0,00
Sum:	kr 80 105 527,77	kr 15 212 147,29

1.3 Andre Forhold

Arkiv - ePhorte

Lederansvaret for fagutvalg sak/arkiv ble overført til Fylkesmannen i Vestfold høsten 2010. Fylkesmannen i Østfold ble 18. oktober med på offentlig elektronisk postjournal (OEP) og har siden denne datoen lagt ut offentlig journal der. Lanseringen av OEP medførte en del informasjonsarbeid til alle ansatte med vekt på rutiner for kvalitetssikring før publisering av offentlig journal.

I desember ble det sendt ut et brev til alle kommunene og Østfold fylkeskommune der vi ber om at offentlige saksdokumenter blir sendt som e-post til vårt postmottak. Elektronisk dokumentutveksling (EDU) vil bli tatt i bruk i 2011 og Fredrikstad kommune har stilt seg villige til å være første prøvekommune for ordningen.

Exie

I 2009 tok Fylkesmannen i Østfold i bruk dataverktøyet Exie for virksomhetsplanlegging, styring og rapportering gjennom året. Nytt system for ressursrapportering (kroner) til SSØ fra 2010 har medført at ressursrapportering på dagsverk via Exie er faset ut fra 2011. Etter evalueringen er det besluttet å fortsatt benytte Exie som styringssystem og i virksomhetsplanleggingen. Fra 2011 vil det i tillegg bli utarbeidd en overordnet virksomhetsplan for embetet.

Personvern, informasjonssikkerhet og beredskap (PIB)

Ved utgangen av 2010 er det ferdigstilt og vedtatt to sentrale dokumenter i Fylkesmannen i Østfolds internkontrollsystem for personvern, internkontroll og beredskap (PIB)

De 2 sentrale dokumentene er:

- Styringsdokument - Internkontrollsystem for personvern, informasjonssikkerhet og beredskap hos Fylkesmannen i Østfold
- Sikkerhetsinstrukser - Internkontrollsystem for personvern, informasjonssikkerhet og beredskap hos Fylkesmannen i Østfold

Dokumentene gjøres gjeldende fra 15.april 2011. Fram til dette tidspunktet vil det bli kjørt interne prosesser knyttet til opplæring og bevisstgjøring av viktigheten av å ha fokus på PIB i den daglige oppgaveløsningen. Lokal beredskapsplan er fremdeles under arbeid, og vil bli fastsatt i løpet av våren 2011. ”

Kommunikasjon

Fylkesmannen i Østfold var omtalt i 1624 artikler i presse og media i 2010. I tillegg kommer radio og TV-innslag. Dessuten var det betydelig medieinteresse for saker knyttet til saksområder under helse- og sosialavdelingen og Helsetilsynet i Østfold. Det ble behandlet hele 2000 begjæringer om innsyn fra pressen i slike saker i løpet av 2010. Embetets internettetsider hadde 95 790 besøk og 281 598 sidevisninger i løpet av året.

Kommunikasjonsoppgavene i 2010 har omfattet utvikling og oppfølging av strategi og planer for kommunikasjon, ledelsesstøtte og rådgivning, utvikling av kompetanse og faglige nettverk, drift og utvikling av netjtjenester, mediehåndtering, omverdenanalyse og informasjonsproduksjon. I tillegg presseopplegg under kongelige besøk i fylket og i forbindelse med arrangementer i regi av fylkesmannen, herunder statsborgerseremonier. Resultatoppnåelsen på de ulike områdene har vært god.

Arbeidet med utvikling av ny kommunikasjonsstrategi ble fullført i 2010. Dette var prosjektorganisert i vårt "Nykost-prosjekt" med deltakelse fra alle avdelinger og var inndelt i 3 faser; analysefase med innbyggerundersøkelse og brukerundersøkelse, strategiutviklingsfase og skrivefase.

Utvikling av tilgjengelighet og universell utforming av våre nettsider, bruk av åpne standarder og filformater på nett er prioritert. Under Difis kvalitetsvurdering av offentlige nettstedet i 2010 oppnådde embetet 97% skår på tilgjengelighet.

Fylkesmannen har også gjennomført tiltak for bedre språk ved tiltak knyttet til prosjekter som "Klarspråk i staten" og Østfold som pilotfylke for universell utforming. I sistnevnte samarbeidprosjekt har Fylkesmannen (kommunikasjonsrådgiver) hatt ansvar for kurs og kompetanseoppbygging i kommunene om universell utforming av informasjonstjenester på nett, IKT-forskrift med mer. I løpet av høsten 2010 ble det gjennomført fem språkkurs, ett inspirasjonskurs (70 deltakere) og to skrivekurs for saksbehandlere (41 deltakere) og to nettskrivekurs (14 deltakere)

Resultatet av arbeid i 2010 er lansering av nytt intranett februar 2011.

Kapittel 2 - Sentrale politiske føringer

2.1 Generelle samordningsoppgaver. Fornyning av offentleg sektor

Styringsdialog og samordning

En viktig arena for helhetlig samordning av statlige styringssignaler er statsetatssjefsmøtet som i 2010 tok for seg Fylkesmannens samordningsrolle, NAV-reformens status og utfordringer, miljø og samfunnsansvar i offentlige anskaffelser og det nye østfoldsykehuset.

Fylkesmannens styringsdialog med kommunene har flere arenaer:

1. En årlig kommunekonferanse for dialog med kommunenes ledelse.
2. Ett møte for informasjon og drøfting av kommuneproposisjonen og ett for drøfting av statsbudsjettet.
3. Fylkesmannens møte med enkeltkommuner, normalt 6 pr år. Dette er planlagte møter med dokumentasjon, dialog og drøfting av spesielle utfordringer i den enkelte kommune. I 2010 besøkte Fylkesmannen 7 kommuner: Trøgstad, Hobøl, Råde, Rømskog, Skiptvet, Aremark og Marker.
4. De enkelte fagområders sær møter med kommunene.

Fylkesmannen utarbeider også en vår- og høstutgave av Østfoldrapporten. Her er statens forventninger til kommunene på de ulike områdene tatt med. Embetet har ellers en samordningsgruppe hvor nestledere fra alle avdelinger og flere fra samordningsstaben er med. Denne gruppen bidrar bl.a.i forberedelsen til kommunemøtene, ved fordeling av skjønnsmidler med mer.

En viktig samordningsoppgave i 2010 har vært knyttet til iverksetting av plandelen i den nye plan- og bygningsloven. Alle kommuneplaner skal nå ha en samfunnsdel hvor kommunestyrets ønsker for utviklingen av lokalsamfunnet framgår. Denne er da grunnlaget for hvordan kommunen forvalter sine arealer. Det skal tas klimahensyn og samfunnssikkerhet og sårbarhet skal vurderes. Gode planer krever kunnskap om prosesser og medvirkning og oversikt over levekårsdata og andre samfunnsforhold. Fylkesmannen har etablert et tverrfaglig planlag for å bistå kommunene med dette og samordne de statlige forventningene. I samarbeid med fylkeskommunen gjennomføres det opplæringstiltak og utvikles veiledere.

Vilkårene for å bygge i strandsonen strammes inn og bruk av dispensasjoner bør unngås. Fylkesmannen vil invitere seg selv tidlig inn i kommunenes prosesser for å klargjøre hva som er innenfor den politikk vi kan akseptere. Vi håper dette kan resultere i færre innsigelser og utsettelse av planvedtakene.

Samhandlingsreformen kan gi nye administrative konstruksjoner i kommunesamarbeidet, og vi ser en oppgave i å følge disse prosessene tett. Vi har også innvilget søknader på prosjektskjønnsmidler til dette.

Fornyning

Fylkesmannen fordelte 10 millioner kroner av skjønnsporten til fornyings- og omstillingstiltak i kommunene i 2010. Vi hadde et eget søknadsopplegg hvor kommunene fikk anledning til å søke om midler til fornyingsprosjekter alene eller sammen med andre kommuner. I arbeidet er ledelsen og samordningsgruppa her hos Fylkesmannen involvert. Til hjelp i arbeidet er det også etablert ei referansegruppe hvor 3 rådmenn og KS er med.

Det ble gitt støtte til 42 prosjekter som tematisk fordelte seg slik i 2010:

1. Ledelse og omstilling: 4 prosjekter
2. Kvalitet og effektivitet i tjenesteproduksjonen: 27 prosjekter
3. Klima og miljø: 7 prosjekter hvorav 4 interkommunale
4. Samfunnsutvikling, struktur og samarbeid: 2 interkommunale
5. Universell utforming: 1 prosjekt
6. Etikk: 1 prosjekt om kompetanseheving i helsesektoren

I alt 14 prosjekter er interkommunale eller enkeltprosjekter som gjennomføres i samarbeid mellom flere kommuner.

I vår støtte til arbeidet med fornying i kommunene har vi valgt en kombinasjon av økonomiske virkemidler og ulike tiltak for erfaringsoverføring. Nettverkene innen resultatrettet styring og ledelse, BMS og døgnåpen

forvaltning/IKT er oppløst, men kommunene fortsetter erfaringsutvekslingen. Det døgnåpne Østfold (DDØ) arrangerer egne erfarings- og utviklingssamlinger for alle kommunene.

Beat for Beat 2010 var den 7. i rekken og samlet mange deltakere fra de fleste kommuner, KS, Fylkesmannen og forsknings- og utviklingsmiljøer. Målsettingen med konferansen er å sette kommunenes framtidige utfordringer på dagsorden og å presentere det utviklingsarbeidet som foregår i kommunene. Evalueringen fra kommunene er meget god. Kommunene ønsker en årlig konferanse over temaet fornying og omstilling.

Samordning av statlig tilsyn jf kommuneloven kap 10 A

Fylkesmannen har etablerte rutiner for samordning av tilsyn og for varsling og dialog ved pålegg som har vesentlig virkning for kommunen, jf kommunelovens kap 10A. Registrering og oppfølging av enkeltsaker er begrenset til tilfeller som tilsynsmyndigheten vurderer kan ha vesentlig virkning. Fylkesmannen har ikke hatt behov for å mekle i forholdet mellom kommune og tilsynsmyndighet.

For tidssamordningen av tilsyn med kommunene er det etablert en enkel oversikt over planlagte tilsyn. Avtalte besøk vises på Fylkesmannens aktivitetskalender. Planen og kalenderen er tilgjengelig på Fylkesmannens nettside.

2.2 Velferd, helse, personleg tenesteyting og likestilling

Folkehelse - Samhandlingsreformen

Østfold har et aktivt partnerskap for folkehelse, der Fylkesmannen er bidragsyter. Satsningene er tatt inn i fylkesplanen for Østfold mot år 2050. Prosjekt plansamhandling er et samarbeid mellom Fylkesmannen i Østfold og Østfold fylkeskommune for å bidra til helhetlig samfunnsplanlegging med vekt på samfunnsdelen i kommuneplanarbeidet. Målet er at Østfold blir et ledende fylke i kommunal samfunnsplanlegging. Universell utforming er en del av denne satsningen, og Østfold er pilotfylke. Den nasjonale folkehelsekonferansen "Mot 2015" ble arrangert i Østfold i september 2010. Østfold har fått tildelt midler til å planlegge tre lokalmedisinske sentre. Dette arbeidet er knyttet til utviklingen mot et nytt Østfoldsykehus.

Ny folkehelselov og helse- og omsorgslov medfører forventninger til Fylkesmannen om å medvirke til opplæring i helse- og sosialtjenesten. Vi får jevnlig henvendelser om slik bistand. Samlet aktivitet på dette fagfeltet vil kreve ressurser som vil kreve omprioritering av øvrige oppdrag, med mindre det blir tilført ressurser.

Omsorgsplan 2015

Fylkesmannen har i 2010 fulgt opp arbeidet fra kartleggingen i 2009. Kommunene planlegger videre utvikling av tjenestene, men økonomien begrenser sykehjemsutbyggingen. Fylkesmannen arrangerte temadag om IPLOS høsten 2010, og planlegger en oppfølging våren 2011 med eget møte for psykiatri- og rustjenestene i kommunene. Fylkesmannen er representert i styringsråd for utviklingssenter for omsorgstjenestene (tidl. undervisnings- sykehjem og -hjemmetjenester). Hovedsatsningene i Omsorgsplan 2015 tas opp i fylkesforumet, en møteplass på overordnet nivå ledet av fylkesmannen, og i ulike faglige nettverk for utøvere i pleie- og omsorgstjenestene og i sykehuset. Fylkesmannen i Østfold, Fylkesmannen i Buskerud og Helse Sør-Øst ved Sunnås sykehus arrangerte i 2010 en regional konferanse om Habilitering og rehabilitering.

Sosiale tjenester og NAV-reformen

Arbeidet med å forankre NAV-reformen har fortsatt i 2010 gjennom de etablerte samarbeidsarenaene, der Fylkesmannen i Østfold deltar på regionalt nivå og i en koordineringsgruppe for kompetansehevede tiltak for ansatte i NAV-kontorene. Fylkesmannen har også deltatt i Arbeids- og velferdsdirektoratets forskriftsarbeid og utvikling av rundskriv for kvalifiseringsprogrammet (KVP). Det er utarbeidet en statusrapport i KVP-arbeidet etter besøksrunde i samtlige NAV-kontor i fylket høsten 2010. Oppfølgingen av dette arbeidet videreføres i 2011. Arbeidet blir koordinert med andre satsninger og kompetansehevingstiltak som utenrettslig økonomisk rådgivning, boligsosialt arbeid, barnefattigdom, oppfølging etter fengselsopphold, psykiatri- og rustjenester og forebyggende helsearbeid. Det er arrangert en konferanse om brukermedvirkning i et samarbeid mellom Sykehuset Østfold, NAV fylkesledd, brukerorganisasjoner og Fylkesmannen i Østfold.

Opptrappingsplan for rusfeltet og videreføring av arbeidet med psykisk helse

Arbeidet med psykisk helse følges opp etter avsluttet opptrappingsplan med hovedvekt på faglig kompetanseheving og støtte til fortsatt tjenesteutvikling i kommunene. Kommunene opplever etterspørsel og

press på tjenestene. Vi har fortsatt god søkning til midlene for videreutdanning. Nettverket for kontaktpersoner i kommunene fortsetter. Det er etablert samarbeid med NAPHA (Nasjonalt kompetansesenter for psykisk helsearbeid).

14 av 18 kommuner mottok tilskudd til prosjekter i Opptrappingsplanen for rusfeltet i 2010. Prosjektene følges opp med regelmessige møter på faglig og administrativt nivå i kommunene. Arbeidet knyttes til å utvikle internkontroll for å sikre at lovkrav til tjenestene overholdes, og til å utvikle fagkompetanse og samarbeidsformer. Det er etablert nettverk for medarbeiderne i prosjektene for felles læring. Samarbeidet med KoRusØst er en del av fundamentet for satsningen. Det er nå etablert 5 rusfaglige fora i fylket med jevnlig møtevirksomhet.

Tilsyn - rettighetsklager

Helsetilsynet i Østfold avsluttet 219 saker som hendelsesbasert tilsyn i 2010 (193 i 2009). Saksfeltet er arbeidskrevende, med stor mediepågang og arbeid med innsynsbegjæringer.

Bare 12 av 17 planlagte systemrevisjoner i helsetjenesten (jfr embetsoppdraget) ble gjennomført, grunnet turnover/vakante helsefaglige stillinger. Systemrevisjoner i sosialtjenestene er gjennomført som planlagt, inkludert 6 tilsyn med kommunens sosiale tjenester i NAV, som er et nytt område for statlig tilsyn. Vi har i 2010 samordnet arbeidet med rettighetsklager i sosial- og helselovgivningen, og har ved årsskiftet kontroll på restanser. Vi erfarer at klager på sosiale tjenester i NAV øker i antall og kompleksitet. Hendelsesbasert tilsyn på sosialområdet og barnevern er også økende. Det er stor etterspørsel etter opplæring i lover og regelverk fra sosial- og helsetjenesten i kommunene og fra sykehuset. Vi bidrar så langt som mulig, men må av ressurs hensyn begrense omfanget.

Barnevern

Tilsyn med institusjoner og omsorgssentre er gjennomført som planlagt, med full dekning på antall besøk. Vi har også gjennomført 2 systemrevisjoner ved barneverninstitusjoner. Fylkesmannen har gjennomgått kommunenes fastlagte halvårs rapporteringer, og har hatt særskilt oppfølging med 10 kommuner ved korrespondanse og møter fordi lovkrav til tjenestene ikke har vært oppfylt, blant annet ved fristoversittelser, manglende tiltaksplaner og dårlig tilgjengelighet. Barnevern tas opp i Fylkesmannens dialog med Østfoldkommunene, og de melder om knappe ressurser og stort behov for å styrke dette fagfeltet. Samtidig erfarer de økt pågang av alvorlige og faglig krevende barnevernsaker. Det er et stort behov for barnevernfaglig og juridisk rådgivning. Fylkesmannen driver utstrakt råd og veiledning, men har begrenset mulighet til å etterkomme alle henvendelser om opplæring.

Førerortsaker

Saksfeltet har hatt en kraftig økning de siste årene, og i 2010 har Fylkesmannen i Østfold behandlet 1422 saker. Til tross for økt innsats og effektiv saksproduksjon er restansene ved årsskiftet høyere enn noen gang tidligere. Regelverket er ikke vesentlig endret, men de faglige veilederne er nå tydeligere på noen punkter, særlig dosegrenser for visse medikamenter som kan påvirke bilførere. Dette medfører flere meldinger til Fylkesmannen om ikke innfridde helsekrav, og det utløser stor pågang av henvendelser for råd og veiledning både fra førerkortinnehavere og fra helsetjenesten. Nåværende ressurser strekker ikke til, og denne situasjonen er tatt opp med Helsedirektoratet av Fylkesmannen i Østfold og flere embeter som opplever det samme.

2.3 Oppvekst, barnehagar og utdanning

Faglig oppfyling av styringssignaler

Barnehage

Full barnehagedekning og planarbeid

Alle kommunene i Østfold oppfylte kravet om full barnehagedekning både i 2009 og 2010. Men fortsatt vil det være viktig for Fylkesmannen å sette fokus på at retten skal innfris hvert år. Det betyr at kommunene må ha planer og oversikt over eventuelle svingninger i antall barn som har rett til barnehageplass. Kommunene ser stort sett barnehagestrukturen sammen med skolestrukturen. Dette ses som fruktbart. Fylkesmannens rolle i arbeidet med planstrategier og den sterkere vektleggingen av samfunnsplanleggingen i ny Plan- og bygningslov gir også Fylkesmannen gode muligheter til å motivere kommunene til god barnehageplanlegging i de planprosessene som vi gir innspill til.

Tilskudds- og forvaltningsoppgavene

Resultatoppnåelsen på tilsynsområdet er totalt sett tilfredsstillende. Det oppsummeres og intern kontroll i henhold til rutiner og prosedyrer for tilskuddsforvaltningen i avdelingen. Volum på den eksterne tilskuddskontrollen er også i henhold til resultatkravet.

Kommunene har på forhånd vært usikre på hvordan overgangen til rammefinansiering ville slå ut. Ved utgangen av 2010 oppsummerer vi at svært få kommuner melder om problemer med overgangen. Fylkesmannen har økt veilednings- og skoleringsarbeidet overfor kommunene i 2010, og det oppsummeres som vellykket. En mer kvalifisert redegjørelse for situasjonen ute vil først kunne gjøres litt ut i 2011.

Tilsyn

Resultatoppnåelsen på dette området er bra, selv om ett tilsyn måtte utsettes til 2011. Det ble også i 2010 lagt vekt på at medarbeidere med ulik fagbakgrunn deltok i tilsynene. Vi ser at tilsynenes effekt er avhengig av kommunenes etterarbeid – og deres systemforståelse og kompetanse. Vi ser også at Fylkesmannens veilederrolle etterspørres sterkt etter tilsynene, på samme vis som på utdanningsområdet. Disse erfaringene fra 2010 vil danne grunnlag for utvikling av mer systematisk veiledningsarbeid etter tilsyn i 2011.

Oppgaver for økt kvalitet

Resultatoppnåelsen på dette feltet er tilfredsstillende, selv om Fylkesmannen ser at den egne ressursbruken er noe lavere enn ønskelig. Høgskolen i Østfold har påtatt seg noen oppdrag, der vi anser at deres kompetanse er bedre enn vår. Vi har lagt vekt på tett dialog med kommunene og løpende veiledning.

Hovedstrategien for kvalitet har vært omfattende skolering i lov og regelverk. Dette er en oppfølging fra 2009. Strategien oppsummeres som vellykket, ikke minst fordi vi valgte å la kommunene ta med seg noen styrere på denne skoleringen. På bakgrunn av erfaringene fra 2010 videreføres arbeidet i første halvår 2011.

Sammenfattende om måloppnåelsen

Måloppnåelsen på barnehageområdet oppsummeres samlet sett som tilfredsstillende uten avvik på de enkelte resultatområder. Med flere vakanser og nytilsetninger har det vært særlig krevende å få jevn høy måloppnåelse.

Utdanning

Tilsyn, områdeovervåking og klagesaksbehandling

Fylkesmannen har særlig fokus på rettssikkerheten til elevene gjennom tilsyn og klagesaksbehandling, men også gjennom løpende arbeid med å skaffe seg oversikt over status i sektoren, slik den kommer til uttrykk på ulike måter, fra budsjett og ressurser i Kostra/GSI, til kommunale tilstansrapporter, klagesaker, bekymringsmeldinger og medieoppslag. Arbeidet med områdeovervåkingen vår er tilfredsstillende, men systematikken er ikke helt i henhold til våre interne mer ambisiøse mål.

Klagesaksbehandlingstiden er forsvarlig, selv om den har økt noe fra 2009 til 2010.

Å opprettholde volum på tilsyn på utdanning (tidsomfang) har vært et kontinuerlig problem også i 2010. Det har vært krevende å få til dette av flere grunner:

1. Vakanser og flere nytilsatte medarbeidere. 4 nye medarbeidere på utdanning har i 2010 gått inn i arbeidet med tilsyn, og tilsynskoordinator gikk ut i permisjon fra juni.
2. Omfattende behov for skolering hos ferske medarbeidere.
3. Tidkrevende ny-oppbygging av samarbeidsstrukturer og tilsynsgrupper.
4. Tilsyn på barnehage har vært "inngangen" til tilsynsarbeidet for flere av de ferske medarbeiderne. Det har bidratt til at måloppnåelsen på tilsyn barnehage ble høyere enn på utdanning for 2010.
5. En avdelingsstruktur (utdanning og justis) med svært mangfoldig oppgaveportefølje og stor bredde i lederoppgavene.

Det oppsummeres at oppbyggingsarbeidet har lyktes, og at vi ved årets slutt 2010 har stabile og effektive tilsynsteam som arbeider på hele barnehage- og utdanningsfeltet. Vi forventer gode resultater / høy kvalitet i arbeidet framover.

Det har i 2010 vært lagt stor vekt på sammenhengen mellom de tilsynsrelaterte oppgavene for å sikre bred forståelse for Fylkesmannens rolle. Tidsbruken på tilsyn snevert forstått som gjennomføring av skriftlig eller stedlig tilsyn pluss metode-/kompetanseutvikling er på 38 % av utdanningsområdets samlede ressurser.

Resultatoppnåelsen oppsummeres imidlertid som tilfredsstillende (og klart bedre enn i 2009). Når vi inkluderer det tilsynsrelaterte arbeidet, eller det systematiske brede tilsyns- og kontrollarbeidet samlet (GSI og Kostra i tilsynsarbeidet, ROS-analysene, datapresentasjonene, regelverkskoleringen, oppfølgingen av tilsynene gjennom skolingstiltak osv), ser vi at ressursbruken ligger over 40%.

Vi har også i 2010 gjennomført regelverkskolering helt ned på skolenivå, og oppsummerer den flerårige satsingen som vellykket. Denne satsingen ses som tilsynsrelatert.

Fylkesmannens arbeid med nasjonale prøver og GSI oppsummeres også som godt. Deler av arbeidet er også knyttet til tilsyns- og kontrollarbeidet.

Forvaltningsoppgaver

Tilskuddsordningene på utdanning er forvaltet etter forutsetningene. Veiledning og informasjon er gitt løpende.

Oppgavene knyttet til eksamen var svært omfattende, selv om omfanget karakterklagesaker i videregående i 2010 er noe lavere enn i ”rekordåret” 2009. Etterarbeid/veiledning på dette området var imidlertid enda mer omfattende og faglig krevende enn foregående år. Den totale tidsbruken vår på eksamen vg er anslått til ca ¾ årsverk. Dette har store konsekvenser for driften i avdelingen. Her vises det både til vurderingene under eget resultatområde og til eget brev til Utdanningsdirektoratet.

Kompetanse- og kvalitetsutvikling og nasjonale handlingsplaner og satsinger

Er fulgt opp gjennom informasjon og veiledning. Mer konkrete vurderinger ligger i beskrivelsen på resultatområdet.

Sammenfattende om måloppnåelsen på område utdanning

Måloppnåelsens sammenfattes som forsvarlig på alle områder.

Mer konkrete og detaljerte vurderinger ligger i teksten under de enkelte resultatområder.

2.4 Arealdisponering og byggjesaker

Plansaker

Blant de prioriterte oppgavene i 2010 var innføring av miljøprinsippene i naturmangfoldlovens §§ 8-12. Mange er usikre på hvordan prinsippene skal brukes og vurderes i enkeltsaker. Fokus på anvendelsen må derfor økes.

Det har også vært fokus på innføring av ny plan- og bygningslov. Det er etablert et eget samhandlingsprosjekt sammen med fylkeskommunen. Målet er å sette kommunene bedre i stand til å komme i gang med planstrategiarbeidet tidlig.

Sammenlignet med tidligere år er det noen færre uttalelser til kommune-/kommunedelplaner og reguleringsplaner. Det har likevel vært flere avklaringsmøter om innsigelser og forbedringspunkter til planene. Antallet innsigelser til reguleringsplaner er også gått ned. Det legges vekt på å komme tidlig med i planprosessen.

Det er gitt 20 uttalelser til kommuneplaner i 2010, fremmet innsigelse til 3 av kommuneplanene og gitt varsel om innsigelse i en sak. Videre er det gjennomført mekling i 2 kommuneplaner (arealdel).

Videre har Fylkesmannen gitt 162 uttalelser til reguleringsplansaker. Av disse er 11 innsigelser og 4 varsler om innsigelser. Det er gjennomført 1 mekling på reguleringsplannivå i 2010. Fylkesmannen har skrevet 491 uttalelser m.m. i dispensasjonssaker. Dette inkluderer 27 saker som ble påklaget.

Antallet dispensasjonssaker har igjen steget siden i fjor og statistikk fra 1997 viser at det aldri har vært skrevet flere uttalelser enn i 2010. Dette har sammenheng med at Fylkesmannen i 2009 sendte et nytt rundskriv om hvilke saker fylkesmannen ønsker tilsendt. Sett opp mot ny dispensasjonshjemmel i plan- og bygningslov og målet om at arealdisponeringsspørsmål skal avklares i plansaker, er tallene bekymringsfulle.

Av store enkeltsaker i 2010 nevnes varslet oppstart om vindkraftanlegg i Halden og Aremark kommuner og Kystverkets forslag til reguleringsplan for farled til Borg havn i Fredrikstad.

Strandsonen

Utviklingen i strandsonen krever en restriktiv praksis når det gjelder dispensasjoner, og antall saker har økt betydelig de siste årene. Statistikk tilbake til 1997 viser at det ikke har vært skrevet flere uttalelser enn i 2010.

Fylkesmannen har deltatt på de møter som er gjennomført i Kystsonenettverket.

Eiendoms- og bosettingspolitikk

Vi registrerer varierende praksis mellom kommunene i eiendoms og bosettingssaker. Det er ulik praktisering av tillatelse til oppføring og fradeling av kårbolig. Det blir også mer og mer fradelinger av tun, også fra ressurssterke bruk. Kommunene tillater oftest større fradelinger enn de nasjonale føringene tilsier til tross for at bosettingshensynet ikke er til sted. Enkelte kommunale vedtak har også tillatt fradelt dyrka mark og skog i strid med jordloven. Også i konsesjonssaker er det ulik praktisering av boplikt. Fylkesmannen mener at det er behov for å korrigere kommunenes praksis.

Jordvern

Befolkningsvekst, ønske om å legge til rette for arealkrevende næringer i hver enkelt kommune og næringsarealer ved motorveikryss og flyplass bidrar til et konstant nedbyggingspress på dyrka mark. Kommunene har en stor utfordring i å se helhetlig på arealdisponeringen både innad i kommunen og på tvers av fylkets regioner. Det er viktig å få en samlet mest mulig hensiktsmessig og effektiv bruk av arealene. Østfold har stort arealforbruk per innbygger og følgelig stort potensial for fortetting og omforming.

Kombinasjonen av nasjonal arealpolitikk med fokus på arealøkonomisering, nasjonalt verdifull dyrka mark og et stort potensial for fortetting og omforming burde tilsi at det er mulig å unngå nedbygging av dyrka mark i Østfold. Fylkesmannen mener at det er unødvendig å bygge ned dyrka mark for å sikre utvikling i fylket. Men arealdelen til fylkesplanen er likevel ikke blitt i tråd med det nasjonale målet for jordvern. Fylkesmannen er svært bekymret for at det foretas kobling mellom "Fremtidens byer" som handler om fortetting og transformasjon og lokale ønsker om utbygging av såkalt "miljøby" på nasjonalt verdifull dyrka mark.

Østfold hadde i 2009 en avgang av dyrka mark på 458 dekar. I 10-års perioden 2000-2009 er det rapportert omdisponert 9.454 dekar av den beste matproduksjonsjorda vi har i landet. Dette er ikke i tråd med sentrale føring og mål om halvering av omdisponering av dyrka mark innen 2010.

Fylkesmannen har styringsdialog med 6 kommuner hvert år og en samling hvor embetsledelsen treffer kommunenes ordførere og rådmenn. Videre har vi en årlig samling for kommunal landbruksforvaltning, fagdager for kommunene, ved drøfting av plansaker med kommunene i regionalt planmøte (jf. Pbls planforum), i møter og skriftlige innspill til kommune(del)planprosessene. Kommunene har forståelse for de nasjonale målene i prinsipp, men i konkrete saker får ofte andre interesser gjennomslag. Det er nødvendig å bruke virkemidler som omgjøring av vedtak etter jordloven og klager og innsigelser til vedtak og forslag etter Plan- og bygningsloven.

Det nasjonalt utvalgte kulturlandskapet i Østfold er Bøensætre i Aremark med plasser. Avtaler med grunneierne og skjøtselsplaner er prioritert. Erfaringene fra årets tiltak er gode.

Klagesaksbehandling

Byggesaker

Saksbehandlingstiden for byggesaker er gradvis redusert i løpet av året 2010. Departementet bevilget ekstra ressurser med sikte på å nedbygge restansene på byggesaksområdet. Dette for å forberede innføringen av 12 ukers klagefrist med hjemmel i den nye plan- og bygningsloven. Etter en ekstra dugnadsinnsats med overtidarbeid høsten 2010, ligger saksbehandlingstiden for klagesakene nå på under 3 måneder (12 uker). Lengste behandlingstid i 2010 var cirka 25 uker, mens gjennomsnittet for perioden er cirka 15 uker (20 i 2009).

Dispensasjonssaker dominerer fortsatt klagesakene.

Utfordringene i 2010 har vært knyttet til håndteringen av de nye dispensasjonsbestemmelsene i ny plan- og bygningslov (kap 19), samt til fortsatt fokus på intern og ekstern opplæring i byggesaksdelen av loven, som trådte i kraft 1. juli. I forbindelse med det siste bidro Fylkesmannen med flere av våre saksbehandlere i et ressursteam som gjennomførte en todagers samling for alle kommunens byggesaksbehandlere. Den eksterne virksomheten fortsetter i 2011.

Reguleringsplaner

Saksbehandlingstiden for klager på reguleringsplaner og bebyggelsesplaner har vært i gjennomsnitt 3 måneder. Tidspunktet for når en sak er kommet inn, er det tidspunktet saken er mottatt fra fylkeskommunen. Saken er da klar for behandling.

Vi har ved klagesaksbehandlingen hatt stor fokus på naturmangfoldloven og lovens § 7 om at vurderingen av prinsippene skal fremgå av begrunnelsen. Loven er ny for kommunene, og de har behov for bevisstgjøring og veiledning.

2.5 Landbruksbasert forvaltning og næringsutvikling, naturressursforvaltning og miljøvern

Landbruksbasert forvaltning og næringsutvikling

I handlingsplanen for landbruksrelatert næringsutvikling i Østfold 2010 er satsingsområdene

1. mat og foredling
2. landbruksbasert reiseliv
3. økologisk landbruk
4. skog og trebasert næring
5. bioenergi
6. Inn på tunet
7. kompetanse
8. informasjon

Handlingsplanen er retningsgivende for tildelingen av BU-midler ved Fylkesmannen i Østfold og Innovasjon Norge. Fylkesmannen innvilget kroner 3.381.756,- til utredninger og tilrettelegging.

Det er etablert et godt fungerende partnerskap mellom Fylkesmannen i Østfold, Østfold Fylkeskommune, Innovasjon Norge, kommunene og næringen ved Østfold Bondelag, Østfold Bonde- og småbrukarlag, Havass og Viken skog.

- Fylkesmannen forvalter midler til tilrettelegging for næringsutvikling i landbruket,
- Østfold fylkeskommune forvalter midler til rekruttering, likestilling og kompetanse,
- Innovasjon Norge har ansvaret for midler til enkeltbedriftene.

Næringsorganisasjonene gjør et godt arbeid med mobilisering. I 2010 ble det bl.a. arrangert

- nyskappingskonferanse for landbruket; et samarbeid mellom Fylkesmannen, Fylkeskommunen, Innovasjon Norge, Halden kommune og Bondelaget, samt
- konferanse for kvinnelige gründere i landbruket, et samarbeid mellom Fylkeskommunen, Bondelaget og Fylkesmannen.

Videre er Fylkesmannen involvert i ”Etablererservice” og ”Kvinnovasjon”, samt kurstilbud om ”Næringsutvikling på gården” (NUG). Fylkesmannen samarbeider også med Innovasjon Norge om ”Økonomioppfølgingsprosjektet”.

Mat og foredling

I løpet av 2010 har Regional Matkultur blitt etablert som selvstendig interesseforening for matprodusentene og serveringsstedene.

Arbeidet med å heve kompetansen og interessen i skolene om lokal mat begynner å gi resultater.

Når det gjelder distribusjon er det tilrettelagt flere gode tiltak for de lokale matvareprodusentene. Et pilotprosjekt har fokus på lokal distribusjon, sporbarhet og produktenes historie. Ellers er det fortsatt matprodusenter som leverer/distibuerer varene selv. Regional Matkultur er og skal fremdeles være varemerket for fylket. Østfold deltok på Grüne Woche og fikk mye publisitet og omtale både nasjonalt og internasjonalt. I 2010 startet arbeidet med å stifte et fagforum for mat og drikke. Dette forumet skal favne hele næringskjeden ”fra jord til bord”.

Landbruksrelatert reiseliv

Østfold har satset mye på mat, grønt og reiseliv i 2010 og det samarbeides tett i Oslofjordregionen og Fylkesmannen har en viktig rolle i dette samarbeidet. Fylkesmannen har arbeidet med mobilisering og tilrettelegging for grønne kurs- og konferansetilbud i Rakkestad - "Med kurs for Østfold" og i Sarpsborg - "Illegøy i Østfold" som er landbruksbaserte opplevelser for barn.

Økologisk landbruk

Økologisk produksjon og forbruk er en viktig del i næringsutviklingen, og handlingsplanen for næringsutvikling må sees i nær sammenheng med fylkesmannens handlingsplan for økologisk landbruk. Østfold og Oslo og Akershus har status som foregangsfylker innen økologisk landbruk og forbruk. Etterspørselen etter økologiske matvarer har stagnert noe det siste året, og det er behov for tiltak som vil øke forbruket. Mesteparten av BU-midlene til økologisk landbruk gikk i 2010 til foregangsfylkeprosjektet. Mange prosjekter er også finansiert av andre øko-midler.

Skogressurser, trebasert næring og bioenergi

Østfold har et relativt lavt unyttet avvirkningspotensiale. En kan hogge ca 0,70 mill kubikkmeter årlig uten å måtte redusere i framtiden. I 2010 var avvirkningen høy med 0,59 mill kubikkmeter omsatt for salg. Virke til hjemmeforbruk som materialer og ved utgjør 25 % i tillegg.

Ungskogpleie er det viktigste enkelttiltaket og beregnet årlig behov er ca 27.000 dekar. Men gjennomsnittet de senere tiårene har vært på godt under 20.000 dekar og resultatet for 2010 var 17 689 dekar. For å kompensere for etterslepet, bør det utføres ungskogpleie på over 30.000 dekar pr år en periode framover.

De senere år har det vært satt ut ca 1 mill granplanter årlig, men ut fra avvirkning burde plantetallet vært høyere, anslagsvis ca 1,5 mill.

Hovedsatsingen innenfor trebasert næring har vært på utviklings- og samarbeidstiltak i kvalitetsskogskjøtsel. Skogeierandelslagenes aksjon "Tid for skog" er samordnet med kommunenes satsing. Det er gitt støtte til et forprosjekt om utbredelse av høstskudd på gran. Prosjektet dekker Østlandsfylkene. Videre er det gitt støtte til et forprosjekt som skal prøve å finne årsaken til grantørke på Østlandet, og en har søkt Forskningsrådet om midler til et større prosjekt.

Fylkesmannen har jobbet mye med mulighetene for bioenergi i form av flis fra skogbruket. To større prosjekter er igangsatt.

Inn på tunet

I Bondelagets prosjekt "Inn på tunet" (IPT) legges vekt på å veilede og bygge nettverk for tilbydere. Fylkesmannen deltar i arbeidet med å forankre prosjektene i kommunene. Gjennom IPT-løftet tas sikte på å utvide spekteret av tilbud og Østfold fikk to IPT-løft-kommuner i første søknadsomgang; Fredrikstad og Hobøl/Spydeberg. Fylkesmannen deltar i lansering overfor kjøpergrupper, bl.a. NAV Østfold og IMDI (integrering). Det jobbes også for å få opp et IPT-tilbud innenfor rus- og demensomsorgen.

Organisasjonen Inn på tunet Østfold har skiftet navn til Inn på tunet Norge med sikte på å etablere en landsdekkende bransjeorganisasjon.

Miljø - landbruk

Aktiviteten innenfor Regionale miljøprogram (RMP) har økt noe. Det er lagt større vekt på verdifulle arealer og elementer, friluftsliv og tilgjengelighet, samt at det er lagt til rette for større aktivitet i forhold til kulturminner. Hele 90 % av potten er disponert til forurensingstiltak og 10 % til kulturlandskapstiltak. Endret jordarbeiding og gras på utsatte arealer er de viktigste forurensingstiltakene. For å forenkle kommunenes forvaltning av RMP-ordningene har Fylkesmannen bidratt til å utvikle og teste et GIS-basert verktøy (WebGIS Avrenning).

Det er også gitt skjønnsmidler til et prosjekt for veiledning og motivasjon i Eidsberg, Trøgstad og Rakkestad da disse kommunene har særlig store utfordringer. Her har fokus vært endret jordarbeiding og bufferoner mot vassdrag.

I Haldenvassdraget, Morsavassdraget og nedbørfeltet til Isesjø, kom man til at tilskudd alene ikke er nok. Det ble derfor fastsatt forskrift med krav til jordarbeiding og miljøtiltak på de mest erosjonsutsatte arealene. En kombinasjon av forskrift og tilskudd er nødvendig og det var derfor lagt opp til å innføre jordarbeidingsforskrift på arealer som drenerer til Glomma i 2010, men dette ble utsatt til 2011 pga forsinket godkjenning av RMP.

Fylkesmannen deltar både i arbeidsgrupper og i styringsgrupper for vannområdene. Det er svært god oppslutning om RMP i de vannområdene som ble valgt ut i første planfase og mellom 70-80 % av kornarealet ligger i stubb gjennom vinteren. Brukerne følger godt opp og det pløyes i liten grad til vårkorn. Det er gjennomført foretakskontroller ved oppfølging av kommunenes forvaltning av forskriften. Innenfor nevnte vannområder prioriterer forurensningstiltak høyest. I områder uten store forurensningsproblemer, som f.eks. Hvaler, prioriteres biologisk mangfold høyest ved tildeling av tilskuddsmidler. Fylkesmannen har utarbeidet et veiledningshefte om SMIL og RMP og alle områder som har fått SMIL-tilskudd og oppfyller kravene, får også tilskudd til skjøtsel av verdifull beitemark.

Fylkesmannens har deltatt ved tre kurs om miljøplan for bønder i fire kommuner og har gjennomført 12 foretakskontroller, herunder brukernes miljøplaner. Kompetanseheving og bevisstgjøring gir gode resultater, og vi oppfordrer kommunene og Landbruksrådgivningen til å etablere områdeprosjekter der planverktøyet brukes til miljøtiltak.

Klimatiltak i landbruket

Det viktigste klimatiltaket i jordbruket i Østfold er redusert høstpløying. Nyten er ikke bare knyttet til erosjonsrisiko, men også klima. Derfor ønskes tiltaket gjennomført både på erosjonsutsatte og mindre erosjonsutsatte arealer.

Østfold har to ulike biogassprosjekter basert på husdyrgjødsel. Ett tar sikte på å utvikle en beregningsmodell for klimanytte og økonomi og for å vurdere strategier for satsing. Arbeidet gjennomføres av Østfoldforskning i samarbeid med Bioforsk og UMB. Det andre er mobiliseringsprosjektet Biogass Østfold 2015. Dette er organisert i et partnerskap med alle de viktige aktørene i verdikjeden.

I skogbrukssammenheng er fokuset rettet mot bruk av skogsråstoff til bioenergi (flis og grot) og økt aktivitet innen skogkultur med tanke på CO₂-binding.

Kommunale klima- og energiplaner

Fylkesmannen har bidratt i kommunenes arbeid med klima og energiplaner og benytter 2 kommunale nettverk som arena for å formidle nasjonal politikk. Klimanettverkene dekker 17 av 18 kommuner i Østfold. Arbeidet i 2010 har i hovedsak vært å vurdere om planutkastene oppfyller statlige retningslinjer. Videre er oppfølging av vedtatte planer trukket frem som tema. For Østfold sin del er god transport- og arealplanlegging og energiomlegging i varmeproduksjon de viktigste utfordringene på utslippssiden. De fleste kommunene i Østfold har nå vedtatt klimahandlingsplaner eller har ferdige planutkast på høring. Det har vært bred involvering. I 2009 ble politikkformidling og pådriverrollen prioritert. I 2010 har vi lagt vekt på å vurdere planutkastene mot formelle krav for Klima- og energiplanlegging samt rikspolitiske retningslinjer for ATP og kjøpesenterbestemmelsen. Vi regner med at praktisk talt alle deltakerkommunene vil ha vedtatt oppdaterte klima- og energiplaner i løpet av vinteren 2011.

Rovvilt

Midler til rovvilttiltak er fordelt til konfliktdependende tiltak i 8 prosjekter - kr 440000 og skadeforebyggende tiltak i 24 gjerdeprosjekter - kr 1423100,-. Erstatningssøknader er behandlet og erstatning utbetalt. Midlene til konfliktdependende tiltak samordnes med SMIL. RMP-tilskudd til holmebeiting virker konfliktdependende ved at beitedyr flyttes ut på holmer uten rovdyr. Nytt ulverevir og mye oppmerksomhet rundt ulv medførte mye informasjonsarbeid. Dersom det blir fler ulverevir i Østfold vil det være behov for mer ressurser til tiltak.

Biologisk mangfold

Fylkesmannen har videreført arbeidet med biologisk mangfold i 2010, der handlingsplaner for truede arter, verneplanarbeid etter naturvernloven, naturtypekartlegging, hensyn til biologisk mangfold i plansaker og bekjemping av fremmede arter er stikkord. Fylkesmannen deltar i prosjektet "Naturarven som verdiskaper våtmarks-, vann- og kystbaserte opplevelser i Akershus og Østfold."

Ytre Hvaler nasjonalpark

Ytre Hvaler nasjonalpark ble vedtatt 26. juni 2009, på dagen 5 år etter brev med varsel om oppstart ble sendt til grunneiere m.fl. I 2010 har fokus vært på forvaltningsplanen, et omfattende arbeid som inkluderer kontakt med mange av aktørene og interessegruppene rundt nasjonalparken. Forvaltningsplanen ble sendt på høring i november 2010 med frist 21. januar 2011. Det lokale forvaltningsstyret for Ytre Hvaler nasjonalpark ble konstituert 24. november 2010.

Østfold jordskifterett har startet opp grensemerkingen av nasjonalparken. Dette arbeidet er beregnet å fortsette i 2011 og 2012. Flere informasjonsplakater er satt opp på viktige utfartssteder og oppholdsområder, likeså små skilt som varslers grensen ved stier etc. Skilt med informasjon om ferdselsforbudssoner er også på plass. Det er utarbeidet 2 brosjyrer (livet under vann, båtguide) i samarbeid med Kosterhavets nationalpark i regi av interregprosjektet "Vår felles arv".

Fylkesvise verneplaner

Oslofjord-verneplanen (46 områder, inkl. 9 revisjoner og 9 utvidelser, i 7 kyst- kommuner) ble vedtatt 16.04.10 og Indre Iddefjord-Berby 05.03.10. Høsten 2010 var det mye kontakt med Regjerningsadvokaten og grunneiere om erstatninger. Et meget omfattende arbeid med grensemerking er påbegynt i samarbeid med Jordskifteretten i Østfold.

Marin verneplan

Utkast til oppstartsmelding er utarbeidet i samarbeid med fiskerimyndighetene og oversendt Direktoratet for naturforvaltning (DN) for dialog om det videre arbeid.

I alt 11 av 18 kommuner er godkjent i Naturbasen. Fredrikstad ble godkjent i 2010. Data for Halden er sendt DN for godkjenning. Det gjenstår noe arbeid med kvalitetssikring av data fra Indre Østfold (Skiptvet, Eidsberg, Askim). Det ble gitt skjønnsmidler til Askim, Hobøl og Trøgstad til naturtypekartlegging, samt til kystkommunene for kartlegging av marine naturtyper. Spydeberg er eneste gjenstående kommune uten naturtypedata i Naturbase.

Vann-Nett og Vannmiljøbasen holdes oppdatert.

Tiltak i verneområder

Det er gjennomført tiltak i en rekke verneområder med stor innsats mot fremmede arter, særlig rynkerose. Andre prioriterte tiltak var bl.a. skjøtsel av vegetasjon på øyer, skjøtsel av beiter og skjøtsel av kulturlandskapet på Søndre Jeløy. Oppgraving i en gjengrodd del av Gjølssjøen ble startet i desember. Forprosjektet vedrørende restaurering av sjøene i Hæra ble videreført. Samarbeidet med Statens Naturoppsyn er godt.

Forvaltningsplaner

Forvaltningsplan for Berby landskapsvernområde (LVO) har vært på høring i 2010. Noe arbeid knyttet til nyoppdagete sandbier gjenstår. Arbeidet med forvaltningsplan for Søndre Jeløy LVO og for Kurefjorden ble også startet opp. DN's kommentarer til utkastet til forvaltningsplan for Øra (Ramsarområdet) ble mottatt i juni og vil bli sendt på høring i 2011. Verneforslaget for Værne Kloster LVO i Rygge ble sendt på høring med høringsfrist 05.10.10. Det ble nylig oppdaget at flere sentrale instanser ikke hadde fått saken på høring og etter avtale med DN gjennomføres derfor en tillegghøring. Fylkesmannens tilråding vil bli sendt DN i april 2011. Verneforslag for utvidelse av Lundsneset naturreservat (Hallerød/Søndre Boksjø) er for tiden på høring.

Frivillig vern av skog

Prestebakkefjella naturreservat ble opprettet 05.03.10. I alt 5 nye områder ble undersøkt i 2010 og fagrapporter avventes. 7 områder er til økonomisk verdivurdering. Verdivurdering av skog er fortsatt en flaskehals for fremdriften i frivillig vern. Avtale om vern av Gaupesteinsmarka i Østfold/Akershus er slutført. Grensemerking av Svartvannet (Marker) og Lurkevann (Halden) naturreservater, opprettet tidligere, er slutført.

Kulturlandskap

Utvalgte kulturlandskap i jordbruket inngår i forvaltningsplaner som er sendt grunneierne og det er ikke kommet negative tilbakemeldinger. Handlingsplan for kystlynghei og slåttemark starter opp vinter/vår 2011. Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap har vært nedprioritert i flere år. Nyere vurderinger og registreringer i felt har gjort datatilfanget i naturbasen uaktuelt. Det foreligger en foreløpig rapport datert 13.01.2011, med flyfoto, bilder og kort omtale av 15 nasjonale kulturlandskap i fylket.

Regionalt verdifulle kulturlandskap omfatter områder som ikke nådde opp blant de 15 utvalgte på nasjonalt nivå. Dette utvalget bygger på den nasjonale registreringen (Rapport 9/1996) av i alt ca 225 biologiske kjerneområder og omfatter nærmere hundre regionale områder/lokaliteter. Dette arbeidet begynte så vidt i 2010 og vil i første omgang bli til en enkel presentasjon for seinere videreføring.

Vannforvaltning

Arbeidet med vannforvaltningsforskriften har krevd mye ressurser også i 2010. Fylkesmannen er ikke lenger vannregionmyndighet, men tilrettelegging og bistand til fylkeskommunen har lagt beslag på mye tid.

Arbeidet med fullkarakterisering og nye vurderinger av vannforekomstenes tilstand pågår fortløpende etter hvert som ny kunnskap innhentes. Vann-Nett brukes flittig og holdes til enhver tid oppdatert. Arbeidet skjer i nært samarbeid med vannområdenes prosjektledere. Vannmiljødatabasen blir brukt som verktøy for å registrere data og vurdere tilstandsklasser. Alle vannforekomster i Østfold hører nå til etablerte vannområdeutvalg. Områder i fase 2 er nå i gang med arbeidet iht vannforskriften.

Fylkesmannen i Østfold har også deltatt aktivt i sentrale myndigheters arbeid med vannforvaltningsforskriften, utvikling av IKT-verktøy, kommunikasjonsstrategi og ulike veiledere. Det følger også mye informasjon, foredrag og representasjonsoppgaver med fagfeltet. Fylkesmannen i Østfold har i denne forbindelse også deltatt i internasjonale fora.

Det gjennomføres regelmessig overvåking i ferskvann, og resultatene av dette legges inn i Vannmiljø og publiseres på Miljøstatus og Aquamonitor. Omfanget burde vært større. Bakgrunnen for manglende overvåking er begrensede ressurser til formålet, beskjedne/reduerte statlige tilskudd og vanskeligheter med å få forurenserne til å bidra til finansieringen. Vi savner en nærmere formell tilknytning til overvåkingen av fylkets sjøområder. Det er svært uheldig for samarbeid med kommunene at Klima og forurensningsdirektoratet (KLIF) trekker statlige midler ut av eutrofiovervåkingen i belastede kystområder.

Forurenset sjøbunn

Fylkesmannen i Østfold har mottatt risikovurderinger for 3 verftslokalteter i Fredrikstad sentrum som viser at det ikke er forurensinger på disse. Men det er behov for videre kartlegging og risikovurdering av elvebunnen gjennom hele bysentrum. Dette vil bli fulgt opp og kommunen fikk tilsagn om støtte fra Klima- og forurensningsdirektoratet i 2010.

Moss verft inngår i et større fellesprosjekt i regi av vannområdeutvalget Morsa. Det er i løpet av 2009 -2010 skaffet mye data om sedimenttilstand, økologisk tilstand i sundet og tilførsler fra land via overvann og elver. Engelsviken Slipp må følges opp nærmere etter detaljert kartlegging i 2010 (COWI), men vi har ikke lyktes i å få utlevert disse data. Tidligere data tilsier omfattende forurensing i et begrenset område som er teknisk komplisert med grov stein, kaianlegg og skinneganger.

Grunnforurensning

Fylkesmannen har behandlet 2 saker ang. grunnforurensning i 2010. Det dreier seg om opprydding etter bruk av PFOS-holdig brannsløkkeskum ved brannøvingsfelt og et tilfelle av dieseloljesøl. Vi har også fulgt opp en oppryddingssak etter impregnering av trematerialer i Råde.

Kommunale avløp

Utslipp fra avløp er en vesentlig forurensingskilde til vassdragene i Østfold. Kommuner med vassdrag i første planperiode etter vannforskriften, er kommet langt i arbeidet med fornyelse av avløp fra spredt bebyggelse. Øvrige kommuner er i startfasen. Tilsyn med kommunale avløpsanlegg har avdekket betydelig vedlikeholdsetterslep. Disse anleggene vil bli fulgt opp.

GIS og geodata

Fylkesmannen samarbeider med fylkeskartkontoret om organisering av Norge Digitalt Østfold. GIS anvendes i arbeidet med vanddirektivet, verneplaner, nasjonalpark, regionalt miljøprogram og behandling av planer etter plan- og bygningsloven. Tematiske geodata blir anvendt i saksbehandlingen og kommunene i Østfold har tilgang til miljødata for utarbeidelse av sine kommuneplaner.

2.6 Samfunnstryggleik og beredskap

Fylkesmannen slutførte i 2009 arbeidet med ny FylkesROS for Østfold. Fylkesberedskapsrådet og flere andre aktører var involvert i arbeidet. Dette ble fulgt opp i 2010 og er et viktig grunnlag for samordningsarbeidet knyttet til samfunnssikkerhet og beredskap. Arbeidet med videreutvikling, tiltakskort samt at FylkesROS Østfold gjøres elektronisk tilgjengelig videreføres i 2011.

Fylkesmannen har de senere år lagt stor vekt på arbeidet knyttet til flomsikring og flomberedskap. Dette gjelder Vansjø-Hobølvassdraget og Glomma. Fylkesmannen har gjennomført flere øvelser for å sette fokus på konsekvensene av flom i vassdragene. Dette er fulgt opp også i 2010. Det arbeides blant annet med kartlegging og tiltak for Mosseregionen for å bedre arbeidet med flomsikring i Vansjø-Hobølvassdraget. Arbeidet med en regional ros-analyse er godt igang. Den gjelder kommunene Moss, Råde, Rygge og Våler.

Fylkesmannen har gitt prioritet til oppfølgingen av Interregprosjektet Grensestrategisk krisehåndtering 2009-2011. Prosjektet er et samarbeid mellom kommuner og statlige myndigheter på svensk og norsk side av riksgrensen.

Kommunene Trøgstad og Rakkestad er øvet med sikt på strategisk krisehåndtering. Planlegging, gjennomføring og evaluering skjer samarbeide med politiet, sivilforsvaret og frivillige organisasjoner. Fylkesmannen er aktiv bidragsyter i arbeidet med klimatilpassing og hvordan dette håndteres i samfunnsplanleggingen regionalt og lokalt. Vi er med i etablerte klimanettverk i kommunene.

For å styrke atomberedskap har Fylkesmannen i samarbeide med Statens strålevern gjennomført ulike tiltak for aktører i landbrukssektoren med vekt på langsiktige konsekvenser ved radioaktiv forurensing. Seminar er gjennomført i 2010 med støtte fra Strålevernet.

I en av de strengeste kuldeperiodene på mange år sviktet strømforsyningen i Hvaler kommune. Fylkesmannen holdt løpende kontakt med kommunen som etablerte sin kriseledelse. Fylkesmannen holdt også DSB orientert. Det kan konstateres at gjeldende planer både for kommunen og Fylkesmannen fungerte tilfredsstillende. Fylkesmannen har hatt møte med kommunen, kraftleverandør og kraftforsyningens distriktssjef for å drøfte tiltak som kan bedre leveransesikkerheten.

Kapittel 3 - Resultatområder

Kongehuset

00.1 Kongelige besøk

Kongehuset besøkte Østfold ved to offisielle anledninger i 2010.

H. M. Kong Harald deltok under den offisielle åpningen av Halden fengsel torsdag 8. april 2010. Vertskap var Statsbygg og Kriminalomsorgen region øst.

H. K. H. Kronprins Haakon besøkte Kirkeparken videregående skole i Moss 27. september 2010 i forbindelse med en opplæringsdag for videregående skoler i Vestfold og Østfold som ønsket å gjennomføre Global Dignity Day 20. oktober. Global Dignity Day ble etablert i 2006 av Kronprins Haakon, professor Pekka Minanen (Finland) og leder av Operation Hope, John Bryant (USA). Alle tre er medlemmer av nettverket Young Global Leaders som springer ut fra World Economic Forum. Global Dignity er en uavhengig, ideell og politisk nøytral organisasjon og har tre formål: Å fremme verdighetsbasert lederskap, å stimulere til en global samtale om verdighet og å engasjere ungdom i betydningen av verdighet.

Arbeidet med å gjennomføre Global Dignity Day i Vestfold og Østfold ledes av henholdsvis Mental Helse og 4H.

00.2 Tildeling av ordener og medaljer

Fylkesmannen mottok 29 søknader om H.M. Kongens fortjenstmedalje i 2010. Syv søknader ble avvist. En person ble utnevnt til Ridder av 1. klasse i St. Olavs Orden og det ble overrakt 14 fortjenstmedaljer i sølv. 7 saker er til behandling av Slottet.

Miljøverndepartementet

Resultatområde 01 Naturens mangfold og friluftsliv

01.1 Bærekraftig bruk og beskyttelse av leveområder

Oslofjord-verneplanen (46 områder, inkl. 9 revisjoner og 9 utvidelser, i 7 kyst- kommuner) ble vedtatt 16.4.10; Indre Iddefjord-Berby 5.3.10. Mye samarbeid høsten 2010 med Regjeringssadvokaten vedr. erstatninger til berørte grunneiere, inkl. info-møte med grunneiere. Et meget omfattende arbeid med grensemerking er påbegynt i samarbeid med Jorskifteretten i Østfold.

Marin verneplan - Utkast til oppstartsmelding er utarbeidet i samarbeid med fiskerimyndighetene og oversendt DN. Kartmateriale er utarbeidet i samsvar med signaler fra DN. Avventer nå videre signaler fra DN for å videreføre arbeidet med marin verneplan.

11 av 18 kommuner er godkjent i Naturbase. I 2010 ble Fredrikstad godkjent. Data for Halden er i DN for godkjenning. Det gjenstår noe arbeid med kvalitetssikring av data fra Indre Østfold (Skpittvet, Eidsberg, Askim), som oversendes DN i 2011. Fylkesmannen fordelte skjønmidler til Askim, Hobøl og Trøgstad til naturtypekartlegging i 2010 samt til kystkommunene for kartlegging av marine naturtyper. Spydeberg er da eneste gjenstående kommune uten naturtypedata i Naturbase (har biomangfoldplan fra 1996).

Overvåking i vann og vassdrag gjøres etter retningslinjer i vannforskriften og veiledere. Vann-Nett og Vannmiljøbasen holdes oppdatert. Viser ellers til rapportering på område 03.1.

Det er gjennomført tiltak i en rekke verneområder. Det har vært stor innsats mot fremmede arter, særlig rynkerose. Andre prioriterte tiltak var bl.a. skjøtsel av vegetasjon på øyer, skjøtsel av beiter og skjøtsel av kulturlandskapet på Søndre Jeløy. Oppgraving i en gjengrodd del av Gjølssjøen ble startet opp i desember. Forprosjektet vedrørende restaurering av sjøene i Hæra ble videreført. Samarbeidet med Statens Naturoppsyn fungerte godt.

Forvaltningsplan for Berby LVO er utarbeidet og har vært på høring i 2010. Noe arbeid her gjenstår knyttet til nyoppdagete sandbier, ref. handlingsplan for 2 arter i regi av Fylkesmannen i Østfold.

Arbeidet med forvaltningsplan for Søndre Jeløy LVO ble startet opp og skal etter planen sendes på høring om kort tid. Arbeidet med forvaltningsplan for Kurefjorden (Ramsarområde) ble også startet opp, her gjenstår en del arbeid før planen kan sendes DN for gjennomgang. DN's kommentarer til utkastet til forvaltningsplan for Øra (Ramsarområde) ble mottatt i juni, oppfølgingen av dette er imidlertid forsinket pga. sykemelding. Vil bli sendt på høring i 2011.

Verneforslaget for Værne Kloster landskapsvernområde i Rygge ble sendt på høring med høringsfrist 05.10.10. Det ble nylig oppdaget av flere sentrale instanser ikke hadde fått saken på høring, etter avtale med DN gjennomføres derfor nå en tilleggshøring. Fylkesmannens tilråding sendes DN i april -11.

Verneforslag for utvidelse av Lundsneset nat.res (Hallerød/Søndre Boksjø) er for tiden på høring.

Frivillig vern skog: Prestebakkefjella naturreservat ble opprettet 5.3.10. 5 nye områder ble fagundersøkt i 2010, fagrapporter avventes. 7 områder er til økonomisk verdivurdering, for å kunne gi grunneiere et økonomisk tilbud. Verdivurdering av skog er fortsatt en flaskehals for fremdriften i frivilligvern-arbeidet. Avtale om vern av Gaupsteinsmarka i Østfold/Akershus er slutført. Grensemerking av Svartvannet (Marker) og Lurkevann (Halden) naturreservater, opprettet før, er slutført.

Ytre Hvaler nasjonalpark ble vedtatt 26.juni 2009, og i 2010 har det vært fokus på arbeidet med forvaltningsplanen. Dette har vært et omfattende arbeid som inkluderer kontakt med mange av aktørene og interessegruppene rundt nasjonalparken. Forvaltningsplanen ble sendt på høring i november 2010 med frist 21.januar 2011.

Det lokale forvaltningstyret for Ytre Hvaler nasjonalpark ble konstituert 24. november 2010. Styret har 5 medlemmer, 2 fra hver av kommunene Hvaler og Fredrikstad og en fra fylkeskommunen. Ordfører i Hvaler er styreleder.

Østfold jordskifterett har startet opp grensemerkingen av nasjonalparken. Dette arbeidet er beregnet å fortsette i 2011 og 2012. Flere informasjonsplakater er satt opp samt på viktige utfartsteder og oppholdsområder, likeså de små skiltene som varsler grensen ved stier etc. Skilt med informasjon om ferdselsforbudsoner er også på plass. Det er utarbeidet 2 brosjyrer (livet under vann, båtguide) i samarbeid med Kosterhavets nationalpark i regi av interregprosjektet "Vår felles arv".

Kulturlandskap

Utvalgte kulturlandskap i jordbruket. Samarbeid mellom landbruks- og miljøvernavdelingen. Forvaltningsplaner er utarbeidet og sendt grunneierne. Ingen negative tilbakemeldinger. Mangler kart. (også rapportert på landbruk, post 23)

Handlingsplan for slåttemark. Samarbeid mellom landbruks- og miljøvernavdelingen. Arbeidet med handlingsplan for kystlynghei og slåttemark starter opp vinter/vår 2011.

Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap. Arbeidet har vært et samarbeid mellom miljø og landbruk, men har vært nedprioritert i flere år. Nyere vurderinger og registreringer i felt har gjort datatilfanget i naturbasen uaktuelt. En foreløpig rapport er datert 13.01.2011, med flyfoto, bilder og kort omtale av 15 nasjonale kulturlandskap i fylket. Hvert område med grenser og stedsnavn er vist som et bilde, da den endelige grensedragningen ennå ikke er digitalisert.

Regionalt verdifulle kulturlandskap. Også et samarbeid mellom miljø og landbruk. Her kommer de områdene som ikke nådde opp blant de 15 utvalgte på nasjonalt nivå. Dette utvalget bygger på den nasjonale registreringen (Rapport 9/1996) av i alt ca 225 biologiske kjerneområder som ikke omfattes av de 15 nasjonale kulturlandskapene. I alt blir det nærmere hundre regionale områder/lokaliteter, som også må følges opp både i

plansammenheng og med virkemidler i landbruket. Dette arbeidet begynte så vidt i 2010, og vil første omgang bli utformet som en enkel presentasjon.

01.2 Bærekraftig bruk og beskyttelse av arter, bestander og genressurse

Viltforvaltning

Løpende samarbeid med fylkeskommunen bla. ved gjennomføring av fellesmøte for kommunenes viltforvaltning og deltakelse i regionale fora.

Medvirkning om viltspørsmål ved utbygging av E-18.

Klager på kommunale vedtak behandlet, samt veiledet kommuner og organisasjoner løpende om ordningen.

Vilttiltakssøknader er overført fylkeskommunen. Tilskudd til truede arter er behandlet og tilskuddsmidler fordelt til mottakere. Nesten alle søknadene var gjennom elektronisk søknadssenter.

Kommunene og hjorteviltregionene er fulgt opp mhp bestandsforvaltning og regionreformen. Bruk av Hjorteviltregisteret følges opp av fylkeskommunen.

Midler til rovvilttiltak er fordelt til konfliktdempende tiltak i 8 prosjekter kr 440000,- og skadeforebyggende tiltak i 24 gjerdeprosjekter kr 1423100,-. Erstatningssøknader er behandlet og erstatning utbetalt. Nytt ulverevir og mye oppmerksomhet rundt ulv medførte mye tid til informasjonsarbeid.

Villsvin er fast forekommende med ynglegrupper. Kunnskapsheving hos jegere og jordbrukere påbegynt i samarbeid med fylkeskommunen og kommunene.

Det er løpende forespørsler regelverket mv. overfor kommuner, fylkeskommune, organisasjoner, politi og publikum. Jegerprøver sendes ut etter behov og kommunenes refusjonskrav om jegerprøve er utbetalt.

Forvaltning av trua arter

Handlingsplaner: Utkast til nasjonale handlingsplaner for honningblom og klippeblåvinge ble oversendt DN i 2010. Overvåking av klippeblåvinge er gjennomført av NINA og midler også fordelt til FMAA. Utkast til handlingsplan for 5 arter (hvitmure, solrose, fargemyske, smaltimian og bakkeknapp) er ikke levert fra NINA. Et prosjekt vedr. registrering av store/ innhule eiker i Halden ble iverksatt, som en oppfølging av handlingsplan for hule eiker, med midler fra FMVe. Mer enn 500 eiker er til nå kartlagt i kommunene. Registrering av storsalamander-dammer ble fortsatt i 2010 i 3 nye kommuner, med midler fra FMOA. Alle tidligere storsalamander-data fra fylket er under bearbeiding for innlegging i Naturbase (innsynsløsning pga nye forskrifter), der også eike-data fra Halden skal legges inn. Det er utarbeidet handlingsplaner for kammarimjelle, ildsandbie/rødknappsandbie og for strandmaurløve, som er oversendt DN. Arbeid er påbegynt med registrering av viktige slåtteeuger og områder med lynghei. Sistnevnte + kalksjøer finnes bare i Ytre Hvaler nasjonalpark. Kalklindeskog og slåttemyr, som er holdt i hevd, finnes ikke i Østfold, ref. handlingsplaner og utkast til forskrift for utvalgte naturtyper.

Videre er det arbeidet aktivt med tiltak etter HP åkerrikse, sammen med kommunenes landbrukskontor og enkeltpersoner. Relativt krevende å ha varsling og tiltaksberedskap på dette gjennom sommeren. Hubrohekkinger registreres i HP-hubroarbeidet. Forberedelser til oppfølgingsprosjekt sammen med FM i O&A.

Tiltaksplanen mot signalkreps er fulgt opp bl.a. med uttynningsfiske i Øymarksjøen. Informasjonsmøte på Ørje ble avholdt 28. april 2010.

Alle de faste oppdragene er utført.

Oppdrag spesielt for 2010:

01SO37. Konesjonsordning for sjølaksefiske er utsatt inntil videre. DN's retningslinjer om regulering av laksefisket 2010-2014 er fulgt opp og nye forskrifter er innført.

01SO38. Kategoriseringen av vassdrag er oppdatert og vesentlige endringer i bestandssituasjonen er rapportert til DN.

01SO39. I forbindelse med Forvaltningsreformen er det avholdt flere møter med fylkeskommunen, bl.a. en felles befarings til settefiskanlegget på Bjørkelangen.

01SO40. De negative konekvensene av havbruk dreier seg i første rekke om rømt oppdrettslaks i Glomma og Aagaardselva. Her er det gitt tillatelse/dispensasjon til utfisking av rømt oppdrettslaks i forbindelse med stamfiske.

01SO41. Ikke aktuelt med genbankstasjoner i Østfold.

10SO41. Innspill og informasjon i forbindelse med revisjon av handlingsplan for kalkingsvirksomheten er oversendt til DN.

Fykesspesifikke oppdrag:

- Ny Iddefjordkonvensjon ble underskrevet på ambassaden i Stockholm den 9. mars, etter mange års arbeid.
- Kalkingen av vann og vassdrag i Østfold ble utført i uke 36.
- Fylkesmannen er sekretariat for fagrådet for laks og sjørret i Skagerrak/Oslofjorden. Møte avholdt 28. oktober 2010. Ny plakat om sjørret er utarbeidet. Hjemmesiden oppdateres jevnlig.
- Tiltaksplanen mot signalkreps i Haldenvassdraget er fulgt opp med uttynningsfiske i Øymarksjøen i ukene 25 og 26. Ytterligere uttynningsfiske ble gjennomført i uke 34 og 35. Informasjonsmøte vedrørende signalkreps ble avholdt på Ørje den 28. april 2010. Allmennheten er aktivt informert om krepsepest- og signalkrepssituasjonen i Haldenvassdraget, Glomma og Store Le bl.a. gjennom to innslag på NRK radio, og to innlegg på fylkesmannens internettside.
- Til sammen 13 søknader om tilskudd fra Statens fiskefond er behandlet og pengene er fordelt.

01.3 Fremmede arter og GMOer

Et utkast til en handlingsplan med status og tiltak er utarbeidet og klar for trykking.

Gjennomført fagmøte med kommunene. Tildelt tilskudd og mottatt rapporter fra 6 kommuner vedr. konkrete tiltak mot enkelte plantearter. I samarbeid med Det Norske Hageselskap er det trykket og sendt ut infomateriell til hageeiere / utsalgssteder i Østfold.

01.4 Friluftsliv

Det har vært få saker om allemannsretten. Generelt blir allemannsretten ivaretatt ved behandling av plan- og dispensasjonssaker. Friluftinteressene, spesielt i strandsonen og i by- og tettstedsnære markaområder og kulturlandskap blir jevnlig tatt opp på fylkesmannens styringsmøter med kommunene.

Forvaltningen av de statlige friluftsområdene er fulgt opp. Oslofjordens friluftsråd er gitt i oppdrag å utarbeide forvaltningsplaner for en rekke viktige områder ved kysten og i innlandet. Disse planene ble utarbeidet i 2010, men på grunn av forsinkelser ble de ikke framlagt innen utgangen av året. Ellers er utvalgte nabovarsler blitt fulgt opp.

I forbindelse med regionreformen er sikringssakene og tilskuddsforvaltningen overført til Østfold fylkeskommune fra og med 2010.

Fylkesmannen har beholdt forvaltningen av SNO's driftstilskudd til Skjærgårdstjenesten, og årets driftstilskudd er utbetalt i henhold til mottatt søknad med vedlegg. Fylkesmannen deltar jevnlig i Skjærgårdstjenestens møter.

Forvaltningen av de statlige friluftsområdene følges opp. Her er Ytre Hvaler nasjonalpark og noen utvalgte områder prioritert. For disse områdene avventer vi ferdigstilte forvaltningsplaner med det første.

Videre ajorhold og oppgradering av www.turkart.ostfold er fra og med 2010 tillagt fylkeskommunen. Vi har i løpet av året samlet og tilført prosjektet flere opplevelsespunkter og bilder som vi har hatt liggende.

Også i 2010 har vi bistått DN med å tilrettelegge Gullholmen som friluftsområde og kystleddestinasjon.

Resultatområde 02 Bevaring av kulturminner

02.3 Kulturmiljø

Ingen aktivitet.

Resultatområde 03 Rent hav og vann og giftfritt samfunn

03.1 Helhetlig hav- og vannforvaltning

Arbeidet med vannforvaltningsforskriften har krevd mye ressurser også i 2010, til tross for at FM Østfold ikke lenger er VRM. Tilrettelegging og bistand for ny VRM har vært omfattende og lagt beslag på mye tid.

Arbeidet med fullkarakterisering og nye vurderinger av vannforekomstenes tilstand pågår fortløpende etter hvert som ny kunnskap innhentes. VannNett brukes flittig og holdes til enhver tid oppdatert. Arbeidet skjer i nært samarbeid med Vannområdene spesielt med prosjektlederne.

Vannmiljødatabasen blir brukt som verktøy for å registrere data og vurdere tilstandsklasser.

Alle vannforekomster i Østfold hører nå til et etablert vannområdeutvalg og områdene i fase 2 er nå fullt i gang med arbeidet som skal utføres iht vannforskriften

Fylkesmannen i Østfold har også deltatt aktivt i sentrale myndigheters arbeid med vannforvaltningsforskriften. Arbeidet har omfattet utvikling av IKT-verktøy, kommunikasjonsstrategi og ulike veiledere. Det følger også mye informasjon, foredrag og representasjonsoppgaver med fagfeltet. Fylkesmannen i Østfold har i denne forbindelse også deltatt i internasjonale fora.

Det gjennomføres regelmessig overvåking i ferskvann, og resultatene av dette legges inn i Vannmiljø og publiseres på Miljøstatus og Aquamonitor. Vår faglige vurdering er at omfanget av overvåkingen burde vært større. Dette kommer også til uttrykk gjennom arbeidet med overvåkningsplaner. Bakgrunnen for manglende overvåking er begrensede ressurser til formålet som følge av beskjedne/reduerte statlige tilskudd og vanskeligheter med å få forurenserne til å bidra til finansieringen. Det er et spesielt problem at det mangler virkemidler for å få landbruket, som gir det dominerende bidraget til overgjødningen, til å bidra økonomisk til overvåkingen og tiltaksrettede undersøkelser. Vi savner også en nærmere formell tilknytning til overvåkingen av fylkets sjøområder. Det er svært uheldig og vanskeliggjørende for samarbeid med kommunene at KLIF trekker statlige midler ut av eutrofiovervåkingen i våre belastede kystområder.

03.2 Overgjødning og nedslamming

Utslipp fra avløp er en vesentlig forurensningskilde til vassdragene i Østfold. Kommunene med vassdrag i første planperiode etter vannforskriften er kommet langt i arbeidet med fornyelse av avløp i spredt bebyggelse, øvrige kommuner er i en startfase i dette omfattende arbeidet. Innen større kommunale avløpsanlegg er det avdekket betydelig vedlikeholdsetterslep, både i forhold til teknisk tilstand på installasjoner og tidligere vedtatte vedlikeholds- og saneringsplaner. Avløpsanleggene er gjennom de nye utslippstillatelsene pålagt å konkretisere forurensningsforskriftens §14-5 med strategi for fornyelse og vedlikehold av avløpsnettet og tidsfestet handlingsplan. Etterlevelsen av disse dokumentene vil bli vektlagt ved tilsyn og vurdert årlig. Avløpsanleggene er i hovedsak plassert i risikoklasse 2 eller 3 slik at en tredel av anleggene kontrolleres årlig.

03.3 Oljeforurensning

Fylkesmannen har i 2010 oppdatert sine sårbarhetskart på sjø etter MOB-modellen. Fylkesmannen deltar aktivt i Interkommunalt utvalg for akutt forurensning - IUA-styret - med organisering og gjennomføring av beredskapen i Østfold. Fylkesmannen har deltatt i beredskapsøvelse i regi av Kystverket.

03.4 Miljøgifter

Forurenset sjøbunn

Fylkesmannen i Østfold har mottatt risikovurderinger for 3 verftslokaliteter i Fredrikstad sentrum. Risikovurderingene viser at det ikke er forurensinger på disse som tilsier at det skal gjøres lokale tiltak, men at det er behov for videre kartlegging og risikovurdering av elvebunnen gjennom hele bysentrum. Dette vil bli fulgt opp videre, kommunen har fått tilsagn om støtte fra Klima- og forurensingsdirektoratet 2010.

For de 2 øvrige verftslokalitetene gjelder:

Moss verft inngår i et større fellesprosjekt i regi av vannområdeutvalget Morsa – Det er i løpet av 2009 -2010 skaffet mye data om sedimenttilstand, økologisk tilstand i sundet og tilførsler fra land via overvann og elver. I løpet av mars-april 2011 vil Fylkesmannen ta stilling til om det er mulig og hensiktsmessig å pålegge verftslokaliteten egne tiltak, eller om forurensingen er såvidt kompleks at saken skal overføres til Klif som rett myndighet for forurensete fjordområder.

Det er behov for å følge opp Engelsviken Slipp nærmere. Det er gjort mer detaljert kartlegging i 2010 (COWI) men vi har ikke lyktes i å få bedriften til å innlevere disse data. Tidligere data tilsier omfattende forurensing i et begrenset område som er teknisk komplisert med grov stein, kaianlegg og skinneganger. Vi vurderer å bruke tvangsmulkt for å få inn data, men vil ikke starte denne prosessen før vi vet vi har ressurser til å følge opp bedriften tett. Bedriften opplyser at de har sprengt ut en sedimentasjonsdam. Dette har de imidlertid ikke søkt om og det er ukjent om det er brukt noen form for fagkompetanse i prosjekteringen av denne.

Fylkesmannen har i 2010 behandlet 3 søknader om tillatelse til mudring og dumping av mindre mengder sediment. Forurensningsgraden har vært på et lavt nivå og ikke høyere enn tilstandsklasse 3. Det er i alt gitt tillatelse til mudring av 5000 m3 med sediment fra båthavner og private bryggeanlegg. Muddermassene er henvist til de faste dumpeplassene ved Belgen, Haslau, vest av midtre Sletter og vest av Revlingen. En del av vurderingen om tillatelse skal gis, har vært mulige konflikter med bestand av ålegras og oppgang av sjørret.

Selv om fylkesmannen ikke er forurensningsmyndighet for mudring og dumping i forbindelse med utvidelsen av Røssvikrenna i Fredrikstad, har vi deltatt i rekke møter med partene i saken. Fylkesmannen har diskutert deponeringsløsninger for mest forurensete masser fra Røssvikrenna.

Grunnforurensning

Fylkesmannen har behandlet 2 saker ang. grunnforurensning i 2010. Det dreier seg om opprydding etter bruk av PFOS-holdig brannslukkeskum ved brannøvingsfelt og et tilfelle av dieseloljesøl. Vi har også fulgt opp en oppryddingssak på en prioritert lokalitet i Råde etter impregnering av trematerialer.

03.5 Avfall og gjenvinning

I 2010 var 5 forbrenningsanlegg for ordinært avfall i drift i Østfold. To av anleggene har fått nye tillatelser til drift. det skyldes at tillatelsene var 7 år gamle og anleggene hadde fått nye eiere. Disse to anleggene har også fått tillatelse av fylkesmannen til å forbrenne mindremengder farlig avfall. Disse omdannet 290 000 tonn avfall til 750 GWh varmekraft til industrien.

Det er også 5 anlegg med god kapasitet for deponering av avfall. Tilgjengelig deponivolum er dekket for mange 10-år framover. I tillegg finnes 6 sorteringsanlegg for blandet avfall og et for blandet uorganisk avfall. Disse sorterer om lag 100 000 tonn næringsavfall i året.

Ved Rokke avfallsanlegg i Halden er det gitt dispensasjon til deponering av biologisk nedbrytbart avfall. Dispensasjonen gjelder 3000 tonn/år såkalt raggavfall fra 2 gjenvinningsbedrifter for papp og papir. Biologisk innhold er 15-25% TOC. Dispensasjonen opphører 31.12.2013. Ingen av de øvrige 4 deponiene i fylket har tillatelse til å deponere biologisk nedbrytbart avfall med et større innhold enn 10% TOC.

Fylkesmannen har innhentet 19 avfallsplaner fra de største havnene i fylket.

Resultatområde 04 Et stabilt klima og ren luft

04.1 Klimaendringer

De fleste kommunene i Østfold har nå vedatt klimahandlingsplaner eller har ferdige planutkast på høring. Planarbeidet har skjedd med bred involvering. Mens Fylkesmannen i Østfold i 2009 prioriterte politikkformidlings- og pådriverrollen, har vi i 2010 vektlagt vurdering av planutkasten oppimot formelle krav i planretningslinjen for Klima- og energiplanlegging samt rikspolitiske retningslinjer for ATP og kjøpesenterbestemmelsen

Kommunene står nå foran den krevende fasen å sette planen ut til handling. Klimanettverkskommunene vil diskutere modeller og strategier for slik gjennomføring i mars 2011.

04.4 Lokal luftkvalitet og støy

De 4 byene Halden, Sarpsborg, Fredrikstad og Moss har risiko for overskridelser av luftkvalitetskravene i forurensingsforskriften kapittel 7. Byene har vedtatt å samarbeide om luftkvalitetsarbeidet, foreløpig med vekt på styrke overvåkingen. Det er nå opprettet 2 nye faste målestasjoner for luftkvalitet i tillegg til de 2 "gamle" stasjonene. Sarpsborg kommune gjennomfører det faglige arbeidet med å sette måledata sammen med trafikkdata og utslippsdata fra industri i luftkvalitetsmodellen AirQuiz.

Støy er et økende miljøproblem, noe vi også merker ved økte henvendelser og økt bruk av ressurser til dette tema. Støy er viktig tema ved behandling av samtlige kommuneplaner og mange reguleringsplaner. Fylkesmannen har styrket innsatsen på saksbehandling av støyende virksomheter. Fylket har flere store virksomheter hvor støy er et alvorlig miljøproblem: Rudskogen motorsenter, Stene Stål Gjenvinning og BG Stone pukkverk med utskipingshavn. Framover vil vi følge opp kommunenes ansvar knyttet til kap. 5 om strategisk støykartlegging og tiltaksutredning.

Resultatområde 05 Internasjonalt miljø samarbeid og miljø i nord- og polarområdene

05.1 Miljø samarbeid i internasjonale miljøfora, herunder EUs miljø samarbeid og UNEP

Fylkesmannen er involvert i interregprosjektet Hav møter Land som går fram til 2013. Prosjektet omfatter kyst- og havovervåking og kystsonoplanlegging.

05.2 Geografisk rettet miljø samarbeid, herunder miljøbistand

Det ble i 2008 inngått samarbeid med Länsstyrelsen i Västra Götaland om interregprosjektet Kosterhavet-Ytre Hvaler: "Vår felles arv". Den totale rammen i prosjektet er 28 millioner. I 2009 var det fokus på prosessen frem mot godkjenning av parkene og gjennomføring av felles innvielse 090909. I 2010 ble høringsutkastet til forvaltningsplanen for Ytre Hvaler ferdigstilt, informasjonsaktiviteter igangsatt (skilt, web, film, bildespill, praktbok m.m.) samt gjennomføring av en kursserie for næringsdrivende innen bærekraftig turisme. Kommunikasjonsrådgiver ansatt i 80% stilling. Prosjektet har nå 2,2 årsverk på avdelingen. Prosjektet går ut juni 2011, men det søkes om forlengelse ett år.

05.3 Miljø samarbeid i nord- og polarområdene

Tidligere fylkesmiljøvern sjef Ottar Krohn er medlem av styret til Svalbards Miljøvernfond.

Resultatområde 06 Planlegging for en bærekraftig utvikling

06.1 Ansvar for at nasjonal politikk formidles og ivaretas

Naturmangfoldloven 2010: Dagskurs for alle kommuner for opplæring i NML er avholdt med vel 100 deltakere. Eget kurs er holdt for ideelle foreninger i fylket.

Blant de prioriterte oppgavene i 2010 inngår innføring av miljøprinsippene i naturmangfoldlovens §§ 8-12. Det er i alle innspill til plansaker henvist til dette og det er tatt med i mange dialoger, men mange er nok likevel usikre på hvordan prinsippene skal brukes og hvilke utslag vurderingene skal få. I framtidig opplæring/veiledning bør det derfor fokuseres mer på den praktiske anvendelsen av prinsippene.

Planstatistikk fra 2010 (uttalelser fra fylkesmannen som berørt fagmyndighet):

Det er gitt 20 uttalelser til kommuneplaner i 2010. Dette inkluderer arealdelen til kommuneplaner, kommunedelplaner og tematiske planer. I løpet av året har fylkesmannen fremmet innsigelse til 3 av kommuneplanene. Det er også gitt 1 varsel om innsigelse. Det er gjennomført mekling på 2 kommuneplaner (arealdel).

Fylkesmannen har gitt 162 uttalelser til reguleringsplansaker. Av disse er 11 innsigelser og 4 varsler om innsigelser. Det er gjennomført 1 mekling på reguleringsplannivå i 2010. Fylkesmannen har skrevet 491 uttalelser m.m. i dispensasjonsaker. Dette inkluderer 27 saker som ble påklaget.

Sammenlignet med tidligere år viser dette at antallet uttalelser til kommune-/kommunedelplaner er noe lavere enn tidligere år. Det har likevel vært flere avklaringsmøter for å avklare innsigelser og forbedre kommuneplanene. Det har også i 2010 vært en liten nedgang i antallet uttalelser til reguleringsplaner i forhold til 2008 og 2009, men omtrent på linje med tidligere år. Antallet innsigelser til reguleringsplaner er gått ned til et mer gjennomsnittlig nivå sett opp mot det høye antallet i 2009. (som var begrunnet i kjøpeenterbestemmelsen).

Det legges vekt på å gi føringer tidlig i planprosessen der dette er mulig, men varsler om planoppstart inneholder ofte lite informasjon som gjør det vanskelig å være konkret. Planprosessene følger generelt sett fortsatt i stor grad "gamle" spor.

Antallet dispensasjonsaker har igjen steget siden i fjor og statistikk fra 1997 viser at det aldri har vært skrevet flere uttalelser enn i 2010. Dette har en viss sammenheng med at Fylkesmannen i 2009 sendte nytt rundskriv om hvilke saker fylkesmannen ønsker tilsendt. Sett opp mot ny dispensasjonshjemmel i plan- og bygningslov og målet om at arealdisponeringsspørsmål skal avklares i plansaker er tallene bekymringsfulle.

Av store enkeltsaker i 2010 nevnes varslet oppstart om vindkraftanlegg i Halden og Aremark kommuner og Kystverkets forslag til reguleringsplan for farled til Borg havn i Fredrikstad og dumping av masser ved Belgen. Dette er store og komplekse saker som krever stor innsats fra Fylkesmannens miljøvernavdeling.

06.2 Fylkesmannen som styringsmessig bindeledd og rettssikkerhetsgarantist

To kommuneplaner har vært meklet i 2010, Hvaler og Skiptvet kommune. Innsigelsesparter og kommunen kom til enighet i begge sakene.

Det har også vært mekling i forbindelse med reguleringsplan vedr. kjøpesenterbestemmelsen i Rygge kommune, hvor det ikke ble enighet. Uklart hva kommunen gjør videre. FM har pr. i dag fått opplysninger om at saken skal sendes videre til dep.

Videre har en reguleringsplan i Halden vært oppe til mekling i begynnelsen av 2011. Enighet oppnådd.

Antall klagesaker 2010 - reguleringsplaner og bebyggelsesplaner:

Innkomne saker: 18 saker. Vedtak truffet: 11. Stadfestet: 10, opphevet: 1.

Behandlingstid/FMs arbeidsinnsats:

Lengste: 40 timer, gjennomsnittlig: 15 timer.

Antall klagesaker som gjensto til behandling pr. 31.12.10: 7 saker

Saksbehandlingstiden for klager på reguleringsplaner og bebyggelsesplaner har vært i gjennomsnitt 3 måneder. Tidspunkt for når en sak er kommet inn, er det tidspunktet saken er mottatt fra fylkeskommunen. (dvs. etter at de har gitt planfaglig uttalelse til klagen). Saken er da klar til behandling.

06.3 Samordning av statlige interesser

Kommuneplaner og regionale planer

Det er lagt ned mye arbeid i oppfølging av kommuneplanene med innsigelser (3 gjenstår fortsatt å slutføre), og oppfølging av kommunedelplaner og temaplaner som følger i etterkant av kommuneplanene. I fylket er det fortsatt 7 kommuneplaner (areal) som er mer enn 4 gamle og 8 som nå blir 4 år etter årsskiftet. En arealdel ble vedtatt i 2010 (Skiptvet etter mekling), og det er høy aktivitet for å rekke rullinger før valget i 2011 (9 planer under utarbeidelse). Fylkesmannen har deltatt aktivt i disse prosessene med utgangspunkt i våre politikkområder.

Viktige tema som jordvern, avgrensning av senterområder og tettstedutvikling inngår i fylkesplanen som ble vedtatt i 2009, men som fortsatt ikke er godkjent av departementet. Denne situasjonen skaper mye uklarhet om gyldigheten av de eldre regionale delplanene for tilsvarende tema. Fylkesmannens mener at utkastet til fylkesplan med arealdel ikke i tilstrekkelig grad ivaretar de sentrale føringene om jordvern og kulturlandskap. Kommuneplanene som rulleres legger fortsatt stor vekt på bruk av nye arealer fremfor fortetting og transformasjon i byområdene.

Det er også mye oppmerksomhet på prosessene som følger av det nye kravet om planstrategi. Selv om kravet ikke inntreffer før etter valget i 2011 er mange kommuner igang med arbeidet. Fylkesmannen har et eget prosjekt i samarbeid med fylkeskommunen (Samhandling 2011-2013) som er opprettet for å samle innsatsen mot kommunene og veilede i prosessen.

Overfor de kommunene som har vært i oppstartfasen med planer, har Fylkesmannen inngått dialog gjennom oppstartmøter hvor både samfunnsdel og arealdel har vært tema. I større grad enn før fokuseres det på klima og beredskap i våre innspill.

06.4 Kart og geodata

Fylkesmannen i Østfold deltar både i geodatautvalget og temadatudvalget i Norge digitalt Østfold. Det er i 2010 etablert en ny samarbeidsavtale mellom Fylkesmannen, kommunene i Østfold, Statens kartverk og fylkeskommunen i Østfold om Turkart Østfold. Fylkeskommunen har overtatt ansvaret med forvaltningsavtalen i 2010. Videre har Fylkesmannen et GIS-samarbeid med Østfold fylkeskommune i form av en partnerskapsavtale.

Vi samarbeider med fylkeskartkontoret om organisering av Norge Digitalt Østfold. GIS anvendes i arbeidet med vanddirektivet, verneplaner, nasjonalpark, regionalt miljøprogram og behandling av planer etter plan- og bygningsloven. Tematiske geodata blir anvendt i saksbehandlingen og kommunene i Østfold har tilgang til miljødata for utarbeidelse av sine kommuneplaner.

I 2011 vil det arbeides videre med å fullføre naturtypekartleggingen i fylket, kartlegge utvalgte naturtyper og prioriterte arter, og få tilpasset alle nye og eksisterende data til DN's nye Naturbase 4.

Kartdata fra Geovekst, Norge digitalt og ortofoto fra Norge i Bilder er tilgjengelig for alle på webinnsynsløsningen Østfold-kartet. Det er også en egen karttjeneste for regionalt miljøprogram og Ytre Hvaler nasjonalpark. I tillegg har vi en integrert løsning mot saksbehandlersystemet ePhorte. Byggesaker (klage og dispensasjonssaker) er stedfestet.

Fylkesmannen i Østfold har deltatt i forprosjektet om en felles geodatabase for embetene. Det er viktig at dette prosjektet blir prioritert i 2011 og at den felles geodatabase blir etablert, da dette vil være ressursbesparende for embetene. Basen vil også være viktig for utvikling av nye fellesløsninger. Matrikkelinformasjon er en viktig del av dette prosjektet.

Fylkesmannen samarbeider med kommunene og i enkeltprosjekter om geodata, og arbeider med å tilrettelegge tematiske geodata for saksbehandling. Miljø- og sårbarhetskartet (MOB) ble ajourført 2010. Fylkesmannen vil tidlig i 2011 tilgjengeliggjøre en ny kartinnsynsløsning.

Resultatområde 07 Tverrgående virkemidler og oppgaver

07.2 Kunnskapsoppbygging og miljøinformasjon

Forurensing - databasen

Forurensing er oppdatert i henhold til forventningene i embetsoppdraget. Tillatelser og planlagte og gjennomført kontroller er fortløpende registrert. Annen informasjon som koordinater, div. anleggfelt er oppdatert. Fylkesmannen har superbruker på Forurensing.

Miljøstatus har hatt en oppdatering, men det er fortsatt forbedringspotensiale.

Formidling av miljøhensyn

Fylkesmannen har tildelt skjønnsmidler til flere miljøprosjekter, bl.a kartlegging av biologisk mangfold i kystkommuner (marine naturtyper) og innlandskommuner. Nasjonal miljøpolitikk er formidlet til kommunene, herunder ordførere og rådmenn i møter med enkeltkommuner og fellessamlinger for kommunene. Fylkesmannen deltar i klimanettverket.

07.3 Virkemidler og prosesser

Tillatelser etter forurensingsloven

Innen fagområde landbasert har det vært forholdsvis laber aktivitet mht søknader i 2010. Det er imidlertid varslet noen nye søknader i 2011 der blant annet støy vil være en viktig parameter.

Tilsyn

Vi har i 2010 hatt en vakant stilling fra februar til oktober. I denne situasjonen har vi prioritert nasjonale kontrollaksjoner og hendelesbasert tilsyn. Følgelig har vi i 2010 ikke oppnådd målsetningen om 2,1 årsverk på forureningsstilsyn.

Fylkesmannen anmeldte 1 virksomhet i 2010. Vår oppfatning er at anmeldelser på forureningsområdet dessverre ikke blir prioritert av politiet. Ut fra det vi vet er det ikke tatt noen etterforskningskritt ift vår anmeldelse av det vi mener er en forsettlig grov overskridelse av gitt utslippstillatelse.

Ressursrapportering

Den angitte fordelingen av årsverk på oppgaver fra Miljøverndepartementet med 50 % på resultatområde 01 Naturens mangfold og friluftsliv, skyldes at dette fagområdet har vært høyt prioritert på nasjonalt nivå og at det er hit mesteparten av fagmidlene er kanalisert. Dette er således det eneste resultatområdet der det har vært aktuelt å engasjere personell på, utover de fast ansatte i 2010. Blant annet sorterer Interregprosjektet for Ytre Hvaler np./Kosterhavets np. under dette resultatområdet. De øvrige ressursene er fordelt mellom resultatområde 03-07 i samsvar med oppgaveporteføljen på de enkelte områdene. Tbellen viser prosentvis andel av årsverk på ulike resultatområder:

• Resultatområde	Årsverk	Relativ andel
• 01 Naturens mangfold og friluftsliv	11,2	- 50%
• 03 Vannforurensning, miljøgifter og avfall	1,5	- 7%
• 04 Et stabilt klima og ren luft	0,3	- 1%
• 05 Internasjonalt miljøarbeid	0,1	- <1%

• 06 Planlegging for en bærekraftig utvikling	6,0	-	27%
• 07 Tverrgående virkemidler og oppgaver	3,2	-	14%
• 09 Andre oppgaver under MD	0	-	0%
• Sum	22,3	-	100%

Overføring av regnskapsdata fra SSØ til denne årsrapporten har ikke gått som ventet og tallmaterialet er ukorrekt. Resultatet er gitt nedenfor. Vi har ikke lyktes med å korrigere.

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
01 Naturens mangfold og friluftsliv	kr 3 822 255,77	kr 172 613,69
03 Vannforurensning, miljøgifter og avfall	kr 1 581 088,09	kr 0,00
04 Luftforurensninger og klima	kr 277 037,54	kr 0,00
05 Int. miljøsamarbeid i nord- og polarområdene	kr 68 320,98	kr 0,00
06 Planlegging for en bærekraftig utvikling	kr 3 169 044,59	kr 0,00
07 Andre virkemidler	kr 3 029 035,00	kr 395 940,28
Andre oppgaver under MD	kr 0,00	kr 0,00
Sum:	kr 11 946 781,00	kr 568 553,00

Landbruks- og matdepartementet

Resultatområde 21 Landbruksbasert næringsutvikling

21.1 Jordbruk

Fylkesmannen har to representant i rovviltnemnda. Av årets rammetildeling på kr 1 900 000 er kr 440 000 brukt til konfliktdependende tiltak og kr 1 423 100 til forebyggende tiltak. Midlene til konfliktdependende tiltak samordnes med SMIL, og RMP-tilskudd til holmebeite virker også konfliktdependende ved at beitedyr flyttes ut på holmer uten rovdyr.

Det er ikke brukt midler av kapittel 1144 post 77 til rovviltforvaltning i 2010. Men dersom Østfold får flere ulverevir vil vi ha behov for mer ressurser til dette. Det samme gjelder hvis fler bønder i potensielle rovdyrområder begynner med sauehold og beite i utmark.

I Østfold er det kun et beitelag for dyr på utmarksbeite. Dyrene beiter på øyer i Hvaler kommune. Beitelaget har vært i drift i flere år. Forsøk på å etablere flere beitelag i fylket har ikke lyktes. Øvrige dyr i Østfold beiter i inngjerdede områder, selv om noe av det ikke er innmarksbeite. For å stimulere til bedre utnyttelse har fylkesmannen i 2010 driftsatt en beitebørs, hvor det er mulig for grunneiere og dyreiere og melde fra behov for mer beite eller flere beitedyr.

Tapsstatistikk sau på utmarksbeite

Embeter	Antall sau sluppet (innen organisert beitebruk)		% tilslutning til org. beitebruk i fylket	Tapsprosent		Total tapsprosent	
	Sau	Lam		Sau	Lam	2010	2009
FMOS	270	382	100	3,3	3,1	5,4	7,9
Sum	270	382	100	0	0	0	

21.2 Skogbruk

Avvirkning

I Østfold har avvirkningen for salg i lang tid vært i overkant av 0,5 mill kubikkmeter årlig. Østfold kan anslagsvis hogge ca 0,70 mill kubikkmeter årlig uten å måtte redusere i framtiden (netto balansekvantum). I 2010 var avvirkningen relativt høy med 0,59 mill kubikkmeter omsatt for salg. Virke til hjemmeforbruk av materialer og ved utgjør 25 % av salget til industrielle formål og kommer i tillegg. I Havass skog BA kom 23% av

hogstvolumet i 2009 fra tynningshogster. Dette er en svært høy tynningsandel i norsk sammenheng. I Østfold har vi dermed et relativt lavt unyttet potensial på avvirkningssiden.

Skogkultur

Hovedutfordringen er ungskogpleie og årlig bør det utføres ungskogpleie på ca 27.000 dekar. Gjennomsnittet de senere tiårene har vært på godt under 20.000 dekar. For å kompensere for etterslepet, burde omfanget av ungskogpleie økes til over 30.000 dekar. Det er utført ungskogpleie på 17.689 dekar i 2010. Dette er en nedgang på drøyt 2000 dekar fra 2009.

I Østfold brukes mesteparten av de skoglige virkemidlene Nærings- og miljøtilskudd i skogbruket (NMSK) på ungskogpleie. Kommunene har i 2010 brukt knapt 2,2 mill kroner på skogkulturtilskudd totalt, tildelingen var 2,2 mill kroner. Ungskogpleie er det viktigste enkelttiltaket for å kunne opprettholde en høy volum- og kvalitetsproduksjon i framtiden.

Skogfondsordningen

I 2010 har skogeierne innbetalt ca 25 mill. kroner (20 mill. kroner i 2009), og fått utbetalt ca 22,5 mill. kroner (22,3 mill kroner i 2009). Gjennomsnittlig trekkprosent var 12,5 % i 2010 mot 12,2 % i 2009.

Bioenergi

Bioenergi har en viss utbredelse i Østfold, men i all hovedsak i form av tradisjonell vedfyring, samt at treforedlingsbedriftene er betydelige forbrukere. Det er også en del gårder som varmes opp ved brenning av flis/halm. Fokuset på bioenergi som oppvarmingskilde er stort, og gitt gode rammebetingelser, bør det forventes høyere aktivitet i etablering av større varmeanlegg i årene som kommer. I 2010 ble det en markant økning opp til 3,5 mill. kroner i tilskudd til uttak av skogsvirke til bioenergi.

Skogsveier

Foryngelse er den nest viktigste utfordringen innen skogkulturarbeidet. I Østfold er vi så heldige at ca 76 % av skogarealet er egnet/velegnet til naturlig foryngelse i følge Norsk institutt for skog og landskap. Dette gjør at foryngelse kommer lettere her enn i de fleste andre fylker i Norge. Men det er ikke nødvendigvis de riktige treslagene som forynges etter hogst. I Østfold var antallet utsatte granplanter i 2010 drøyt 0,9 mill. Med vårt avvirkningsnivået burde det normalt ha vært plantet minst 1,5 mill. planter årlig. Både den ordinære- og ekstraordinære resultatkontrollen på foryngelsessiden har vist rimelig tilfredsstillende resultat. Gunstige forhold for naturlig foryngelse samt godt frøår for gran i 2006, har bidratt til dette. Det er allikevel stor forskjell på forskriftens krav til minste planteantall og hva som er optimalt med tanke på kvalitet spesielt, men også i noen grad volum.

Skogsveier er viktig for å utløse aktivitet og å sørge for en jevn leveranse til industrien over året. Skogsbilveinetten i Østfold utgjør nærmere 2000 km. Det er ikke noe stort behov for nye skogsbilveier, men opprusting og jevnlig vedlikehold av eksisterende veier er viktig. Statstilskudd og skogfond med skattefordel er viktige insitament for å investere i skogsveinetten, både hva gjelder nybygging, ombygging og vedlikehold. Det ble innvilget 0,8 mill kroner veitilskudd, hovedsakelig til standardheving (ombygging) av eksisterende veier til helårs skogsbilveier.

Skogbruksplanlegging

Skogbruksplaner er basisgrunnlaget for en god skogforvaltning. Det går mot slutten for inneværende hovedplan og alle kommunene er nå MIS-registrert. Ny hovedplan for skogbruksplanlegging skal utarbeides i 2011. Planarbeidet er nå avsluttet i Rakkestad og Berg, Halden. Takstarbeidet pågår i Marker og Eidsberg.

Skogbrannberedskap

Fylkesmannen, Skogselskapet og kommunene jobber for langsiktige avtaler om skogbrannovervåking. Overvåkingen har tradisjonelt skjedd med både skogbrannvaktfly og skogbrannvaktårnet på Linnekleppen. Det er enklere å få til enighet om avtale om flyovervåking enn om vaktårnet. Kommunene dekker brorparten av kostnadene, i tillegg kommer noe sponsormidler fra lokalt næringsliv. Det brukes også noe fylkesinntrukne rentemidler, ca kr 40 000,- i 2010.

21.3 Bygde- og næringsutvikling

Fylkesmannen i Østfold har vedtatt "Handlingsplan for landbruksrelatert næringsutvikling i Østfold 2010". Planen definerer satsingsområder og er retningsgivende for tildelingen av BU-midler hos Fylkesmannen i Østfold og Innovasjon Norge.

I 2010 ble Østfold tildelt kroner 2.500.000 i tillegg til overførte midler og inndratte midler. Det ble fra Fylkesmannen innvilget kroner 3.381.756,- til utredninger og tilrettelegging. Satsingsområdene var Mat og foredling, Landbruksbasert reiseliv, Økologisk landbruk, Skog og trebasert næring, Bioenergi, Inn på tunet, Kompetanse og Informasjon. Fordelingen av de fylkesvise BU-midlene er gjort i tråd med overnevnte handlingsplan og strategier. Fordelingen av fylkesvise BU-midler i Østfold 2010:

Formål	Kroner
• Tradisjonelt landbruk	496.450,-
• Mat og foredling	395.000,-
• Landbruksbasert reiseliv	413.000,-
• Økologisk landbruk	130.000,-
• Skog og trebasert næring	428.400,-
• Bioenergi	231.500,-
• Inn på tunet	256.000,-
• Entreprenørskap/kompetanse	521.583,-
• Annet	240.537,-
• Praktikant	269.286,-
• SUM	3.381.756,-

Mat og foredling

I Østfold ser vi en økende interesse for lokal mat, både hos forbruker og i serveringsbransjen. I løpet av 2010 har Regional Matkultur blitt etablert som selvstendig interesseforening for matprodusentene og serveringsstedene. Med eget styre og aktiviteter arbeider foreningen for å kunne markedsføre seg, få oppdrag og nye medlemmer. Matkontaktene er fortsatt med som observatører, mest pga. nærheten til matprodusentene og næringslivet ellers.

Arbeidet med å heve kompetansen og interessen i skolene om lokal mat begynner å gi resultater og vi opplever at lærerne i større grad ønsker å få vite mer om lokale produkter fra eget fylke. Det beste er at skolene nå selv kontakter bonden for å få kjøpt direkte eller samarbeide om eget produkt. Elevkonkurransen på lokal mat vil fortsette i samarbeid med Kjøkkenes Mesterlaug Østfold og opplæringskontorene.

Det arbeides fortsatt med distribusjonsløsninger. Østfold har flere gode tiltak som fylkets lokale matvareprodusenter benytter seg av. Lokalgrossisten, Br. Ringstads eget distribusjonsselskap kjører både egne kjøttvarer og for flere lokale produsenter. Gjennom BAMA og Skovli, prøves det ut et pilotprosjekt med fokus på lokal distribusjon og sporbarhet samt produktenes historie. Skovli vil også ta med seg flere varianter av lokal mat i sin varemappe. Ellers er det ennå flere matprodusenter som leverer selv etter eget behov og ønske.

Videre arbeides det med å fremme Østfoldmat. Regional Matkultur er, og skal fremdeles være, varemerket for fylket. Østfold deltok på Grüne Woche og fikk mye publisitet og omtale både nasjonalt og internasjonalt.

I 2010 startet arbeidet med å stifte et fagforum for mat og drikke. Det er nedsatt en arbeidsgruppe som skal bearbeide visjon, mål og videre arbeid. Fagforumet skal favne hele næringskjeden "fra jord til bord" og vil berøre bonden like mye som lærere, små- og storindustrien, kompetansenettverket på Nofima, forskning, næringslivet og det offentlige. I dialogmøtene har det vært med ca. 20 bedrifter.

Barn og unge er i fokus til arbeidet i Ressursgruppa for ernæring og fysisk aktivitet. Her ble det laget handlingsplaner som godkjennes i Østfoldhelsa for å få arbeidet politisk forankret. Prosjekter det arbeides med er "Velg sunt på idrettsarrangement", "sunn kantiner" på videregående skoler og "lavterskeltilbud for overvektige barn".

Landbruksrelatert reiseliv

Vi har satset mye på mat og reiseliv i 2010, og er nå også inne i et tettere samarbeid med Oslofjordregionen. Med mat og reiseliv i samme retning tror vi at synergieffektene blir merkbare om noen år. Det arbeides med et prosjekt for grønt reiseliv og mat, i tråd med reiselivsstrategien og handlingsplan i Østfold Reiseliv. Fylkesmannen vil få en viktig rolle i dette samarbeidet mellom mat, grønt og tradisjonelt reiseliv.

Fylkesmannen har aktivt arbeidet med mobilisering og tilrettelegging for grønne kurs- og konferansetilbud

gjennom ”Med kurs for Østfold” i Rakkestad og landbruksbaserte opplevelser for barn gjennom ”Ille gøy i Østfold” i Sarpsborg.

Praktikantordningen

Det ble innvilget 3 søknader i 2010

Jordbruk og husdyrproduksjon

Antallet foretak i landbruket går stadig ned i Østfold. I 2010 søkte 2425 foretak om produksjonstilskudd. Dette er en nedgang på 34 søkere fra forrige år. Grovfôrarealet økte med 2200 dekar fra 2008 til 2009. Kornarealet er redusert med ca. 5100 dekar.

Det har i 2010 vært fokusert på nye muligheter i volumproduksjonen. Fylkesmannen har tatt initiativ til å se på mulighetene for å øke produksjonen av bygg til mat. Det har også vært jobbet videre med dyrking av protein til fôr. På grønnsakssiden har det vært fokusert på dyrking av eksotiske grønnsaker og lokal pakking av grønnsaker.

Økologisk landbruk

Økologisk produksjon og forbruk er en viktig del i næringsutviklingen generelt og vi ser handlingsplanen for næringsutvikling i nær sammenheng med handlingsplanen for økologisk landbruk. Østfold og Akershus og Oslo har status som økologisk foregangsfylke innen forbruk.

Etterspørselen etter økologiske matvarer har stagnert noe det siste året, og det er derfor et behov for tiltak som vil øke forbruket. Fokuset som foregangsfylke innen økt økologisk forbruk representerer derfor en viktig satsing både regionalt og nasjonalt. Mesteparten av BU-midlene til økologisk har i 2010 gått til foregangsfylkeprosjektet. Mange prosjekter er også finansiert av egne øko-midler.

Inn på tunet

Det har vært lagt vekt på veiledning og nettverk for fremtidige og etablerte tilbydere gjennom et IPT-prosjekt i regi av Bondelaget. Videre er det jobbet med å få sterkere forankring av Inn på tunet i kommunene samt å få opp IPT-tilbud innenfor nye sektorer gjennom IPT-løftet. Fem søknader ble vurdert og Østfold fikk to IPT-løftkommuner i første søknadsomgang; Fredrikstad og Hobøl/Spydeberg. Fylkesmannens landbruksavdeling jobber mot kjøpergrupper som NAV Østfold og IMDI (integring). Det jobbes også for å få opp et IPT-tilbud innen rusomsorgen.

Østfolds tilbyderorganisasjon Inn på tunet Østfold har skiftet navn til Inn på tunet Norge og ønsker å bidra til å starte en landsdekkende tilbyderorganisasjon. Fylkesmannen i Østfold ønsker at det kan legges til rette for en nasjonal bransjeorganisasjon for Inn på tunet-tilbydere. En stor utfordring for denne næringen er å få de ulike kjøpergruppene til å se på landbruket som en naturlig samarbeidspartner og øke bestillingskompetansen.

Hest som ny næring

Hest som næring ble tatt inn i handlingsplanen for 2010. I inneværende år er et prosjekt støttet, med mål om utvikling av GPS-merkede ridestier. Prosjektet har potensial både med tanke på grønt reiseliv og generell tilrettelegging for ferdsel med hest. Norges Rytterforbund har vist interesse for prosjektet og ønsker å benytte modellen andre steder i landet dersom det lykkes i Østfold. Hest var også et tema på nyskappingskonferansen. Det er ikke gjort tilretteleggingsarbeid utover dette. Slikt arbeid bør vurderes igangsatt i 2011.

Skog og trebasert næring

Hovedsatsingen har vært på utviklings- og samarbeidstiltak i kvalitetsskogskjøtsel, herunder skogeierandelslagenes ”Tid for skog”-aksjon som i Østfold i perioden 2009-2010 har vært samordnet med kommunenes satsing på området. Det er gitt støtte til et forprosjekt om den økte utbredelsen av høstskudd på gran, spesielt på god bonitet. Prosjektet har dekket Østlandsfylkene. Den påfølgende søknaden til et større prosjekt med hovedfinansiering fra Forskningsrådet, nådde ikke fram i første omgang. Det er også gitt støtte til et prosjekt på Østlandet som skal prøve å finne årsaken til at grantrær dør uten noen klar årsak (grantørke). Fylkene medfinansierer egenandelen i en søknad på et større forskningsprosjekt som ligger til avgjørelse i Forskningsrådet.

Bioenergi

Fylkesmannen har jobbet mye med mulighetene for biogass fra landbruket. To større prosjekter er igangsatt.

Etablereropplæring og kompetanse

Det har vært avholdt nyskappingskonferanse for landbruket. Konferansen fikk svært god oppslutning, og det arbeides med en ny konferanse i 2011. Videre er Fylkesmannen involvert i "Etablererservice" og "Kvinnovasjon", samt et nytt kurstilbud; "Næringsutvikling på gården" (NUG). Fylkesmannen samarbeider også med Innovasjon Norge om "Økonomioppfølgingsprosjektet".

Fra om med 2010 er oppgaver og midler knyttet til rekruttering, likestilling og kompetanseheving i landbruket (RKL) overført til Fylkeskommunen. En representant fra Fylkesmannen sitter i prosjektgruppe for RKL. Det er utarbeidet egen strategi og handlingsplan for RKL, som fra 2011 skal integreres i handlingsplanen for landbruksrelatert næringsutvikling i Østfold.

Samarbeid mellom regionale aktører

Østfold har et godt fungerende Partnerskap bestående av Fylkesmannen i Østfold, Østfold Fylkeskommune, Innovasjon Norge, kommunene (representert ved Sarpsborg og Rakkestad) og næringen (representert ved Østfold Bondelag, Østfold Bonde- og småbrukarlag, Havass og Viken skog). Det avholdes møter i sammenheng med arbeidet med Handlingsplan for landbruksrelatert næringsutvikling i Østfold. I tråd med retningslinjene jobber Fylkesmannen med tilrettelegging for næringsutvikling i landbruket, Fylkeskommunen jobber med rekruttering, likestilling og kompetanse og Innovasjon Norge har ansvaret for enkeltbedriftene. I tillegg gjør næringsorganisasjonen et godt arbeid med mobilisering. I 2010 ble det bl.a. arrangert nyskappingskonferanse for landbruket, et samarbeid mellom Fylkesmannen, Fylkeskommunen, Innovasjon Norge, Halden kommune og Bondelaget, samt konferanse for kvinnelige gründere i landbruket, et samarbeid mellom Fylkeskommunen, Bondelaget og Fylkesmannen.

Resultatområde 22 Klima og miljøtiltak i landbruket

22.3 Miljøprogram og miljøplan

I de nye RMP-ordningene er det lagt enda større vekt på verdifulle arealer og elementer, friluftsliv og tilgjengelighet, samt at vi har lagt til rette for større aktivitet i forhold til kulturminner.

Det regionale miljøprogrammet (RMP) har fokus på forurensingsproblemer og 90 % av potten er disponert til forurensingstiltak. Følgelig har det vært rom for bare 10 % til kulturlandskapstiltak. Dette har medført at tilskuddet er spisset mot de viktigste arealene og elementene. Endret jordarbeiding og gras på utsatte arealer, er de viktigste forurensingstiltakene.

Det er arbeidet med å gjøre RMP-ordningene enklere å forvalte. FM har bidratt med å utvikle og teste et GIS-basert verktøy (WebGIS Avrenning), for å forbedre og forenkle saksbehandlingen i kommunene.

I tillegg til de sentrale midlene innvilget Fylkesmannen i 2010 skjønnsmidler til et veilednings- og motivasjonsprosjekt i Eidsberg, Trøgstad og Rakkestad. Dette er kommuner med særlig store utfordringer. Her har fokus vært endret jordarbeiding og buffersoner mot vassdrag med utgangspunkt i miljøplaner. Det er viktig å komme ut med god informasjon og praktisk veiledning til de som skal gjennomføre tiltakene.

I arbeidet med å bedre vannkvaliteten i Haldenvassdraget, Morsavassdraget og nedbørfeltet til Isesjø, kom man til at tilskudd alene ikke er nok for tilstrekkelig tiltaksgjennomføring. Det er derfor fastsatt forskrift med krav til jordarbeiding og miljøtiltak på de mest erosjonsutsatte arealene i disse vassdragene. Vassdragene i Østfold er generelt meget sårbare. I forbindelse med rulleringen av RMP var det derfor behov for å utvide og tilpasse forskriften om krav til jordarbeiding og miljøtiltak. Erfaringer har vist at for å få god nok oppslutning om endret jordarbeiding, er det nødvendig å bruke flere virkemidler samtidig – dvs. en kombinasjon av forskrift og tilskudd. Det fins utsatte arealer som aldri bør pløyes om høsten, så som bekkkanter og drog der vannet samler seg og graver betydelig.

Det var lagt opp til å innføre jordarbeidingsforskrift på arealer som drenerer til Glomma i 2010. Dette ble pga forsinket godkjenning av RMP for 2010 og videre, utsatt til 2011.

Fylkesmannen er systematisk involvert i tre vannområder. I tillegg til Morsa og Haldenvassdraget er også arbeidet

i Nedre Glomma startet opp og Fylkesmannen deltar både i arbeidsgrupper og i styringsgrupper for vannområdene.

Det er svært høy oppslutning om RMP i de vannområdene som ble valgt ut i første planfase. For det meste av disse områdene ligger mellom 70-80 % av kornarealet i stubb gjennom vinteren. I Aremark kommune ligger ca 85 % av kornarealet i stubb. I den nye jordarbeidingsforskriften for disse områdene er det krav om at alle foretak skal ha minst 60 % av arealet i stubb eller gras. Brukerne følger godt opp og i disse områdene pløyes det nå i liten grad til vårkorn. Vi har lagt stor vekt på å følge opp forvaltningen av forskriften i kommunene, og har også gjennomført foretakskontroller av hvordan foretakene følger opp jordarbeidingsforskriftene.

Totalt sett er aktiviteten innenfor RMP ordningene økt noe. Det har vært en økning innenfor kulturlandskapsordningene, mens det har vært en liten nedgang i forurensningsordningene. Det var for lite penger i forhold til de veiledende satsene, slik at noen satser ble justert ned noe.

Vestre Vansjø

Landbruks og matdepartementet bevilget høsten 2007 midler til et treårig prosjekt med hovedformål å redusere fosfortilførselen fra jordbruket til vestre Vansjø. Alle bønder rundt vestre Vansjø fikk tilbud om individuell miljøveiledning samt tilbud om å inngå kontrakt om gjennomføring av omfattende vannmiljøtiltak. Det ble i 2008 inngått forpliktende kontrakter for 73 prosent av arealet med lokal avrenning til vestre Vansjø. Prosjektet har medført en nedgang i fosfortilførsel i området fra i gjennomsnitt 2,2 kg P/daa i 2004 ned til 0,6 kg P/daa i 2009. Dette vil si at for arealet som er under kontrakt, så gjødsles det med 13 tonn mindre fosfor per år. Bruk av miljøkontrakter, forsøk og individuell miljøveiledning har derfor vist seg å være en kostnadseffektiv måte å redusere fosfortilførselen til vestre Vansjø. Vestre Vansjø prosjektet er med som en del av et interreg prosjekt der tema er: "Bonden som vannforvalter i et endret klima". Erfaringer og resultater fra Vestre Vansjø er presentert på en rekke seminarer og konferanser.

SMIL

Kommunerne innenfor vannområdene prioriterer forurensningstiltak høyest og har også brukt mest midler til dette. Noen kommuner, f eks Hvaler, som ikke har noen store utfordringer innenfor forurensning har isteden prioritert biologisk mangfold høyest og brukt sine tildelte midler til slike tiltak. Fylkesmannen har jobbet med å tydeliggjøre, for kommunene og jordbrukerne, forskjellen mellom SMIL og RMP, og hvordan ordningene er tenkt å fungere og komplettere hverandre. Vi har arbeidet med utformingen av veiledningheftet for RMP og forandret teksten sånn at den skal være enklere å forstå. Vi har også jobbet med mer nøyaktige og presise beskrivelser for hva slags områder som kan være berettiget RMP-tilskudd. For å sikre koblingen mellom SMIL og RMP er alle områder som har fått SMIL-tilskudd, og som i tillegg oppfyller kravene i tilskuddsordningen, berettiget tilskudd til verdifull beitemark.

Miljøplan

I Fylkesmannens oppfølging av arbeidet med miljøplan har vi i 2010 deltatt ved tre kurs om miljøplan for bøndene i fire kommuner. De fikk kursing i hvordan en miljøplan er bygget opp, gjennomgang av tiltak innenfor RMP og forelesning om natur- og kulturverdier i landskapet. Fylkesmannen har også i løpet av 2010 gjennomført 12 foretakskontroller innenfor RMP og da har også miljøplanen blitt kontrollert.

Vi ser at det å jobbe med kompetanseheving og bevisstgjøring av bøndene i forhold til miljøspørsmål gir gode resultater i forhold til gjennomføring av gode og riktige miljøtiltak. Vi oppfordrer kommunene om å jobbe med å få til områdeprosjekter der miljøplan-verktøyet brukes til planlegging av gode miljøtiltak. Vi samarbeider også med Landbruksrådgivningen på dette området.

Klimatiltak

Det viktigste klimatiltaket i jordbruket i Østfold er redusert høstpløying. Dette har vi stor aktivitet på, og vi har vridt fokus fra bare å fokusere på erosjonsrisiko til også å fokusere på de mindre erosjonsutsatte arealene.

Vi er engasjert i to ulike biogass-prosjekter for å produsere biogass fra husdyrgjødsel. Et prosjekt delvis finansiert av SLF skal utarbeide en modell for klimanytte og økonomi, for å kunne vurdere ulike strategier for biogass-satsing i et område. Arbeidet i dette prosjektet gjennomføres av Østfoldforskning i samarbeid med Biogorsk og UMB.

Vi deltar også i et stort mobiliseringsprosjekt; Biogass Østfold 2015. Dette prosjektet er organisert i et partnerskap med alle de viktige aktørene for å få med hele verdikjeden i Østfold i biogass-satsingen. Et biogass-

anlegg som er basert på husdyrgjødsel er i gang på Tomb.

I skogbrukssammenheng er fokuset rettet mot bruk av skogsråstoff til bioenergi og økt aktivitet på skogkultursiden med tanke på CO₂-binding.

Landbruksavdelingen har også vært involvert i kommunenes arbeide med klima og energiplaner.

Tilskudd fra regionalt miljøprogram utbetalt 2010:

• Formål	Kroner
• Gjengroing	384.950
• Avrenning til vassdrag	33.558.480
• Kulturminneverdier	308.600
• Tilgjengelighet og friluftsverdier	30.201
• Verdifulle kulturlandskap	2.749.080
• Plantevernmiddel	117.630
• Sum	37.148.941

Tilskudd fra regionalt miljøprogram utbetalt 2010 etter søknadsomgang 2009 - kroner utbetalt til hovedområder

Embeter	Gjengroing	Avrenning til vassdrag	Kulturminneverdier	Tilgjengelighet og friluftsverdier	Verdifulle kulturlandskap	Plantevernmiddel	Avfallsinnsa
FMOS	384950	33558480	308600	30201	2749080	117630	
Sum	384950	33558480	308600	30201	2749080	117630	

22.4 Økologisk landbruk

Regjeringens mål er 15 prosent økologisk produksjon og omsetning innen 2020. Handlingsplan for økologisk landbruk ble rullert i samarbeid med Fylkesmannen i Oslo og Akershus forut for utlysningen av midler i mars 2010. Fylkesmannen i Østfold jobber sammen Fylkesmannen i Oslo og Akershus for å øke det økologiske forbruket. Dette skjer i regi av prosjektet innenfor Økologiske foregangsfylker. Vi har prioritert dette prosjektet både innenfor bruk av økologiske handlingsplansmidler, BU-midler og egen arbeidskraft.

Fra etterkrigstiden har jordbruket i Østfold blitt drevet i en ensidig retning, med mye korn og åkervekster.

Antallet husdyr er lavt, noe som vanskeliggjør tilgangen på gjødsel. På produksjonssiden er mangelen på allsidighet og utfordringer knyttet til vekstskifte og næringsforsyning, noen av de viktigste utfordringene en må ta tak i for å kunne øke den økologiske andelen.

Utviklingen fra 2002 og fram til i dag er lovende, og vi har ved utgangen av 2010 en andel økologisk dyrket areal på 4,7 %. Dersom vi tar med karensareal, er andelen oppe på 6,6%. Økologisk eggproduksjon står fremdeles sterkt i fylket med en andel på bortimot 20 %.

Gjennom tilskudd til økologisk handlingsplan har vi i 2010 prioritert tiltak innen korn og grovfôrbasert husdyrproduksjon, og innen forbruk har vi prioritert storhusholdning og barn/unge. Midlene ble fordelt på 16 ulike tiltak. Det er stor søknadspågang, og mange aktiviteter er avhengige av disse midlene for å kunne gjennomføres.

Videre er det innvilget kr 330 000 av BU-midler til økologiske prosjekter i 2010, fordelt på tre forskjellige tiltak.

22.5 Tre og miljø

BU finansierte aktiviteter i 2010

Det er innvilget kr 270.000,- til et fellesprosjekt innen oppsøkende skogkultur, Aktivitetskampanje Skogkultur Østfold, for å legge til rette for fremtidig kvalitetsskogbruk.

Det er innvilget kr 25.000,- til et forprosjekt for registrering av høstskudd og toppskuddskader (Norsk institutt for skog og landskap)

Det er innvilget kr 133.400,- (kr 33.400 pr år i 4 år) til prosjekt grantørkeskader (Norsk institutt for skog og

landskap)

Tresentret Trebruk AS (Østfold og Oslo/Akershus)

Trebruk AS har i 2010 arbeidet med nye søknader og gjennomføring av en rekke prosjekter som har fått tilsagn i Treprogrammet. Det mest spennende er kanskje bygging av en fleretasjet blokk i tre i Vestby. Arbeidet har kommet så langt at det er planlagt start av innsalg av leiligheter til sommeren. Det har i løpet av vinteren vært møter med Fylkesmannen i Østfold og Oslo/Akershus, fylkeskommunen i Østfold og Oslo/Akershus samt IN regionalt og sentralt der temaet har vært finansiering i 3 år etter oktober 2010.

Bioenergi

Bioenergi er et viktig satsingsområde for regjeringen både ut fra miljøhensyn og mulighetene for næringsutvikling og verdiskaping i landbruket. I 2010 ble det presentert en positiv evaluering av et 3-årig bioenergi prosjekt i fylkene Østfold og Akershus. Prosjektet var et samarbeidsprosjekt mellom fylkesmennene, fylkeskommunene, Innovasjon Norge og skogeierorganisasjonene Viken og Havass i de to fylkene. Det vil bli vurdert et nytt bioenergi prosjekt i 2011.

Resultatområde 23 Eiendoms- og bosettingspolitikk

Vi registrerer noe varierende praksis mellom kommunene i de sakene vi får innblikk i. Det er ulik praktisering av tillatelse til oppføring av kårbolig og fradeling av kårbolig. Det blir mer fradelinger av tun, også fra ressurssterke bruk, ofte motivert av størst mulig salgssum. Kommunene tillater ulik størrelse på disse, oftest større enn de nasjonale føringene tilsier i et fylke hvor bosettingshensynet er fraværende i de fleste kommuner. Enkelte kommunale vedtak tillater også fradelt dyrka mark og skog og er derfor ikke i tråd med jordloven. I konsesjonssaker ser vi noe ulik praktisering av om det stilles krav om personlig boplikt. Det er ønskelig å følge med på praksis i kommunene, men dette er meget ressurskrevende og derfor et ressurs spørsmål. Vi omgjør enkelte kommunale vedtak for å bidra til en praksis mer i tråd med de nasjonale føringene. Dispensasjonssaker etter Plan- og bygningsloven er en viktig kilde til kunnskap om praksis også i jordlovssaker.

Resultatområde 24 Forvaltning av inntekts- og velferdspolitiske tiltak og kontroll

Produksjonstilskudd i jordbruket

Produksjonstilskuddet utgjør en viktig del av landbrukets inntektsgrunnlag. Det ble utbetalt 291 millioner til 2421 søkere. Antall foretak som søkte produksjonstilskudd i Østfold er redusert noe i forhold til forrige år - 2421 søkere i 2010 mot 2459 søkere i 2009. Innføring av nye gårdskart med tilhørende oppdatering av arealtallene i jordregister og landbruksregister, førte til unormalt mange feilmeldte søknader. Ca 33 % av foretakene sendte inn søknad om produksjonstilskudd via internett.

Velferdsordningene i jordbruket Søknader til velferdsordningene i jordbruket ble registrert/behandlet og utbetalt fortløpende. Det ble utbetalt 27 mill. kroner i tilskudd til avløsning ferie og fritid, 3,1 mill. kroner til avløsning ved sykdom og 3,6 mil. kroner til tidligpensjonister i jordbruket i 2010.

Fra 2008 tok avløserlagene over ansvaret for landbruksvikarordningen. Østfold har to avløserlag som har fått tilskudd på til sammen kr. 820 000,- i 2010.

Informasjon/veiledning

Fylkesmannens mål er å utvikle kommunenes kompetanse. Vi har holdt et informasjonsmøte om produksjonstilskudd- og velferdsordningene i jordbruket i 2010. SLF bidro med foredragsholdere.

I Østfold er det nå bare tre kommuner som ikke har fullført ajourholdet i gårdskartprosessen. Halden, Marker og Rømskog har fått forlenget fristen og i løpet av våren 2011 er hele fylket ferdig med ajourholdet og fått nye kvalitetssikrede arealtall som skal nyttes i forbindelse med søknad om areal- og kulturlandskapstilskudd.

FMs kontrollarbeid på landbruksområdet i 2010, jf hjelpeskjema til bruk i embetenes årsrapporter

1. *Hvor mye ressurser er avsatt til kontroll ?*

- Antall personer : 4
- Årsverk: 0,8

2. *Gjennomførte forvaltningskontroller*

Kommune: landbrukskontoret HSA (Hobøl, Spydeberg og Askim)

Landbrukskontoret i Hobøl, Spydeberg og Askim er et interkommunalt landbrukskontor for de tre kommunene. Landbrukskontoret har tilholdssted på rådhuset i Spydeberg. Fylkesmannen har sett på landbrukskontorets forvaltning av søknader, erstatningsordningene og Regionalt miljøpram. Det er også sett på et utvalg av søknader om tilskudd til regionale miljøtiltak fra de tre kommunene.

Kontoret har saksbehandlere med lang erfaring og god kjennskap til regelverket for de forskjellige tilskuddsordningene. De har god kontakt med landbruksnæringen i sitt distrikt, og sender ut aktuell informasjon til foretakene i distriktet.

Kommunen har i forbindelse med varsel om kontroll satt i gang arbeidet med å få på plass rutiner for tilskuddforvaltningen samt delegering av vedtaksmyndighet.

Leder for landbrukskontoret har i etterkant av kontrollen sendt inn rutinebeskrivelse for mottak, journalføring og arkivering, ansvarlig saksbehandler med backup. Det er bra, men vi savner rutinebeskrivelse for søknadsbehandlingen av de kontrollerte ordningene. Det ble notert avvik og merknader.

Kommune: Eidsberg

Kontrollen omfattet produksjonstilskudd i jordbruket, avløsertilskudd ved sykdom og regionalt miljøprogram i jordbruket og kommunens rutiner ved mottak av søknader, behandling og dokumentasjon i disse sakene. I Eidsberg er det en saksbehandler som ansvarer for behandlingen av de fleste søknader om tilskudd i landbruket.

Det var utformet rutinebeskrivelser for forvaltning innen fagområdene som ble kontrollert. Generelt er det meget god orden i sakene under behandling. Søknadene er satt i perm med tilhørende dokumentasjon på samme plass, og alle endringer er godt dokumentert. Det er tydelig at saksbehandleren har gode rutiner for håndteringen av en så pass stor søknadsmengde. Det ble notert avvik og merknader.

Kommune: Aremark

Kontrollen omfattet produksjonstilskudd i jordbruket, avløsertilskudd ved sykdom, regionalt miljøprogram i jordbruket og kommunens rutiner ved mottak av søknader, behandling og dokumentasjon i disse sakene.

Aremark kommune har saksbehandlere med lang erfaring og god kjennskap til forskrifter og regelverk for de forskjellige tilskuddsordningene. Saksbehandler følger retningslinjer fra sentrale myndigheter i saksbehandlingen.

Saksbehandler har god orden i søknadspermene. Søknadene oppbevares i permer og disse er ryddige. Generelt er det mangelfull sporbarhet i søknadene, og endringer som blitt gjort på disse er ikke forklart. Det ble notert avvik og merknader.

Generelle kommentarer til forvaltningskontrollen:

Kommunene har saksbehandlere med lang erfaring og god kontakt og oversikt over landbruksforetakene som søker om tilskudd. Fylkesmannen registrerer at det i noen kommuner skjæres ned på ressursene til landbruksforvaltningen. Dette medfører at landbruksforvaltningen i kommunene har problemer med å overholde frister for søknadsbehandlingen. Stort arbeidspress og tidspress øker også risikoen for feil i saksbehandlingen og dermed også feil i vedtak og utbetalinger.

Tilskuddene er en vesentlig del av inntektene til landbruksforetakene, og det er til dels betydelige summer det dreier seg om. Det er derfor viktig at kommunen setter av nok ressurser med landbruksfaglig kompetanse, slik at forvaltningen av tilskuddsmidlene utføres iht regelverket for de forskjellige ordningene og at søkerne ikke blir skadelidende. Det er kommunens ansvar at tilskuddene blir korrekt utbetalt, til riktig tidspunkt. Kommunen er pålagt og har plikt til å informere, veilede, ta i mot og behandle søknader om tilskudd til landbruksforetakene i kommunen.

Forvaltningskontrollen i kommunene har avdekket at delegeringsreglementet i kommunene ikke er oppdatert eller helt på plass. Dokumentasjon og sporbarhet av endringer i søknadene var også mangelfull for enkelte søknader.

Kommunene bør også sørge for å utarbeide gode rutiner for forvaltningen av søknader om tilskudd til landbruket. Rutinene må innarbeides i forvaltningen for å sikre en rettferdig og riktig søknadsbehandling, og at søknadene blir behandlet innen frister som er satt for de forskjellige ordningene slik at søkerne ikke blir skadelidende.

Foretakskontroller:

15 foretak i 4 kommuner ble besøkt (3 foretak med svineproduksjon og 12 foretak som søkte RMP-tilskudd).

Andre kommentarer/ innspill

Forvaltningskontrollen ble gjennomført som planlagt.

Det ble gjennomført noen flere foretakskontroller enn planlagt. Vi har gjennomførte en kontroll sammen med Mattilsynet hos tre svineprodusenter i Skiptvet.

Statistikk over klager og dispensessøknader

I tabellen vises antall klager på utbetaling av produksjonstilskudd som er behandlet i kommunene og utbetalt av Fylkesmannen i 2010. De fleste av dispensasjonene er gitt pga virksomhetsoverdragelser og kravet til grønngjødsling.

Oversikt over behandling av klager og dispensasjonssøknader 2010 - antall

Klagebehandling

Produksjonstilskudd		Miljøvirkemidler		Andre tilskuddsordninger	
Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått
86	3	87	0	0	0

Dispensasjonssøknader

Produksjonstilskudd			Miljøvirkemidler			Andre tilskuddsordninger		
Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått
85	0	0	2	0	0	0	0	0

Fylkesmannens kontroll av landbruksvirksomheten i 2010

1. Hvor mye ressurser er avsatt til kontroll?

Årsverk: 0,8

Antall personer: 4

2. Gjennomførte kontroller av kommunenes landbruksforvaltning(forvaltningskontroller)

Kommune:	Aremark kommune
Orninger/omfang:	Regionalt miljøtilprogram (RMP), erstatning for sykeavløsere og produksjonstilskudd (PT)
Registrerte avvik:	Kommunen har delegasjonsreglementet, men det var ikke oppdatert etter kommunens nåværende organisering.
Oppfølging av avvik:	Avviket er under oppfølging. Kommunene har frist for oppretting til 31.5.2011.
Kommune:	Eidsberg kommune

Orninger/omfang:	Regionalt miljøtilprogram (RMP), avløsertilskudd ved sykdom og produksjonstilskudd (PT)
Registrerte avvik:	Delegasjonsreglementet var mangelfullt
Oppfølging av avvik:	Avviket er under oppfølging. Kommunene har frist for oppretting til 31.5.2011.
Kommune:	Spydeberg kommune
Orninger/omfang:	Tilskudd til regionale miljøtiltak og erstatning ved avlingskade. Kontrollert kommunens forvaltning av søknader, rutiner og dokumentasjon. Kommunen har felles landbrukskontor med Hobøl og Askim kommuner, og kontrollen dekker derfor også disse kommunene.
Registrerte avvik:	Delegasjonsreglementet var ufullstendig.
Oppfølging av avvik:	Avviket er under oppfølging. Kommunene vil få en frist for oppretting.

3. Gjennomførte foretakskontroller. Foretakene kan anonymiseres ved A, B, C etc.

Foretak:	969093642
Orninger/omfang:	Tilskudd til regionale miljøtiltak, miljøplan trinn 1.
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Stedlig, kontroll under saksbehandling og derfor bidrar kontrollen til saksopplysning før vedtak fattes.
Registrerte avvik:	Ingen.
Oppfølging av avvik:	

Foretak:	969240467
Orninger/omfang:	Tilskudd til regionale miljøtiltak, miljøplan trinn 1.
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Stedlig, kontroll under saksbehandling og derfor bidrar kontrollen til saksopplysning før vedtak fattes
Registrerte avvik:	Ingen.
Oppfølging av avvik:	

Foretak:	978649521
Orninger/omfang:	Tilskudd til regionale miljøtiltak, miljøplan trinn 1.
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Stedlig, kontroll under saksbehandling og derfor bidrar kontrollen til saksopplysning før vedtak fattes.
Registrerte avvik:	Ingen.
Oppfølging av avvik:	

Foretak:	969734591
Orninger/omfang:	Tilskudd til regionale miljøtiltak, miljøplan trinn 1.
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Stedlig, kontroll under saksbehandling og derfor bidrar kontrollen til saksopplysning før vedtak fattes.
Registrerte avvik:	Ingen.
Oppfølging av avvik:	

avvik:	
Foretak:	970561005
Orninger/omfang:	Tilskudd til regionale miljøtiltak, miljøplan trinn 1
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Stedlig, kontroll under saksbehandling og derfor bidrar kontrollen til saksopplysning før vedtak fattes.
Registrerte avvik:	Ingen.
Oppfølging av avvik:	

Foretak:	970396233
Orninger/omfang:	Tilskudd til regionale miljøtiltak, miljøplan trinn 1.
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Stedlig, kontroll under saksbehandling og derfor bidrar kontrollen til saksopplysning før vedtak fattes.
Registrerte avvik:	Ingen.
Oppfølging av avvik:	

Foretak:	982605288
Orninger/omfang:	Tilskudd til regionale miljøtiltak, miljøplan trinn 1.
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Stedlig, kontroll under saksbehandling og derfor bidrar kontrollen til saksopplysning før vedtak fattes.
Registrerte avvik:	Ingen.
Oppfølging av avvik:	

Foretak:	969739070
Orninger/omfang:	Tilskudd til regionale miljøtiltak, miljøplan trinn 1.
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Stedlig kontroll.
Registrerte avvik:	Ingen.
Oppfølging av avvik:	

Foretak:	991603689
Orninger/omfang:	Tilskudd til regionale miljøtiltak, miljøplan trinn 1.
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Stedlig kontroll.
Registrerte avvik:	Ingen.
Oppfølging av avvik:	

Foretak:	969316471
Orninger/omfang:	Tilskudd til regionale miljøtiltak, miljøplan trinn 1.
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Stedlig kontroll.
Registrerte avvik:	Ingen.
Oppfølging av avvik:	

avvik:	
Foretak:	969207990
Orninger/omfang:	Tilskudd til regionale miljøtiltak, miljøplan trinn 1.
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Stedlig.
Registrerte avvik:	Søker har oppgitt for mye buffersone i forhold til det som kan godkjennes.
Oppfølging av avvik:	For mye utbetalt tilskudd er krevd tilbakebetalt.
Foretak:	974471744
Orninger/omfang:	Tilskudd til regionale miljøtiltak, miljøplan trinn 1.
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Stedlig.
Registrerte avvik:	Søker har fått utbetalt tilskudd for mer buffersone enn det som kan godkjennes. Søker har fått utbetalt tilskudd for mer innmarksbeite enn det som kan godkjennes. Søker har fått utbetalt mer tilskudd for ugjødsla innmarksbeite enn det som kan godkjennes.
Oppfølging av avvik:	For mye utbetalt tilskudd er krevd tilbakebetalt.
Foretak:	969170841
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd i jordbruket, husdyrkonsesjonsregelverket.
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Stedlig sammen med Mattilsynet med formål om å få oversikt over plassering av dyr og produksjonsform.
Registrerte avvik:	Under vurdering.
Oppfølging av avvik:	Oppfølging av pågående sak om svineproduksjon i Skiptvet.
Foretak:	9770977978
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd i jordbruket, husdyrkonsesjonsregelverket.
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Stedlig sammen med Mattilsynet med formål om å få oversikt over plassering av dyr og produksjonsform.
Registrerte avvik:	Under vurdering.
Oppfølging av avvik:	Oppfølging av pågående sak om svineproduksjon i Skiptvet.
Foretak:	987245779
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd i jordbruket, husdyrkonsesjonsregelverket.
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Stedlig sammen med Mattilsynet med formål om å få oversikt over plassering av dyr og produksjonsform.
Registrerte avvik:	Under vurdering.
Oppfølging av avvik:	Oppfølging av pågående sak om svineproduksjon i Skiptvet.

4. Andre kommentarer/ innspill:

Resultatområde 25 Kommunene som landbrukspolitisk aktør

Dialogen med kommunene skjer gjennom en årlig 2-dagers samlingen med ordførere og rådmenn. Fylkesmannens ledergruppe besøker hver enkelt kommune hvert 3. år til dialog om statlige føringer og forventninger til kommunene, og om kommunenes muligheter til å imøtekomme disse. I flere kommuner har Landbruksdirektøren tatt opp ressurs situasjonen i kommunene. I flere kommuner er kapasitets- og ressurs situasjonen på landbruksområdet bekymringsfull.

Det skjedde en alvorlig glipp ved søknadsrunden på RMP i to kommuner. Dette ble fulgt opp med møter med Rådmann og landbruksansvarlig i de aktuelle kommunene og vi fant løsningen slik at feilene ble rettet opp.

I årlige tildelingsbrev til kommunen gis føringer om mål, tiltak og prioriteringer for forvaltning av tilskuddsordninger der kommunene har innvilgingsmyndighet eller gir tilråing ovenfor regionale myndigheter. Det arrangeres fagmøter for kommunene om tilskuddsforvaltning, Regionale miljøprogram RMP, arealforvaltning, næringsutvikling og skogbruk.

Østfold har årlige SMIL-tildelinger på ca 9 mill kroner (Spesielle miljøtiltak i landbruket). Innmeldte behov fra kommunene utgjør over det dobbelte beløp. Fangdammer og hydrotekniske tiltak er kostbare tiltak og tar mye av potten, spesielt i de kommunene som sliter med fosforavrenning fra jordbruket.

Videre arrangeres årlig 2 dagers samling med landbruksforvaltningen i kommunene. Årets samling ble gjennomført i mars 2010. I disse møtene presenteres og drøftes aktuelle tema. Det brukes noe midler over kap. 1144 post 77 til denne samlingen.

I arbeidet med EUs vanndirektiv har fylkesmannen brukt skjønnsmidler til tiltak i to vannområder. Det er også brukt skjønnsmidler i et veilednings og kompetanseprosjekt for bønder i Rakkestad, Eidsberg og Trøgstad for å forberede bøndene på å møte miljøutfordringene.

Samarbeidet med KS er nokså begrenset, men KS har oppnevnt representanter til arbeidsgrupper i forbindelse med Handlingsplan for næringsutvikling og RMP.

Det er startet opp et arbeid sammen med fylkene rundt Oslofjorden for å presentere bedre statistikk og informasjon om landbruket i kommunene. Dette materiellet brukes både til kunnskpsheving, men ikke minst til dialog med kommunene om ulike utfordringer i landbruket.

Resultatområde 26 Jordvern, kulturlandskap og samfunnsplanlegging

26.1 Jordvern og kulturlandskap

Befolkningsvekst, ønske om å legge til rette for arealkrevende næringer i den enkelte kommune og næringsarealer ved motorveikryss og flyplass bidrar til et konstant nedbyggingspress på dyrka mark. Det er utfordrende å formidle behovet for å se helhetlig på arealdisponeringene innad i og på tvers av fylkets regioner for å få en samlet mest mulig hensiktsmessig og effektiv bruk av arealene. Østfold har stort arealforbruk per innbygger og følgelig stort potensial for fortetting og omforming.

Kombinasjonen av nasjonal arealpolitikk med fokus på arealøkonomisering, nasjonalt verdifull dyrka mark og et stort potensial for fortetting og omforming bør generelt tilsi at det ikke er aktuelt å vurdere nedbygging av dyrka mark i fylket i overskuelig framtid. Det er ikke nødvenig med nedbygging av store jordbruksarealer for å få en ønsket utviklingen i fylket. Fylkesplanen for Østfold er nå til sentral godkjenning i regjeringen. Ved utarbeidelse av planen formidlet Fylkesmannen aktivt nasjonal areal- og jordvernpolitikk og dokumenterte jordressurser, kulturlandskap og andre verneverdier. Arealdelen til fylkesplanen er etter vår vurdering, likevel ikke i tråd med det nasjonale målet for jordvern og er et skritt i gal retning for jordvernet i fylket. Fylkesmannen er bekymret for forsøk på kobling mellom "Fremtidens byer" som handler om fortetting og transformasjon og lokale ønsker om utbygging av "miljøby" på nasjonalt verdifull dyrka mark.

Det er store utfordringer knyttet til å formidle nasjonale mål om å ivareta jord- og kulturlandskapsressursene.

Dialogen med kommunene foregår på ulike arenaer; embetsledelsens møter med seks kommuner hvert år, årlig samling mellom embetsledelsen og kommunenes ordførere og rådmenn, årlig samling for kommunal landbruksforvaltning, fagdager for kommunene, ved drøfting av plansaker med kommunene i regionalt planmøte (jf. Pbls planforum), i møter og skriftlige innspill til kommune(del)planprosessene. Kommunene har forståelse for de nasjonale målene i prinsipp, men i konkrete saker vektet ofte andre faktorer tyngre. Det er i enkelte tilfeller nødvendig å bruke virkemidler som omgjøring av vedtak etter jordloven og klager og innsigelser til vedtak og forslag etter Plan- og bygningsloven.

Fylkesmannen varsler innsigelse til reguleringsplaner som omfatter dyrka mark og som ikke er i tråd med kommuneplanene. Ved behandling av reguleringsplaner som er i tråd med kommuneplanene, oppfordrer Fylkesmannen kommunene til å vurdere om arealer med dyrka mark kan føres tilbake til LNF-område eller reguleres til jordbruk.

Det nasjonalt utvalgte kulturlandskapet i Østfold er Bøensætre med plasser. I 2010 har fokus vært å få på plass avtalene med grunneierne og å skrive detaljerte skjøtselsplaner for hvert delområde. I skjøtselsplanene er det beskrevet hvordan skjøtselen skal gjennomføres og hvilke tiltak som er prioritert. De årlige skjøtselstiltakene er like som tidligere år; først og fremst beite og slått. Det har også blitt gjennomført flere tiltak for å forbedre og forenkle skjøtselen av områdene. Eksempel på tiltak er utbedring av drenering i beiter og oppsetting av nytt gjerde. Det har også blitt ryddet mye kratt og busk for å synliggjøre kulturspor, åpne landskapet og forbedre beiter og slåttemark. Erfaringene fra årets tiltak er gode og både grunneierne og Fylkesmannen er fornøyde med resultatene. Hele budsjettet for 2010 ble brukt opp, og det har blitt tydelig for alle hvor arbeids- og tidskrevende mange av tiltakene er. Noen omprioriteringer av tiltak har blitt gjort på grunn av ikke påvirkningsbare ting, som vær og vind. Når alt for våt mark umuliggjorde planlagt drenering av et beite ble isteden midlene brukt til å delfinansiere flistak til låven på Bøensætre.

Østfold hadde i 2009 en avgang av dyrka mark på 458 dekar. I 10-års perioden 2000-2009 er det rapportert omdisponert 9.454 dekar av den beste matproduksjonsjorda vi har i landet. Dette er ikke i tråd med sentrale føringer og mål om halvering av omdisponering av dyrka mark innen 2010.

26.2 Samfunnsplanlegging

Fylkesmannen hadde i 2010 god dialog med kommunene som var i gang med kommuneplanarbeid, både i oppstartsmøter og ved orienteringer i regionalt planmøte (planforum). Alle avdelingene og fagområdene ved embetet er representert i Planlaget som har ansvar for dialogen og høringsuttalelsene i forbindelse med kommune- og fylkesplanene. Fylkesmannen forbereder innspill av blant annet landbruksinteressene når arbeidet med planstrategier og samfunndelene til kommuneplanene settes i gang fra 2011.

I 2010 har Fylkesmannen medvirket i arbeidet med kommuneplanene for Skiptvet, Hvaler, Rakkestad, Trøgstad, Sarpsborg, Fredrikstad, Mossregionen (Moss, Våler, Rygge og Råde med felles kommuneplanprosess), Hobøl og Halden hvor landbruks- og miljøvernområdets arealinteresser har vært fremmet gjennom skriftlige innspill, møter og høringsuttalelser med innsigelser. Vi har vært særlig opptatt av å spille inn et forsterket jordvern, strengere rammer for spredt utbygging, krav om fortetting og omforming og at kommunenes retningslinjer for landbrukstilknyttet næringsutvikling må være i tråd med veilederen "Plan- og bygningsloven og Landbruk Pluss". Flertallet av nevnte kommuneplaner legges ut på høring våren 2011.

Det er utfordrende å formidle lovens krav til avgrensning og konsekvensutredning av arealer for spredt boligbygging, særlig til landkommunene. Konsekvensutredninger som berører landbrukets arealinteresser, herunder spredt utbygging, er noe vi må ha fokus på og stille strengere krav til da slike utredninger ofte ikke er gode nok.

Potensialet for mer effektiv arealutnytting blir oftest ikke synliggjort i planprosessene. Dette vanskeliggjør konkrete innspill om fortetting med kvalitet og omforming for å hindre tettstedsvekst og sikre jordressurser og andre verdier.

Vi har i 2010 ikke hatt verneplanarbeid som har vært konfliktfylt i forhold til landbruksinteressene i fylket.

Det ble avgitt innsigelse med bakgrunn i jordvern til kommuneplanen for Rakkestad. Innsigelsen til kommuneplanen for Hvaler ble gitt med bakgrunn i jordvern, kulturlandskap og spredt utbygging. Det ble fremmet innsigelse av jordvernhensyn til en reguleringsplan. Kommuneplanene for Skiptvet og Hvaler var gjenstand for mekling i 2010.

Fylkesmannens landbruksavdeling har gått gjennom og vurdert aktuelle trusler på landbruks- og matområdet i

forbindelse med fylkesmannens risiko- og sårbarhetsanalyse. Eventuelle nye trusler vil implementeres i fylkesmannens ROS.

Fylkesmannens landbruksavdeling har god kontakt og jevnlig møter med Mattilsynets distriktskontorer i Østfold som vil være første instans ved en aktuell trussel mot landbruks- og matområdet. Videre har vi et godt kontaktnett med landbrukets organisasjoner.

Det er arbeidet med statistikk og GIS presentasjon av ulike data for å kommunisere enklere med kommunene om ulike tema. Fylkesmannen samarbeider med de andre fylkesmennene rundt Oslofjorden i å kartlegge aktuelle databaser og utarbeide statistikk. Dette arbeidet gir en god oversikt over de ulike produksjonene i fylket, og vi kan benytte materialet til for eksempel å vurdere omfang av en trussel, og til å lage utvalg av produksjoner for å produsere adresselister.

Fylkesmannens landbruksavdeling arbeider med å utvikle sin kompetanse på GIS for å kunne ta det i bruk som verktøy for å fremskaffe oversikt og utøve samordning.

Ressursrapportering

Det ble avholdt styringsmøte med Landbruks- og matdepartementet og Statens landbruksforvaltning 24.11.2010. I tilbakemeldingen fra departementet heter det: "Møtet bekrefter at Østfold jobber bra på landbruks- og matområdet, og møtet har sannsynliggjort at Østfold har andre utfordringer enn resten av landet og at det av denne grunn er behov for en differensiert styringsdialog."

På områder under Landbruks- og matdepartementet har Fylkesmannen en samlet ressursinnsats på 17,7 årsverk, hvorav 1 årsverk under resultatområdet for Klima- og miljøpolitikk i landbruket gjelder prosjektarbeid for miljøtiltak i MORSA-vassdraget. Dette er finansiert med midler fra tilgrensende kommuner. Fylkesmannen har arbeidsgiveransvaret og stiller lokaler til disposisjon. Ressursbruken er som følger:

• Resultatområde	Årsverk - Relativ andel
• 21 Landbruksbasert næringsutvikling	7,4 - 40%
• 22 Klima- og miljøpolitikk i landbruket	4,0 - 25%
• 23 Eiendoms- og bosettingspolitikk	0,9 - 5%
• 24 Forvaltning av inntekts- og velferdspolitiske tiltak	2,8 - 15%
• 25 Kommunen som landbrukspolitisk aktør	0,5 - 3%
• 26 Jordvern, kulturlandskap og samfunnsplanlegging	2,0 - 11%
• 29 Andre oppgaver under LMD	0 - 0%
• Sum	17,7 - 100%

Overføring av regnskapsdata fra SSØ til denne årsrapporten har ikke gått som ventet og tallmaterialet er ikke korrekt. Resultatet er gitt nedenfor. Vi har ikke lyktes med å korrigere.

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
21 Landbruksbasert næringsutvikling	kr 7 544 868,94	kr 0,00
22 Klima- og miljøpolitikk i landbruket	kr 3 419 291,75	kr 0,00
23 Eiendoms- og bosettingspolitikk	kr 1 161 107,29	kr 0,00
24 Forvaltning av inntekts- og velferdspol. tiltak	kr 1 302 525,79	kr 0,00
25 Kommunene som landbrukspolitisk aktør	kr 518 702,30	kr 0,00
26 Jordvern, kulturlandskap og samfunnsplanlegging	kr 1 137 771,65	kr 0,00
Andre oppgaver under LMD	kr 0,00	kr 0,00
Sum:	kr 15 084 267,00	kr 0,00

Kunnskapsdepartementet

Resultatområde 31 Tilsyn og forvaltningsoppgaver på utdanningsområdet

31.1 Tilsyn

Fylkesmannens tilsyn med kommunesektoren er en del av den statlige styringen. Tilsyn og veiledning skal medvirke til at befolkningens rettigheter blir ivaretatt og at kommunens tjenesteyting utføres innen de rammer som fremkommer av lov og regelverk. Fylkesmannen har i 2010 ført tilsyn med både kommuner og fylkeskommunen. Embetets tilsynsvirksomhet har satt fokus på utvalgte deler av regelverket.

Det felles nasjonale tilsynet i 2010 er gjennomført i henhold til embetsoppdraget og instruks for felles nasjonalt tilsyn fra Utdanningsdirektoratet. Tema for det felles nasjonale tilsynet i 2010 og 2011 er elevenes psykososiale miljø, regulert i kapittel 9a i opplæringsloven. Tilsynet ble ført etter en felles instruks og tilsynsmetodikk på landsbasis. Det ble sendt egen rapport til Utdanningsdirektoratet i desember. Oppdraget for 2010 hadde et krav om 2 kommuner, 4 skoler. Fylkesmannen i Østfold gjennomførte tilsyn med 4 kommuner, 9 skoler. Et av tilsynene var pilotering av felles nasjonalt tilsyn på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet.

I tillegg til det felles nasjonale tilsynet har Fylkesmannen gjennomført tilsyn i fylket på utvalgte områder i forhold til en risiko og vesentlighets vurdering. Det har i 2010 vært ført tilsyn med retten til grunnskoleopplæring, og særskilt språkopplæring inkludert nærskoleprinsippet for barn og unge i asylmottak og omsorgssenter.

Det er gjennomført tilsyn med enkelt kommuner på ulike tema med bakgrunn i områdekunnskap, risiko og vesentlighetsvurdering i forkant av det enkelte tilsyn. Tema har av den grunn variert fra kommune til kommune.

Fylkesmannen systematiserer områdekunnskap fra ulike kilder til bruk i vurdering av om tilsyn skal benyttes som verktøy. I dette ligger også grunnlagsdata fra skoleporten, GSI og opplysninger som fremkommer under tilsyn og klagesaksbehandlingen.

Tilsyn knyttet til systemkravet i opplæringsloven, viser at det er mye lovbrudd knyttet til opplæringsloven § 13-10. Det fremkommer at kommunene ofte fokuserer på å etablere system på de områder det er satt fokus på gjennom tilsyn og i liten grad etablerer et helhetlig system som retter seg mot internkontroll av opplæringslovens bestemmelser i en sammenheng.

Fylkesmannen samarbeider med Utdanningsdirektoratet om informasjon og veiledning om regelverket for grunnopplæringen. Det er gjennomført 4 fylkeskonferanser for skoleeiere om sentrale bestemmelser som gjelder grunnopplæringen. Tema for samlingene var: forskrift til opplæringsloven – kapittel 3 (individuell vurdering i grunnskolen og i videregående opplæring), regelverkssamling i forhold til opplæringsloven § 2-8 og 3-12 og regelverksamling kapittel 9a. Fylkesmannen var i august 2010 medarrangør av en regional strategikonferanse i regi av NAFO, ”Likeverdig opplæring i praksis”.

Vurdering:

- a) Fylkesmannen fører tilsyn med kommunene og fylkeskommunen i Østfold. Tilsynsarbeidet i forhold til opplæringsloven har vært fordelt på 8 personer i 2010, av disse har 4 vært nye medarbeidere ved embetet.
- b) Fylkesmannen har en god grunnkompetanse i forhold til tilsyn, selv om 2010 har vært preget av mange nye medarbeidere og et grundig arbeid med å sikre nye medarbeiderne kompetanse på tilsynsfeltet. Embetet har i 2010 måttet prioritere en stor andel ressurser til tilsynsskolering.
- c) 2010 har vært preget av ny metodehåndbok i forhold til tilsyn i opplæringssektoren. Videre har instruks og malverk for felles nasjonalt tilsyn 2010 og 2011 blitt innført. Fylkesmannen i Østfold har i møter med kommunene informert om og redegjort for nye metodehåndbok og instruks.
- d) 2010 har vært et år hvor både Fylkesmannen og kommunene/fylkeskommunen har måttet forholde seg til både gamle og nye begreper og metodikk på tilsynsområdet. Felles nasjonalt tilsyn ble pilotert i Østfold våren 2010. Piloteringen var spennende og ressurskrevende. Høsten 2010 ble felles nasjonalt tilsyn gjennomført etter instruks og metodehåndbok fra U.dir. Både selve gjennomføringen, og ikke minst koordineringen av tilsynet var ressurskrevende.

Fylkesmannen har registrert et økt ønske om og behov for veiledning og oppfølging av kommunene etter tilsyn.

Total ressursbruk:

Samlet ressursbruk i 2010 på området tilsyn var 115 ukeverk, dvs ca 38% av de totale ressursrammer på

utdanning. Noe over halvparten av ukeverkene har gått til direkte pilotering og gjennomføring av felles nasjonalt tilsyn. Innbifattet i ukeverktallet på 115 er også kompetanseutviklingen. Ytterligere kommentarer til prioriteringene mellom områdene framkommer i kapittel 2.

Tilsynsobjekt:	Halden kommune - Gimle skole
Paragraf(er):	Spesialundervisning, opplæringsloven kap. 5
Lovbrudd:	Nei
Type:	Skriftlig
Paalegg:	Nei
Avsluttet:	Nei
Publisert:	Nei
Kommentar:	Varsel sendt i desember 2010. Dokumentasjon innkommet januar 2011.

Tilsynsobjekt:	Halden kommune - Risum og Rødsberg ungdomsskole, Halden VO
Paragraf(er):	Opplæringsloven §§ 2-1, 2-8 og 8-1.
Lovbrudd:	Ja
Type:	Stedlig
Paalegg:	Ja
Avsluttet:	Ja
Publisert:	Ja
Kommentar:	

Tilsynsobjekt:	Moss kommune - Kambo og Melløs skole, Grindvold og Hoppern skole
Paragraf(er):	Opplæringsloven §§ 1-3, 2-3, 10-8 og 13-10. Forskrift §§ 2-1, 2-2, 2-4, 3-1, 3-2, 3-11, 3-12, 3-13, 3-16 og 3-17.
Lovbrudd:	Ja
Type:	Stedlig
Paalegg:	Ja
Avsluttet:	Nei
Publisert:	Nei
Kommentar:	Kommunen har mottatt vedtak og rapport, men klagefristen er ennå ikke utløpt.

Tilsynsobjekt:	Rygge kommune - Alle grunnskoler i kommunen
Paragraf(er):	Spesialundervisning, opplæringsloven kapittel 5.
Lovbrudd:	Ja
Type:	Skriftlig
Paalegg:	Ja
Avsluttet:	Ja
Publisert:	Ja
Kommentar:	

Tilsynsobjekt:	Råde kommune - Råde ungdomsskole
Paragraf(er):	Opplæringsloven § 8-2, organisering av elevene i grupper.
Lovbrudd:	Nei
Type:	Skriftlig
Paalegg:	Nei
Avsluttet:	Ja
Publisert:	Ja
Kommentar:	Tilsynet ble varslet pga en feilregistrering i GSI som kommunen redegjøre for i sitt tilsvarende svar på varselet. Grunnlaget for tilsynet falt dermed bort.

Tilsynsobjekt:	Sarpsborg kommune - Grålum skole, Hafslund ungdomsskole
Paragraf(er):	Spesialundervisning, opplæringsloven kapittel 5
Lovbrudd:	Nei
Type:	Stedlig
Paalegg:	Nei
Avsluttet:	Nei
Publisert:	Nei
Kommentar:	Varslet ble sendt i 2010, stedlig tilsyn fant sted 6 januar 2011. Ingen konklusjoner klare.

Tilsynsobjekt:	Sarpsborg kommune - Glomlia omsorgsenter for mindreårige asylsøkere
Paragraf(er):	Grunnskoleopplæring for barn og unge asylsøkere i omsorgsenter
Lovbrudd:	Nei
Type:	Skriftlig
Paalegg:	Nei
Avsluttet:	Ja
Publisert:	Ja
Kommentar:	

Tilsynsobjekt:	Østfold fylkeskommune - Alle videregående skoler
Paragraf(er):	Lokalgitt eksamen. Forskrift §§ 3-25 til 3-37 (med unntak av § 3-29) og oppl. § 13-10
Lovbrudd:	Ja
Type:	Skriftlig
Paalegg:	Ja
Avsluttet:	Nei
Publisert:	Ja
Kommentar:	Østfold fylkeskommune har overskredet fristen for egenerklæring. Fylkeskommunen har redegjort for denne overskridelsen. Erklæring med dokumentasjon vil bli oversendt i løpet av februar 2011.

Tilsynsobjekt:	Østfold fylkeskommune - Malakoff videregående skole
Paragraf(er):	Opplæringsloven §§ 3-7, 3-8 og 3-10.
Lovbrudd:	Nei
Type:	Skriftlig
Paalegg:	Nei
Avsluttet:	Nei
Publisert:	Nei
Kommentar:	Vi ba om en redegjørelse fra skole og skoleeier i en konkret sak og varslet samtidig et mulig hendelsesbasert tilsyn knyttet til skolens ordensreglement og regelverksetterlevelsen. På grunnlag av skolens og fylkeskommunens redegjørelse i saken valgte vi å ikke iverksette tilsyn. Området for tilsynet er i stedet fulgt opp i form av dialog med fylkeskommunen.

31.2 Klagesaksbehandling

Ingen avvik i forhold til måloppnåelse, men saksbehandlingstiden har i de fleste klagesaken vært lengre enn ønskelig. Saksbehandlingstiden har gjennom hele 2010 ligger på 2-3 måneder, med noen unntak på raskere saksbehandling (eksempelvis klage på standpunkt karakterer) og noen eksempler på lengre saksbehandlingstid

(eksempelvis enkelte spesialundervisningsklager). Det har vært krevende å ha en relativt forsvarlig restansesituasjon.

Årsaken til dette er en kombinasjon av for få klagesaksbehandlere deler av året, opplæring av nye klagesaksbehandlere, store ressurser til tilsynsskolering av nye medarbeidere samt at pilotering av felles nasjonalt tilsyn våren 2010 og fnt i tre kommuner høsten 2010 har tatt mye ressurser fra klagesaksbehandling. Dvs. at lang saksbehandlingstid er en konsekvens av dels for få ressurser i embetet og dels kompetanse.

Klage i grunnskolen (opplæringsloven med forskrifter)

Type Klage	Sum innkomne saker	Medhold/Delvis medhold	Avslag	Annet	Kommentar
Vurdering (standpunkt), kap 5 i forskriften	86	25	58	3	Annet: De 3 sakene som rapporteres her, ble avvist.
Vurdering (muntlig eksamen), kap 5 i forskriften	0	0	0	0	
Fremskutt skolestart, § 2-1 tredje ledd	0	0	0	0	
Utsatt skolestart, § 2-1 tredje ledd	0	0	0	0	
Ekstra år i grunnskolen, § 2-1 fjerde ledd	0	0	0	0	
Tegnspråkopplæring, § 2-6	0	0	0	0	
Særskilt språkopplæring, § 2-8	1	1	0	0	
Bortvisning, § 2-10	1	0	1	0	
Permisjon fra opplæringen, § 2-11	1	0	1	0	
Grunnskoleopplæring for voksne, § 4A-1	1	1	0	0	
Spesialundervisning for voksne, § 4A-2	3	2	1	0	
Spesialundervisning, § 5-1	6	6	0	0	
Skyss, § 7-1	8	3	5	0	Det er da ikke rapportert på skyssklagesaker hjemlet i andre bestemmelser, eks. §§ 7-3 og 7-6
Skoleplassering, § 8-1	30	5	24	1	Annet: Den ene saken som rapporteres her, ble avvist
Fysisk skolemiljø, § 9a-2	1	0	1	0	
Psykososialt skolemiljø, § 9a-3	4	2	2	0	
Annet	4	2	1	1	Disse sakene er hjemlet i forskrift til oppl. § 1-8, og oppl. §§ 7-3 og 7-6
Sum	146	47	94	5	

Klage i videregående opplæring (opplæringsloven med forskrifter)

Type Klage	Sum innkomne saker	Medhold/Delvis medhold	Avslag	Annet	Kommentar
Rett til ett/to ekstra år i vgo, § 3-1 femte ledd	4	1	3	0	

Klagesensur høsteksamen	5475	960	4498	17	FMØ har nasjonalt klageansvar etter våreksamen vgo, jf. også RM 31.5. Her ble det registrert 5475 klager i PAS.
Særskilt inntak, § 3-1 sjettede ledd	4	0	4	0	Det bes om rapportering på § 3-1 sjettede ledd to steder (se under).
Inntak, § 3-1 sjettede ledd	1	1	0	0	FMØ antar man her ber om rapportering på klagesaker inntak § 3-1 første ledd.
Tap av rett til videregående opplæring, §§ 3-8 og 4-6	0	0	0	0	
Videregående opplæring for voksne, § 4A-3	0	0	0	0	
Spesialundervisning, § 5-1	0	0	0	0	
Fysisk skolemiljø, § 9a-2	0	0	0	0	
Psykososialt skolemiljø, § 9a-3	0	0	0	0	
Annet	22	5	1	16	De fleste klager under "annet" er oversendt ØFK som ansvarlig for klagebehandling på enkeltvedtak etter oppl § 5-3.
Sum	5506	967	4506	33	

Klage i private grunnskoler (privatskoleloven med forskrifter)

Type Klage	Sum inntak saker	Medhold/Delvis medhold	Avslag	Annet	Kommentar
Vurdering (standpunkt), kap 5 i forskriften	0	0	0	0	
Vurdering (muntlig eksamen), kap 5 i forskriften	0	0	0	0	
Inntak, § 3-1	0	0	0	0	
Utsatt skolestart, § 3-3 annet ledd	0	0	0	0	
Særskilt språkopplæring, § 3-5	0	0	0	0	
Spesialundervisning, § 3-6	3	1	2	0	
Skyss, § 3-7	0	0	0	0	
Bortvisning, § 3-10	0	0	0	0	
Permisjon, § 3-13	0	0	0	0	
Fysisk skolemiljø, § 2-4 jf oppl § 9a-2	0	0	0	0	
Psykososialt skolemiljø, § 2-4, jf oppl § 9a-3	0	0	0	0	
Fritak fra norsk sidemål	0	0	0	0	
Sum	3	1	2	0	

Klage i private videregående skoler (privatskoleloven med forskrifter)

Type Klage	Sum inntak saker	Medhold/Delvis medhold	Avslag	Annet	Kommentar
Inntak, § 3-1	1	0	1	0	

Særskilt språkopplæring, § 3-5	0	0	0
Spesialundervisning, § 3-6	1	0	1
Bortvisning, § 3-10	0	0	0
Tap av rett til vgo, § 3-10	0	0	0
Fysisk skolemiljø, § 2-4 jf oppl § 9a-2	0	0	0
Psykososialt skolemiljø, § 2-4, jf oppl § 9a-3	0	0	0
Annet	0	0	0
Sum	2	0	2

Klage i forbindelse med spesialpedagogisk hjelp til barn under opplæringspliktig alder (opplæringsloven)

Type Klage	Sum innkomne saker	Medhold/Delvis medhold	Avslag	Annet	Kommentar
Tegnspråkopplæring, § 2-6 tredje ledd	0	0	0	0	
Spesialpedagogisk hjelp, § 5-7	2	1	1	0	
Sum	2	1	1	0	

31.3 Grunnskolens informasjonssystem, GSI

Embetet rapporterer ingen avvik på dette resultatområdet. Imidlertid vil vi knytte noen kommentarer til resultatkravet om at dataene har gjennomgått en forsvarlig revideringsprosess på fylkesnivå.

Før den ordinære innsamlingen stengte i høst, var alle feil og advarsler rettet. Imidlertid ble terskelnivåene for kontrollene endret i etterkant, og dette gjorde at det oppstod en del nye feil og advarsler. Alle de nye korreksjonspunktene ble fulgt opp fra embetets side, og vi henvendte oss konkret til de enhetene dette gjaldt.

I denne forbindelsen gikk vi også gjennom andre tall som vi vet enhetene tidligere har hatt vansker med å rapportere riktig. Dette gjorde vi så langt embedets ressurser tillot det.

Embedets kommunikasjon med kommunene og enhetene går primært gjennom e-post og telefon. I perioden for innsamling får vi en del henvendelser og spørsmål, som forteller oss hvordan enhetene jobber med rapporteringen i GSI. Denne informasjonen gjør at vi kan forberede arbeidet året etter, på en stadig bedre måte.

Det generelle inntrykket er at kommunene i år har fulgt opp GSI på en bedre måte enn i fjor. Både den ordinære innsamlingen og korreksjonen av tallene i etterkant har forløpt på en god måte.

Vurdering:

a) Embetets ressurser på dette området har blitt mindre de to siste årene. Selv om resultatkravene nås, har dette resultert i et arbeid med GSI som er noe mindre kontinuerlig gjennom året.

b) Vi vurderer kompetansen på GSI som god nok. To av avdelingens ansatte følger kursene fra Utdanningsdirektoratet, og er sammen om vurderingene underveis i innsamlingene.

c) Embetet legger vekt på å informere kommuner tidlig om innsamlingene, og ber kommunene fokusere spesielt på eventuelle nye områder i GSI.

d) I kommunene er GSI et område som det jobbes med en forholdsvis kort tid i løpet av året. Dette gjør at behovet for oppdatering og teknisk veiledning er stort, spesielt mot slutten av innsamlingsperiodene. Utskifting i kommunenes personell har også bidratt til dette.

31.4 Informasjon og veiledning

Fylkesmannen i Østfold har ansvar for veiledning og informasjon etter opplæringsloven med tilhørende forskrifter.

Fylkesmannen i Østfold har et generelt ønske om å være synlig overfor sektoren og har valgt å arrangere en rekke fylkesvise samlinger for ulike målgrupper i sektoren. Målet er å heve regelverkskompetansen på utvalgte områder og sikre en bedre regelverksetterlevelse.

Aktuelle fokusområder kan være på bakgrunn av oppdragsbrev, tilsyn, klagesaker, vårt syn på bakgrunn av en generell og løpende områdeovervåking eller konkrete ønsker fra virksomheter og/eller skoleeier. Enkelte samlinger er også regelmessige, eks. møte med skolefaglig ansvarlige i kommunene og nettverksmøter PPT, men temaene varierer.

Her følger en kort oversikt over noen av de eksterne aktivitetene.

Lov- og regelverk (fylkesvise heldagssamlinger)

Januar:

Eksamen og vurdering - for skoleeiere og eksamensansvarlige (ca. 100) deltakere

Mars:

Vurdering for læring (Kap 3 i forskr. til oppl.) - for skoleeiere, skoleledere og PPT i grsk (ca. 180 deltakere)

Verktøy for skoleutvikling (ståstedsanalyse, organisasjonsanalyse og tilstandsrapporten) - for skoleledere og skoleeiere (C. 150 deltakere)

April:

Vurdering for læring (Kap 3 i forskr. til oppl.) - for skoleeiere, skoleledere og PPT i vgo (ca. 200 deltakere)

Elevenes psykososiale miljø (Oppl. kap. 9A) og FNT - for skoleeiere, skoleledere og PPT (ca. 100 deltakere)

Mai:

Sensorskolering/fagskolering i alle eksamensfag for sentralt gitt eksamen i grunnskolen - for oppnevnte sensorer og fagpersoner fra alle skoler med ungdomstrinn, som ikke har oppnevnte sensorer i faget (i Østfold)

August:

Særskilt språkopplæring (Oppl. §§ 2-8 og 3-12) - for skoleeiere, skoleledere, veiledere og PPT (ca. 160 deltakere)

September:

VO (grunnskoleopplæring) - todagers samling for rektorer og ledere

Desember:

Kompetanse for kvalitet (tilbyderkonferanse i samarbeid med HiØ) - for skoleeiere (ca. 50 deltakere)

Regionale konferanser

Private skoleeiere - 2-dagers samling i Oslo i februar (Ca. 130 deltakere) - samarbeid med alle embetene i region øst.

Region øst har hatt et samarbeid om en årlig samling for alle private skoleeiere og rektorer/daglige ledere ved de private skolene i egen region og i utlandet. I 2010 var en vesentlig del av samlingen knyttet til nytt kapittel om vurdering i forskrift til privatskoleloven. I tillegg var tilsyn og elevenes psykososiale miljø et fokusområde. Samlingen ble positivt vurdert av deltakerne og er ett av flere bidrag for å sikre god informasjon og veiledning overfor de private skolene. Samlingene er også et utgangspunkt for nettverksbygging mellom de private aktørene.

Arbeidslivsfaget - egen oppstartssamling i september (ca. 40 deltakere). Det var god respons på invitasjonen. I tillegg til de deltakende kommunene og skolene så deltok både fylkeskommune, flere opplæringskontor, utdanningsforbundet og KS på samlingen. Det ble en god start med flere konkrete innspill og etablering av nettverk for lærerne i faget, som nå er i drift og har gjennomført 3 møter).

VO - (Arbeidsretting av norskopplæring og vurdering - samt samfunnskunnskap) - dagssamling i oktober for alle lærere i VO i samarbeid med IMDI (både norsk etter introduksjonsloven og grunnskoleopplæring) (Ca. 100 deltakere)

Samlingen var opprinnelig kun for ansatte med ansvar for opplæringen i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere, men etter forespørsel ble målgruppen utvidet til å omfatte lærere som underviser i norsk for voksne minoritetsspråklige.

Likeverdig opplæring i praksis - dagssamling i oktober i Halden i samarbeid med NAFO og HiØ - for skoler, kommuner og fylkeskommune.

Opplæring særlig organisert for voksne (Oppll. kap. 4A) - dagssamling i Oslo i november i samarbeid med de andre embetene i region øst - for skoleeiere, VO-ledere og PPT. (Ca. 140 deltakere). Vi hadde i forkant av samlingen bedt om å få tilsendt spørsmål og problemstillinger. Vi fikk flere, og dette var en nyttig gjennomgang der vi kunne synliggjøre regelverksforståelsen i forhold til de innsendte problemstillingene. Vi fikk utelukkende positive tilbakemeldinger etter samlingen. Samlingen synliggjorde også et kompetansegap i PPT på dette området. Vi har etter samlingen avtalt et nytt samarbeid om en egen regional 2-dagers samling for PPT-ansatte med samme tema (planlagt til juni 2011). Vi har etter samlingen også fått flere forespørsler om å "komme ut" for å informere om samme tema.

Nettverksmøter og faste/regelmessige samlinger (hele eller halve dager)

Skolefaglig ansvarlige i kommunene/fylkeskommunen - 1 gang hvert halvår (normalt i juni og desember). Våren 2010 var fokus på FNT Elevenes psykososiale miljø, skoleiers bruk av data i skoleporten, analyse og forståelse av dataene som grunnlag for egne vurderinger.

Høsten 2010 var det en vurdering av NP i Østfold og en mer omfattende presentasjon av PISA (A.R.)

Nettverk PPT - 3-4 samlinger pr år med PPT-lederne i alle kommunene/fylkeskommunen. Temaene tas opp etter innspill fra PPT selv eller tema vi mener er nødvendige. Etter å "ligget nede" noe tid, så startet nettverket opp igjen i 2010 med en egen oppstartssamling i februar. (Også samling i juni og oktober)

Nettverk for skolefaglig ansvarlige (kommunalsjefsnivå). Nettverket ble etablert i overgangen 2009/2010 og er kommunenes eget nettverk der KS har sekretærfunksjonen. Fylkesmannen inviteres fast til samlingene (dags- eller halvdagssamlinger) som holdes i snitt hver andre måned. Nettverket har også et eget arbeidsutvalg som ber FM om innspill til møtene.

Andre arenaer

Veiledning etter tilsyn: Som en del av det utadrettede arbeidet, blir også veiledning og informasjon i etterkant av tilsyn viktig. Denne veiledningen er knyttet til behovet og ønsket fra den enkelte skoleeier.

Veiledningsmøter: Fylkesmannen har også gjennomført egne veiledningsmøter med enkeltkommuner/fylkeskommunen på ønskede områder. I disse tilfellene har kommunen selv bedt om et slikt møte. Fra oss stiller den eller de som har et særskilt ansvar på området. I 2010 hadde vi 4 slike særskilte veiledningsmøter hos oss, temaer har vært tilstandsrapporten, forsvarlig system, inntak av minoritetsspråklige til vgo og spesialundervisning.

Fylkesmannen blir jevnlig forespurt om å komme ut til skoler for å holde foredrag. I 2010 har det vært mange forespørsler om foredrag for lærere om Vurdering (for læring), analysekompetanse og spesialundervisning (veilederen). Vi forsøker å være positive til etterspurt utadrettet virksomhet, men H-2010 måtte vi si nei til flere av henvendelsene på grunn av stort arbeidstrykk.

Arbeidet med veilederkorps er fremdeles i en tidlig fase. Østfold fikk med 1 skoleleder i programmet, jf. resultatområde 32.4. FM samarbeider med udir om dette.

Informasjon og skolering/veiledning i bruk av PAS/PGS tar fremdeles mye tid, jf. resultatområde 31.5. Skoleeier synes ennå i liten grad å fremstå som veiledere overfor sine virksomheter/skoler i bruken av verktøyene. Kompetansen er hos enkeltpersoner. Når noen slutter, flytter eller får andre oppgaver blir skolene ofte stående igjen med nye og usikre medarbeidere.

E-post og telefonhenvendelser utgjør totalt sett det største omfanget av henvendelser.

Tilstandsrapporter

I august 2009 førte endringer i opplæringsloven §13-10 *Ansvarsomfang* til at alle skoleeiere skal utarbeide en årlig tilstandsrapport med blant annet informasjon om læringsresultater, læringsmiljø og frafall. Rapporten skal

legges fram og drøftes av skoleeier (politisk nivå/ styre ved private skoler). 2010 var det første året hvor alle skoleeierne utformet en slik rapport. Fylkesmannen har fulgt arbeidet og lagt til rette for veiledning og informasjon til skoleeierne gjennom felles samlinger og veiledning for enkelte skoleeiere etter ønske og behov. Fylkesmannen har også nyttet informasjon fra tilsstandsrapportene i sitt arbeid, blant annet i forhold til tilsyn.

Vurdering:

- a) Fylkesmannen i Østfold på området utdanning har gjennom de siste par årene hatt en merkbar utskifting av medarbeidere på grunn av arbeidstakere som har gått av med pensjon, er i permisjon eller har skiftet arbeidsplass. Vi fikk i 2010 fire nye medarbeidere. Dette har gitt oss utfordringer med opplæring og sikre unødig belastning på enkelte medarbeidere i en overgangsfase. Ved inngangen til 2011 er avdelingen styrket i forhold til personalressursen ett år tilbake.
- b) Gjennom 2010 styrket vi avdelingen med en ny jurist på utdanningsområdet. Vi opplever at kombinasjonen med juridisk og pedagogisk kompetanse er en styrke for kvaliteten på arbeidet vårt. Alle i avdelingen hos FM bidrar i arbeidet med informasjon og veiledning. Vi vektlegger at alle i avdelingen i ulike sammenhenger fremstår som representanter for Fylkesmannen. Det gir gjenkjennelighet og nærhet overfor de som ofte henvender seg til kontoret og reduserer "presset" på enkeltpersoner.
- c) Internt har vi i 2010 etablert et Kvalitets- og kompetanseutviklingsteam (5 personer). Teamet tar innspill fra hele avdelingen og ser på og vurderer ulike eksterne og interne aktiviteter der vi enten er (eget oppdrag i oppdragsbrev) eller vurderer å være arrangører eller samarbeidspartnere. Teamet fungerer også som en helhetlig arena der en koordinerer arbeidet med informasjon og veiledning på både utdannings- og barnehageområdet. Teamet vurderer også om og eventuelt hvem som bør delta på ulike nasjonale konferanser der FM er en av flere målgrupper (når konferansen ikke er knyttet til et konkret oppdrag). Vi vektlegger vårt utadrettede arbeid på området og mener det gir avdelingen økt kompetanse internt og legitimitet i sektoren. For å opprettholde flere store fylkesvise samlinger er noen av samlingene arrangert til selvkost for deltakerne.
- d) Vi vurderer å redusere antallet store fylkesvise samlinger og øke antallet veiledningsmøter der målgruppen er f. eks. skoleeiere fra en eller en gruppe kommuner som har noe til felles. Det som blir viktig, er å velge arenaer og metoder "som virker", og der målgruppene opplever det som praktisk og nyttig for sin hverdag med en bedre regelverksforståelse/-kompetanse.

Total ressursbruk:

Fylkesmannen i Østfold har ikke hatt overforbruk på noen av oppgavene under 31.4 ved utgangen av 2010.

Samlet ressursbruk i 2010 på området var 26 ukeverk.

(Det er mange glidende overganger til de øvrige resultatområdene. Dette berører naturligvis også en korrekt angivelse av tidsbruk.)

31.5 Eksamen, nasjonale prøver og kartleggingsprøver

Eksamen i grunnskolen

Østfold er egen sensurregion for grunnskolen. Koordineringen og gjennomføringen av sentral sensur foregikk uten større vanskeligheter. Østfold har ikke hatt behov for å hente inn sensorer fra andre regioner, men antall foreslåtte fagpersoner burde vært høyere, spesielt i norsk, slik at antallet besvarelser kunne blitt lavere for hvert sensorpar. Etter ekstra oppfordring overfor skolene og med lærere fra voksenopplærings-sentrene i fylket, ble sensorbehovet i norsk dekket.

Fylkesmannen oppnevnte

18 fagpersoner i engelsk (3 takket nei til oppdraget)

18 fagpersoner i matematikk (3 takket nei til oppdraget)

14 fagpersoner i norsk hovedmål (3 takket nei til oppdraget)

14 fagpersoner i norsk sidemål (2 takket nei til oppdraget)

04 fagpersoner i norsk for elever med fritak for vurdering i sidemål (ingen takket nei til oppdraget)

Det ble arrangert sensorskolering innenfor alle de 3 fagene i forkant av eksamen. Faget matematikk hadde i tillegg en halv dag skolering/møte etter at eksamen og forhåndssensur var gjennomført. Oppmenn og assisterende oppmenn ble oppnevnt for alle tre fagområder, og fellessensur ble arrangert 17. juni.

Avvikling av eksamen og sensur ble gjennomført i henhold til plan.

Lokalt gitt eksamen i grunnskolen: Fylket er delt inn i 2 regioner. Representanter for kommunenivået innenfor hver region møtes og fordeler sensorer til den enkelte skole. Fylkesmannen mottar kopi av referat fra disse regionmøtene, og vi fulgte opp det pågående arbeidet med muntlig eksamen. Dato for muntlig eksamen for den enkelte skole ble lagt ut på våre hjemmesider i mars. I løpet av høsten innhentet fylkesmannen opplysninger om antall elever som kom opp i hvilke fag fra den enkelte skole og sammenstilte disse opplysningene. I tillegg ble det gjennomført en egen kontroll (skriftlig) på gjennomføringen av muntlig eksamen i 3 utvalgte kommuner etter eget oppdrag fra utdanningsdirektoratet. Resultatet og våre vurderinger av eksamensgjennomføringen ble presentert og drøftet på evalueringsmøtet 20. januar 2011 for rektorer og eksamensansvarlige på u.trinnskoler og representanter for kommunenivåene.

Vurdering:

- a) FM har en hovedansvarlig for alle eksamener i grsk og skoleringen av sensorene. I oppfølgingen og veiledningen med PAS er det 4 personer som har rollen som SR-ansvarlig. Disse 4 deltar på fellessensuren og deltar også i de årlige oppfølgingsmøtene med vurdering av eksamen og gjennomgang av erfaringene.
- b) FM har god kompetanse til å dekke alle sidene ved eksamensarbeidet.
- c) Vi har valgt å opprette et eget klagetteam som har et totalansvar for eksamen både i grsk og vgo. Teamet har faste møter hver 2. uke i hele vårhalvåret og hyppigere møter ved behov. En detaljert VP som også er grunnlaget for et "årshjul" for hvilke oppgaver en står overfor. Under eksamensavviklingen er det egne lister med ansvarlige og kontaktnavn på fagansvarlige i udir dersom det skulle skje uforutsette henvendelser med behov for akutt støtte og/eller veiledning. Det arrangeres årlige møter med alle eksamensansvarlige på skolene og ansvarlige hos skoleeier.
- d) Resultatene fra eksamen og nasjonale prøver brukes både på samlinger med skoler og kommunene og som viktig bakgrunnsmateriale før gjennomføringen av tilsyn.

Videregående opplæring

Fylkesmannen i Østfold utgjør en egen eksamensregion sammen med Oslo og Akershus, men har ikke det overordnede ansvaret for administrasjon og gjennomføring av fellessensur. I forkant og under gjennomføringen av eksamen er hoveddelen av arbeidet knyttet til informasjon og veiledning i tillegg til oppfølging av data/registreringer i PAS og bruken av PGS.

Fylkesmannen i Østfold er nasjonalt ansvarlig for å koordinere, organisere og administrere klagebehandlingen etter sentralt gitt eksamen med sentral sensur i en rekke fag. For våren 2010 var vi i PAS registrert som klageansvarlig for 123 ulike fagkoder.

Det ble oppnevnt 80 klagenemndsmedlemmer. I tillegg ble 3 sensorer fra utsatt eksamen oppnevnt som klagenemndsmedlemmer under hurtigklagesensuren i uke 27.

Hovedandelen av klager ble behandlet under hurtigklagesensuren i uke 27 2010.

Antall fagkoder med registrerte klager: 39

Antallet fagkoder uten registrerte klager: 84

Antall klager: 5475

Antall behandlede klager: 5458

Ubehandlede: 17 (Ubehandlede skyldes feil ved levering. Ingen klager er p.d. videresendt til ansvarlig for høsteksamen.)

I norsk hovedmål var det 2194 klager, som er en nedgang fra 2009. 19,1 % gikk opp, 1,3 % gikk ned. Snittet blant de som klaget i hovedmål, ble endret fra 2,1 til 2,3 etter endt klagebehandling.

I norsk sidemål var det 1171 klager, som er noen flere enn i 2009. 17 % gikk opp og 0,2 % gikk ned. Snittet blant de som klaget i sidemål, ble endret fra 1,9 til 2,1 etter endt klagebehandling.

Antallet klager som fikk medhold, er noe lavere enn i 2009.

I realfagene var det en markant økning i antall klager i Matematikk R2 (REA3024). Generelt er antallet klagere som får medhold, lavere i realfagene enn i norsk. Den høyeste endringsprosenten hadde Matematikk S2. 23,8 % av klagerne gikk opp, og ingen gikk ned. I de øvrige realfagene ligger i hovedsak endringsprosenten mellom 5 og 10. (I REA3024 gikk 13,4 % opp og 0,3 % ned.)

I Treningslære 2 var det også en økning i antallet klager. Andelen klager som fikk medhold, var 19,9 %.

Våren 2010 var det siste året med sentralt gitt eksamen med både oppgaver etter R94 og KL. Det var mange fagkoder med få påmeldte. Dette gav oss mange utfordringer under hurtigklagesensuren med å oppnevne klagenemndsmedlemmer som hadde nødvendig kompetanse i flere realfag på høyeste nivå, men som ikke var inhabile. En rekke klagenemnder fikk flere enn 2 fagkoder til behandling.

”Småfagene” samisk, japansk, italiensk, latinsk osv. ble ikke behandlet under hurtigklagesensuren. Det er årvisse store variasjoner i antallet klager, men det er sjelden mer enn 1 – 10 klager i hver fagkode. Det er få påmeldte i fagene på de ulike nivåene/kodene, og vi kan ikke nytte primærsensorene i arbeidet som klagenemnder på grunn av inhabilitet.

Ansvar for klagebehandlingen etter sentralt gitt eksamen i så mange fagkoder er et blitt et stort og krevende arbeidsområde. Det er ressurskrevende og strekker seg over en lang periode. Kravet til presisjon og kontroll av utøvelsen i klagenemndene fordrer også en kompetanse i embetet. Det vil være behov for en langsiktig tenking i forhold til ansvar. En avklaring av ansvarforhold bør følges opp med en ressurstildeling til det embetet som skal ha ansvaret.

Lokalt gitt eksamen i videregående opplæring: Fylkesmannen gjennomførte tilsyn med fylkeskommunen som ansvarlig for lokalt gitt eksamen ved sine skoler, jf. RM 31.1. Tilsynet ble gjennomført som skriftlig tilsyn som involverte alle de offentlige videregående skolene og fylkeskommunen som skoleeier. Tilsynet ble etterfulgt av flere møter mellom FM, skoleeier og skolene v/ rektor og eksamensansvarlige. Det siste fellesmøtet var primo juni 2010. Streiken i offentlig sektor skapte noe uro og uklarhet i beslutninger om gjennomføring av enkelte eksamener. FM fikk daglige rapporter fra skoleeier om status.

Vurdering:

- a) FM har en hovedansvarlig for alle eksamener i vgo og som også er hovedansvarlig for klagesensuren. I oppfølgingen og veiledningen med PAS er det 2 personer som har rollen som KR-ansvarlig. 4 personer fra embetet bistår i arbeidet med klagesensuren og spesielt gjennomføringen av hurtigklagesensuren.
- b) FM har p.d. god kompetanse til å dekke alle sidene ved eksamensarbeidet, men er sårbare for spesiell kompetanse på området vgo. Det bør være en langsiktig tildeling av ansvar for klagebehandlingen etter sentralt gitt eksamen som bør følges opp med en forutsigbar ressurstildeling (personellressurs).
- c) Vi har valgt å opprette et eget klagetteam som har et totalansvar for eksamen både i grsk og vgo. Teamet har faste møter hver 2. uke i hele vårhalvåret og hyppigere møter ved behov. En detaljert VP som også er grunnlaget for et ”årshjul” for hvilke oppgaver en står overfor. Under eksamensavviklingen er det egne lister med ansvarlige og kontaktnavn på fagansvarlige i udir dersom det skulle skje uforutsette henvendelser med behov for akutt støtte og/eller veiledning. Det arrangeres flere møter med alle eksamensansvarlige på skolene og ansvarlige hos skoleeier i tillegg til en løpende informasjonsutveksling.
- d) Planleggingen og nødvendige avtaler knyttet til gjennomføring av hurtigklagesensuren gjøres høsten i forkant av eksamenshalvåret. Påmeldingstall ved den enkelte eksamen brukes som beregningsgrunnlag for å anslå antallet klager og behovet for klagenemndsmedlemmer i de ulike fagene. Det er likevel årlige variasjoner som det er vanskelig å forutse. Det er utfordrende å skulle dekke opp så mange fagkoder til behandling under hurtigklagesensuren på forsommeren. En bør vurdere om et eget embete bør ha arbeidet med alle ”småfagene”. Den faktiske klagebehandlingen som begynner med hurtigklagebehandlingen primo juli, avsluttes sjelden før i desember på grunn av avdekkede feil og mangler ved klagen som skolene ofte bruker lang tid på å avdekke. Fylkesmannen i Østfold har valgt å ferdigbehandle de fleste klagen selv om de kommer for sent fordi en oversendelse til ansvarlig for klager etter høsteksamen gir mange utfordringer i forhold til oppnevning av nemnder og behandling i PAS. Digitalt leverte besvarelser gir ytterligere utfordringer siden disse er lagret på en annen prøveperiode som ansvarlig for klager etter høsteksamen ikke har tilgang til.

Nasjonale prøver

For 5. trinn er det i Østfold registrert ca 3 % fritak (fra 2,3% i regning til 3,4 % i lesing). For noen kommuner er det i enkelte prøver gitt fritak for langt høyere andel elever enn det som er rapportert som landsgjennomsnitt, men dette er knyttet til små kommuner der særskilte forhold gir uforholdmessig store utslag. Ca. 2 % mangler resultater i PAS, men i lesing er det hele 5,4 %. Med unntak av engelsk er det færre som mangler resultater enn landsgjennomsnittet. Flere skoler har rapportert om at de av ulike grunner (bl.a. sykdom) ikke fikk registrert resultatene i PAS selv om elevene gjennomførte prøvene, og at prøvene er vurdert.

For 8. trinn er det for Østfold oppgitt at ca 2 % av elevene har fått fritak. (I Engelsk er det kun 1,3%.) Med unntak av regning er det færre som er fritatt enn landsgjennomsnittet. Tilsvarende opplyses at i overkant av 3 %

av elevene mangler resultater i lesing og regning og 5 % i engelsk. Med unntak av lesing er dette svakere enn landsgjennomsnittet.

Noen skoler har opplyst at resultatene fra elektroniske prøver i engelsk og i matematikk ble gjennomført, men at resultatene ikke ble registrert i PAS.

For 9. trinn er det for Østfold oppgitt at 2 % er fritatt i lesing (under l.gj.snitt) og 1,6 % er fritatt i regning (over l.gj.snitt).

Nær alle elever deltar på prøvene. For alle prøver totalt i fylket er det blant 28213 påmeldte kun registrert 73 elever som ikke har deltatt.

Vurdering:

- FM har en hovedansvarlig for oppfølging av Nasjonale prøver. Det løpende arbeidet og oppfølging av skoler og skoleeiere i PAS i forhold til NP er derimot fordelt på 3 personer.
- FM har god kompetanse i forhold til oppfølging av skolene og skoleeierne i PAS. FM bruker egen analysekompetanse både i sin veiledning overfor kommunene og til å vurdere resultatet av NP i fylket og i de enkelte kommunene.
- Fylkesmannen i Østfold har i møter med kommunene informert om og drøftet registrering av resultatene av nasjonale prøver. Vi har også brukt NP i bakgrunnsmateriale før gjennomføringen av tilsyn.
- Det er registrert noen enkeltavvik mellom GSI-tall og antall påmeldte i PAS, men det er ingen store utslag. Fylkesmannen finner at det er behov for å gjennomføres tiltak for å få bedre kvalitet på rapporteringen. Denne utfordringen må møtes både på skolenivå, på kommunenivå, hos fylkesmannen og i Utdanningsdirektoratet. Det er viktig å oppdage manglende registreringer mens de ennå kan rettes opp. Ved en bedre oppfølging kan også Fylkesmannen bidra med at det blir foretatt nødvendige registreringer. Vi ser også at det er behov for bedre oppfølging hos skoleeier og på skolene selv om flere skoleeiere har gjort et betydelig arbeid siste året. Vi registrerer at flere skoleeiere systematisk følger opp resultatene i lys av avgiverskole.

Vi registrerer også at det er behov for økt kunnskap om hvordan prøvene skal vurderes og hvordan prøvene kan brukes i læringsarbeidet på skolene.

Total ressursbruk:

Fylkesmannen i Østfold har ikke hatt overforbruk på noen av oppgavene under 31.5 ved utgangen av 2010.

Samlet ressursbruk i 2010 på området var 56 ukesverk.

Særskild Rapportering	JA	NEI	Øvrige kommentarer
1. Benytter embetet informasjonen som fremkommer ved avvikling av prøver og eksamener i tilsynsarbeidet?	X		Informasjonen brukes som en viktig del av grunnlagsmaterialet forut for alle tilsyn og i en viss grad også ved utvalget av tilsynsobjekter.

Særskild Rapportering	Spesifiser dersom avvik fra landsgjennomsnittet totalt eller på enkeltprøver)	Spesifiser dersom stor variasjon mellom skoleeiere innad i fylket	Vurdering av årsak til avvik	Beskrivelse av tiltak over skoleeiere med høy andel elever med fritak
2. Hvor stor andel av elevene har fått fritak fra deltakelse på nasjonale prøver	Totalt er fritaket noe under landsgjennomsnittet om en ser alle prøver og skoleeiere under ett. Se ellers detaljert beskrivelse nedenfor.	Det er variasjoner mellom små og store kommuner. Askim skiller seg ut blandt de mellomstore kommunene. Private skoler har generelt høyere fritak.	Variasjonene skyldes hovedsaklig særskilt meldte forhold i enkelte av de mindre kommunene. Lite elevtall gir store utslag ved de private skolene.	Fritak er tatt opp i særskilte møter med alle skoleeierne.

31.7 Tilskuddsforvaltning

Tilskudd til grunnskoleopplæring av barn og unge asylsøkere

Midler for opplæring i høsthalvåret 2001 og vårhalvåret 2010 er utbetalt. Siste tilsagnsbrev ble sendt ut 21.09.10

da vi måtte be Utdanningsdirektoratet om ytterligere midler for å kunne foreta utbetaling i henhold til kommunenes søknader. Ekstrabevilgning pålydende kr. 247 000,- ble mottatt i fullmaktsbrev fra Utdanningsdirektoratet 20.09.10. Kr. 1000,- ble trukket tilbake i fullmaktsbrev fra Utdanningsdirektoratet, datert 13.12.2010. Samlet utbetaling i 2010: Kr. 7 473 328,-

Siden det har tatt tid å få tilsendt beleggslister fra UDI for årene 2008 og 2009, har vi i 2010 også utbetalt resterende midler til kommuner etter mottak av UDIs beleggslister. Fylkesmannen i Østfold er nå å jour med utbetalinger for årene 2008 og 2009 samt vårhalvåret 2010. Vi forventer ikke ytterligere etterslep.

Alle søknader er kontrollert mot henholdsvis UDI- og Buf-etats beleggslister. Disse er mottatt innen rimelig tid i 2010.

Våren 2010 hadde Østfold 3 ordinære mottak, og høsten 2010 fikk fylket ytterligere ett mottak for en kortere periode.

Våren 2010 hadde Østfold 5 omsorgssentre fordelt på 5 kommuner. Høsten 2010 var det 3 omsorgssentre hvorav ett omsorgssenter har 3 avdelinger på ulike steder i kommunen. Det er således 3 kommuner som har omsorgssentre høsten 2010. Vi ser dermed en nedgang i antall omsorgssentre sammenlignet med tidligere år.

Det har gått mye tid til veiledning av kommuner som har asylmottak og omsorgssentre, og behandling av søknader tar forholdsvis mye tid da vi ofte har måttet sende søknader tilbake på grunn av manglende utfylling av søknadsskjemaer og be om fornyet søknad. Det er brukt 4 ukeverk til arbeidet med denne tilskuddsordningen.

Det har vært utført stikkprøvekontroll med antall barn og unge i omsorgssenter i Halden kommune, jf. utbetalt statstilskudd. Kontrollen ble gjennomført ved å innhente oversikter over antall barn og unge i omsorgssentre som utløser tilskudd, oversikt fra BUF-etat og ved intervjuer. Kontrollen viste at Halden kommune mottok tilskudd til de barna som har mottatt opplæring i kommunen i den aktuelle perioden. Kontrollen ble gjennomført for høsten 2008, våren 2009 og høsten 2009. Det fremkom ikke avvik i lister, dokumentasjon og intervjuer når det gjelder antall asylbarn, navn på asylbarn, deres ankomsttidspunkt, oppstart av grunnskoleopplæringen og eventuelt flyttetidspunkt.

Tilskudd til leirskoleopplæring

Søknadene om tilskudd til leirskoleopplæring kontrolleres mot innsendte elevlister, elevtall og antall grupper i overensstemmelse med GSI, og i forhold til tidligere søknader. Størrelsen på gruppene kontrolleres. Det kreves dokumentasjon i form av faktura eller bekreftelse fra leirskolen. Ved søknader om leirskoletilskudd for våren, ber vi kommunene gi en prognose for høsten, pga. rapportering om mer-/mindrebehov til Utdanningsdirektoratet. Vi presiserer at dette er viktig for vår rapportering til direktoratet.

Ved rapportering 2. tertial, søkte vi om en tilleggsbevilgning på kr. 650.000. Vi fikk en ekstratildeling på kr. 526.000, altså kr. 124.000 mindre enn det vi ba om.

Pr. 01.12. fikk vi en ekstratildeling på kr. 42.000, hvilket betød at en av kommunene bare fikk utbetalt 1/3 av tilskuddet de søkte om. Restbeløpet vil bli utbetalt når tildelingsbrevet for 2011 foreligger.

Det er brukt 8 ukeverk til arbeidet på dette området.

Resultatområde 32 Oppgaver for økt kvalitet i grunnsopplæringen

32.2 Kompetanseutvikling

Virksomhetsplanen for 2010 la opp til en stor grad av kompetansespredning til skoleeierne i fylket. Kjernen i fylkesmannens egen strategi har som tidligere vært å skape og videreutvikle felles møteplasser for informasjon og drøfting. Store ressurser er benyttet til fellessamlinger for alle skoleledere/virksomhetsledere i Østfold i kommuner, fylkeskommunen og private skoler (se resultatområde 31.4).

Samarbeid med Høgskolen i Østfold

Samarbeidet med HiØ blir sett på som et av elementene i kompetanseutviklingen i fylket. Fylkesmannen har gjennom sitt samarbeid med høgskolen gitt denne i oppdrag å gjennomføre tiltak innen ulike satsinger,

eksempelvis kompetansespredning i forhold til likestilling. Høgskolen arrangerte våren og høsten 2010 to samlinger, en "tilbyderkonferanse" og en samling for oppfølging av etter- og videreutdanningstilbudene fra HiØ, hvor Fylkesmannen også hadde innlegg. Samlingene var spesielt rettet inn mot informasjon knyttet til strategi for videreutdanning av lærere (Kompetanse for kvalitet).

Regionalt samarbeid og Partnerskap for GNIST

Det er et overordnet regionalt koordineringsnivå ved ledere; KS, ØFK, FMØ, lærerorganisasjonene, HIØ og leder av skolefaglig nettverk (nettverk for kommunalsjefer / skolefaglig ansvarlige), jf. også 32.4. Regionalt ledernivå møtes årlig. Samarbeidet drives løpende av et eget regionalt arbeidsutvalg for utdanning og GNIST med representanter for de samme samarbeidspartnerne (AU). AU fungerer som et sekretariat for den regionale ledergruppen og skal sikre at en på ulike måter har fremdrift i arbeidet med å nå oppsatte årlige mål for sektoren i Østfold.

Gruppen med regionale samarbeidspartnere utvides med NHO, LO, studentene og Elevorganisasjonen ved GNIST saker (regionalt partnerskap). Arbeidsutvalget for utdanning og GNIST (AU) fungerer som pådriver og rådsorgan for det regionale GNIST-partnerskapet. Det settes opp årlige satsingsområder. KS er sekretær for det regionale GNIST-partnerskapet i Østfold og er kontaktperson mot GNIST sentralt. KS har også sekretærfunksjonen i Arbeidsutvalget for utdanning. Arbeidsutvalget for utdanning og GNIST (AU) møtes ca. hver andre måned med forberedt sakliste for hvert møte. GNIST er et fast tema i alle møter.

Det regionale samarbeidsorganet/partnerskapet skal dele *og formidle* relevant informasjon, ivareta egne perspektiver, men fokusere på hvordan hver enkelt aktør/organisasjon/institusjon kan bidra konstruktivt for å bedre utdanningsresultater i Østfold.

AU samarbeider nært med nettverk for kommunalsjefer/ skolefaglig ansvarlige i kommunene for å sikre at det også blir en lokal forankring mellom partene i arbeidet med ulike satsinger innen GNIST, og at en lokalt jobber med å ivareta sitt ansvar for kompetanseutvikling.

Videreutdanning

De statlige midlene til kompetanseutvikling er tiltenkt skoleeierne i sin helhet. Alle skoleeierne (kommuner, fylkeskommune og private skoler) som er tildelt midler til videre- og etterutdanning har utarbeidet planer etter sentrale forutsetninger. Østfold ble i 2010 tildelt kr. 6 850 000 i vikarmidler til videreutdanning. Av disse ble kr. 4 356 318 benyttet, mot kr. 2 225 000 i 2009. Søkerne i 2010 fordelte seg på 11 kommuner, 3 private skoler og fylkeskommunen, totalt 15 søkere. Det var en økning i antall søkere til videreutdanning i Østfold fra 2009 til 2010. Totalt 87 lærere deltar i videreutdanning skoleåret 2010/2011, mot 43 i 2009/2010. 61 lærere benytter seg av de statlige, frikjøpte studieplassene, mens 26 lærere har valgt andre videreutdanningstilbud. Skoleåret 2010/2011 blir det produsert 2385 studiepoeng, mot 1155 studiepoeng i 2009.

Østfold benyttet 63,6 % av den tildelte rammen til videreutdanning i 2010, mot 52 % i 2009.

Etterutdanning

Områdene som ble prioritert av Utdanningsdirektoratet for tildeling av midler til etterutdanning i 2010 var vurdering, leseopplæring, regneopplæring, rådgivning og fag- og yrkesopplæring. Fylkesmannen fulgte Utdanningsdirektoratets prioritering av områder ved behandling av søknadene og tildeling av midler.

Belastningsfullmakten til Østfold var våren 2010 kr. 4.070.000, med en tilleggstildeling på kr. 1 365 000 høsten 2010, totalt kr. 5 435 000. 2 private skoleeiere, 16 kommuner og fylkeskommunen, totalt 19 skoleeiere søkte om etterutdanningsmidler i 2010. 1 skoleeier fikk avslag på søknaden ved første tildeling. Omsøkte midler til etterutdanning fra de 19 skoleeierne var kr 10 933700,-.

Rapportering av midler til etter- og videreutdanning

Våren 2010 ble det for første gang rapportert elektronisk på bruk av midler til etter- og videreutdanning. Alle 21 skoleeierne som hadde mottatt midler til etter- og/ eller videreutdanning i 2009 rapporterte innen fristen. Rapporteringen foreløp greit, og rapportene ble kontrollert av fylkesmannen. Det ble oppdaget noen feil og mangler som ble rettet opp av skoleeierne.

Samlinger for kompetansespredning for skoleledere, skoleeiere og PPT

- Halvdagssamling med tema PISA-resultatene
- Heldagssamling med tema særskilt språkopplæring for elever fra språklige minoriteter i grunn- og videregående skole.
- To heldagssamlinger med tema individuell vurdering, lover og forskrifter for grunn- og videregående skoler

I tillegg har Fylkesmannen arrangert regelverksamlinger knyttet til tilsyn og samlinger for barnehagenivå.

Vi kan oppsummere måloppnåelsen for 2010 som god ut i fra målene i virksomhetsplanen og ressursene satt av til virksomheten.

32.3 Skoleporten

Samlet har avdelingen brukt 19 ukeverk på resultatområde 32.3 Skoleporten. Imidlertid er nok tiden som reelt sett er brukt på Skoleporten høyere enn dette. F.eks. er tilsyn et av resultatområdene som baserer seg på data fra Skoleporten, men tiden som brukes på Skoleporten under tilsynsarbeidet vil det nok synes relevant å føre på tilsyn.

Embetet presenterer resultater fra og funksjonalitet i Skoleporten på mange av de samlingene vi har med kommuner og enheter. Embetet fokuserer i disse samlingene på viktigheten ved å bruke Skoleporten som en kilde til informasjon, både ved enhetene og i kommunen sentralt.

Vurdering:

a) Embetets ressurser på dette området har vært prioritert i forhold til det behovet kommunene i fylket har sett ut til å ha. Skoleporten ansees som en av de primære kildene til resultater fra skolene, og embetet har lagt vekt på å øke kommunenes forståelse av hva dataene fra Skoleporten kan bidra til.

b) Kompetansen i embetet vurderes som god når det gjelder Skoleporten. Medarbeidere ved avdelingen som jobber mest med Skoleporten har prioritert samlinger på dette feltet i regi av Utdanningsdirektoratet, og en aktiv bruk av Skoleporten til daglig er med på å vedlikeholde kompetansen.

c) Skoleporten er en integrert del av embetets informasjonsinnhenting om forholdene i Østfoldskolene, og Skoleporten synliggjøres både internt og eksternt som en ressurs i denne sammenhengen. Embetet utvikler metodikken og strategiene i lys av de behov kommunen har, og i forhold til de ressursene embetet til en hver tid har til rådighet.

d) Interessen for Skoleporten ser ut til å være økende i fylket. Verktøyet for å lage tilstandsrapporter har bidratt til dette. Der det har vært nødvendig har embetet bistått kommunene med kompetanse for å komme igang med dette arbeidet.

1. Har embetet oppdatert brukerstøtte- og veiledningsfunksjon?

Ja

Øvrige kommentarer

Embetet prioriterer samlinger og kurs fra Utdanningsdirektoratet på dette feltet.

2. Benytter embetet Skoleporten i tilsynsarbeidet?

Ja

Beskriv hvordan

Data fra Skoleporten brukes på forskjellig måte i våre tilsyn. Informasjon både om skolefakta, resultatoversikter, og ressursbruk brukes i utvelgelse av skoler. I felles nasjonalt tilsyn har også Elevundersøkelsen vært sentral i arbeidet.

3. I hvilken grad brukes Skoleportens elementer i lokal kvalitetsvurdering?

I Østfold har det i denne forbindelsen vært spesielt interessant å se på resultatene fra nasjonale prøver. Dette, i tillegg til resultatene fra eksamen, har fått det primære fokuset i den lokale kvalitetsvurderingen. Men også annen data fra Skoleporten, som ressursbruk, bidrar. Embetets møter med kommunene er et av forane hvor data fra Skoleporten presenteres. Som et indirekte resultat av Skoleporten brukes også kommunenes tilstandsrapport som et ledd i arbeidet med kvalitetsvurdering. Ikke alle kommuner i fylket har gode nok rutiner på å lage tilstandsrapporter, og disse får et tilbud om veiledning fra embetet. Dette har vist seg å være en fruktbar måte å møte kommunenes behov for kompetanseheving på.

4. Innspill fra embetet til forbedringer av Skoleporten:

- I tillegg til søylediagrammene som allerede finnes, ville en indikasjon på poengskåren til elevene (gjennomsnitt og standardavvik) ha vært til stor hjelp i arbeidet med tallene. På den måten får man også tak i spredningen

innenfor hvert mestringsnivå. - I utskriftsvennlig versjon ville det være en fordel å kunne velge bort utskrift av alle sidene med hjelpetekst (ofte er det bare søylene man er på jakt etter).

32.4 Erfarings- og kunnskapsinnhenting

Regional modell for samarbeid

For at Fylkesmannen skal kunne bistå Utdanningsdirektoratet i erfarings- og kunnskapsinnhenting på en best mulig måte, er det utarbeidet en regional modell for samarbeid i hele sektoren. Det er et overordnet regionalt koordineringsnivå for ledere i KS, ØFK, FMØ, lærerorganisasjonene, HIØ og leder av skolefaglig nettverk. Regionalt ledernivå møtes årlig. Samarbeidet drives løpende av et eget arbeidsutvalg for utdanning med representanter for de samme samarbeidspartnerne (AU). AU fungerer som et sekretariat for den regionale ledergruppen og skal sikre at en på ulike måter har fremdrift i arbeidet med å nå oppsatte årlige mål for sektoren i Østfold.

Fylkesmannen har i 2010 i tillegg deltatt i styringsgruppen for ”Realfagsatsing i regionen”, Programstyret for kompetanseoffensiven i Østfold, gruppen for Opplæring i kriminalomsorgen, Inspira Science Center (tidl. Vitensenteret), Karriereveiledningsprosjektet og prosjekt i regi av høghskolen knyttet til skole- og barnehageeierrollen.

GNIST

Gruppen med regionale samarbeidspartnere utvides med NHO, LO, studentene og Elevorganisasjonen ved GNIST saker. Arbeidsutvalget for utdanning (AU) fungerer som pådriver og rådsorgan for det regionale GNIST-partnerskapet. Det settes opp årlige satsingsområder. KS er sekretær for det regionale GNIST-partnerskapet i Østfold og har også sekretærfunksjonen i Arbeidsutvalget for utdanning. Arbeidsutvalget for utdanning (AU) møtes ca. hver andre måned med forberedt sakliste for hvert møte.

Det regionale samarbeidsorganet/partnerskapet skal dele *og formidle* relevant informasjon, ivareta egne perspektiver, men fokusere på hvordan hver enkelt aktør/organisasjon/institusjon kan bidra konstruktivt for å bedre utdanningsresultater i Østfold.

AU samarbeider nært med nettverk for kommunalsjefer/ skolefaglig ansvarlige i kommunene. Partnerskapet vedtok i 2010 et overordnet mål for utdanning i Østfold: "Flere gjennomfører videregående opplæring ved hjelp av tidlig innsats."

Arbeidet med de nasjonale strategiplaner er først og fremst knyttet til informasjon og erfaringsformidling. Noen av satsingene har vært høyt prioritert på bakgrunn av analyser av resultater i sektoren.

Veilederkorpset

Fylkesmannen har bistått Utdanningsdirektoratet med informasjonsspredning og informasjonsinnhenting i forbindelse med utvelgelse av veiledere til veilederkorpset, og skoleeiere for deltakelse i veiledning i regi av veilederkorpset. Østfold har i 2010 en skoleleder i veilederkorpset, og 4 skoleeiere som får tilbud om veiledning for videreutvikling av egen praksis. Dette er kommunene Askim, Halden, Hobøl og Rygge. Fylkesmannen følger arbeidet til veilederkorpset og veiledningen av skoleeierne.

Forsøk med fremmedspråk på 6. og 7.trinn

Våren 2010 ble det toårig prosjektet for forsøk med fremmedspråk på 6. og 7. trinn utlyst jfr.kap. 226, prosjektnr. 62036. Kun Moss kommune søkte om deltakelse, og kom med i forsøket med tre skoler og fire elevgrupper. To av skolene har valgt fransk, mens en skole gir elevene spansk og tysk ved å veksle språk midt i året. Fylkesmannen følger forsøket.

Forsøk med Arbeidslivsfag i ungdomstrinnet

Høsten 2009 ble det utlyst utvidelse av forsøk med et nytt praktisk fag i ungdomstrinnet, Arbeidslivsfaget, jf. fullmaktsbrev kap. 226 prosjektnr 62038. I Østfold søkte 15 kommuner om å delta. I januar 2011 ble 4 kommuner med i alt 6 skoler valgt ut som deltakere i forsøket. Moss (2 skoler), Sarpsborg (2 skoler), Rakkestad (1 skole) og Eidsberg (1 skole). Alle skoleeierne var med på informasjonsmøte vår 2010. Fylkesmannen arrangerte oppstartskonferanse for alle deltakende kommuner og skoler i september. På konferansen var også en rekke mulige samarbeidspartnere invitert (LO/NHO/Lærerorganisasjonene/Opplæringskontor/Fylkeskommunen m.fl.) I Oktober ble det etablert oppstartsmøte for nettverk med lærere som underviser i faget. Nettverket hadde 2 møter H-10.

Dronning Sonjas skolepris

Østfold nominerte Malakoff videregående skole og Stiftelsen Østerbo videregående skole til Dronning Sonjas skolepris for 2010. De nominerte skolene legger vekt på trygge, klare rammer for opplæringen, og understreker

betydningen av å se og følge opp hver enkelt elev.

Skolenedleggelse

I Østfold ble det i 2010 lagt ned tre skoler. Fylkesmannen rapporterte i mars 2010 særskilt om skolenedleggelsene.

Avik fra virksomhetsplanen på resultatområdet 32.4

Det ble i 2010 ikke registrert avvik i forhold til virksomhetsplanen på resultatområdet 32.4.

32.5 Tiltak innen tilpasset opplæring og spesialundervisning - kap. 230.01

Resultatområde 32.5

Ingen avvik i forhold til virksomhetsplanen.

Fylkesmannen har informert og veiledet skoleeier om regelverket og nasjonale føringer på området. I tillegg har fylkesmannen informert og veiledet elever, lærlinger, foresatte og allmennheten om elevenes rettigheter og rettsikkerhet.

Fylkesmannen revitalisert PP- nettverk for alle kommunene i fylket i 2010. Det ble i løpet av året gjennomført 2 nettverksmøter. Informasjon om klagesaksbehandling og om "Veileder til opplæringsloven om spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning" har vært deler av agendaen på begge nettverksmøter.

Henvendelser angående tilpasset opplæring og spesialundervisning til Fylkesmannen på telefon og mail er økende, i tillegg til tradisjonell klagesakbehandling.

Tilsyn med 3 kommuner er gjennomført og/eller påstartet på området tilpasset opplæring og spesialundervisning. Det er egen rapportering på dette feltet via resultatområde 33.4.

Klagesaker på området spesialundervisning er rapportert via resultatområdet 31.2.

Resultatområde 33 Tilsyns- og forvaltningsoppgaver på barnehageområdet

33.1 Tilskuddsforvaltning

Tilskuddsforvaltningen på barnehageområdet omfatter mange tilskuddsordninger og store beløp. Tilskuddsforvaltningen er svært risikoutsatt og krever at flere har innsyn og mulighet til å overlappes hverandre, samt et system for å redusere risikoen for feilutbetaling. Fylkesmannen har etablert stramme rutiner for tilskuddsbehandlingen som innbefatter fortløpende registrering i et forsystem, kontrollfunksjoner der flere personer er involvert før utbetaling gjennomføres, samt tertialvise avstemninger mellom forsystem og regnskapssystem.

Ved årets utgang kan Fylkesmannen konstatere at måloppnåelsen på tilskuddsområdet er tilfredsstillende. Det er ingen søknader om tilskudd som ankom før vår frist til kommunene for 2010, som kan defineres som faktiske restanser. Mange søknader kom etter vår frist til kommunene, slik at antall ubehandlede søknader har økt i desember og januar. Imidlertid var saksbehandlingstiden hele året lenger enn ønskelig, og den økte utover høsten.

Det har i 2010 vært gjennomført tilskuddskontroll (stikkprøvekontroll) i 4 kommuner i Østfold. Investeringsstilskudd og tilskudd til midlertidige barnehagelokaler ble kontrollert i Moss. I Rygge har det vært gjennomført kontroll med tilskudd til barn med nedsatt funksjonsevne, og i Råde med tilskudd til å bedre språkforståelsen til minoritetsspråklige barn i førskolealder. De to sistnevnte er ikke ferdig bearbeidet. Kontroll med tilskudd til nyankomne flyktingers barn er sendt ut til Fredrikstad, der har vi ennå ikke mottatt dokumentasjon fra kommunen. For nærmere beskrivelse og resultat av stikkprøvekontrollene henviser vi til egen rapportering til Kunnskapsdepartementet.

Fylkesmannen har i 2010 mottatt og videresendt en klage på tildeling av driftstilskudd og en klage på investeringsstilskudd. I den ene av sakene fikk Fylkesmannen medhold i Kunnskapsdepartementet, den andre saken er ikke ferdigbehandlet i departementet.

33.2 Klagesaksbehandling

Fylkesmannen i Østfold har i 2010 hatt få klager etter barnehageloven med forskrifter. De sakene som er mottatt, er behandlet i samsvar med gjeldende regelverk. Fylkesmannen hadde i høst lang saksbehandlingstid på den ene klagen. Dette skyldtes at en medarbeider sluttet, og at nyansettelse og opplæring av resterende medarbeidere i saksfeltet tok noe tid.

Type Klage	Klager gis medhold/delvis medhold	Klager gis ikke medhold	Opphevet/returnert	Sum	Sum innkommet 2009
Barnehageloven § 10	0	0	0	0	0
Forskrift om familiebarnehager § 7	0	0	0	0	0
Forskrift om likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlige tilskudd § 6	1	2	0	3	3
Forskrift om foreldrebetaling § 5	0	0	0	0	0
Barnehageloven § 16	0	0	0	0	0
Forskrift om midlertidig og varig dispensasjon og unntak frå utdanningskravet for styrer og pedagogisk leder § 4	0	0	0	0	0
Forskrift om pedagogisk bemanning § 3	0	0	0	0	0

Merknad

Det har i 2010 vært en stor nedgang i antall klagesaker på kommunalt tilskudd etter forskrift om likeverdig behandling. I 2009 behandlet Fylkesmannen 21 klager fra Fredrikstad kommune, der PBL på vegne av de 21 barnehagene klaget på samme grunnlag. En slik klage har vi ikke fått i 2010.

33.3 Informasjon og veiledning

Fylkesmannens informasjons- og veiledningsoppgaver på barnehagefeltet er helt sentrale. Fylkesmannen utfører løpende informasjon og veiledning, skriftlig, pr. e-post og pr. telefon. Våre nettsider er sentrale i informasjonsarbeidet. Det er en utfordring framover å utvikle disse sidene til å bli et enda bedre hjelpeverktøy for brukerne våre. Fylkesmannen har etter invitasjon deltatt i nettverk for kontaktpersoner fra kommunene.

I 2010 har Fylkesmannen arrangert en serie regelverksamlinger, tre hel- og halvdagssamlinger og en to-dagerssamling. Planlegging av samlingene ble gjort i samarbeid med representanter fra kommunene. På de tre dagsamlingene har målgruppa vært kommunene som barnehagemyndighet, kommunale og ikke-kommunale barnehageeiere og styrere. KS, Utdanningsforbundet og Høgskolen i Østfold var også invitert. To-dagerssamlingen ble arrangert kun for kommunen som barnehagemyndighet.

Temaene for samlingene har dels vært valgt ut fra behov vi har sett under tilsyn og annen kontakt med kommunene og sektoren, dels ut fra nasjonale satsninger og signaler. På alle samlingene har ny finansieringsordning fra 2011 og ny forskrift om likeverdig behandling vært ett av temaene. For øvrig har blant annet disse temaene vært behandlet: Barnehagens personale, bl.a. bhgl §§ 17 og 18 med tilhørende forskrifter, bemanning i særskilte barnehageformer, tilsyn med barnehager, godkjenning av barnehager, ny formålsbestemmelse og følgeendringer.

I tillegg til samlinger, har Fylkesmannen veiledet enkeltkommuner i forbindelse med behandling av klagesaker etter forskrift om likeverdig behandling.

Fylkesmannens kommunemøter, der ledelsen hos Fylkesmannen møter ledelsen i kommunene, 6 kommuner i 2010, har også vært brukt til å informere og forberede kommunene på den endringen som skjer i 2011 når barnehagetilskuddene blir en del av rammeoverføringen.

Fylkesmannen i Østfold vurderer at måloppnåelsen på dette resultatområdet er svært god.

33.4 Tilsyn

Fylkesmannen fører tilsyn med at kommunen som lokal barnehagemyndighet utfører de oppgaver de er pålagt etter barnehageloven med tilhørende forskrifter, jf. barnehageloven § 9 annet ledd.

I 2010 har vårt fokus i tilsynet med de fleste kommunene vært kommunens eget tilsyn med barnehagene, belyst dels gjennom innholdsparagrafen i barnehageloven og dels gjennom kravene til pedagogisk bemanning og styrer. I tillegg har vi ført tilsyn med kommunenes praksis i saker om dispensasjon fra utdanningskravet i barnehageloven. Vi har gjennomført ett tilsyn med kommunen som godkjenningsmyndighet, og ett skriftlig oppfølgingstilsyn med kommunen som tilsynsmyndighet.

Fylkesmannen innhenter områdekunnskap fra en rekke kilder som media, henvendelser fra brukere, klagesaker, årsrapporter, gjennomførte tilsyn osv. Områdekunnskapen danner grunnlag for en risiko og vesentlighetsvurdering både i forhold til vektlegging av tema og utvalg av kommuner. Vi ser det som viktig at alle våre kommuner i løpet av en periode har vært gjenstand for tilsyn etter barnehageloven. Videre setter Fylkesmannens ansvar for samordning av statlige tilsyn noen rammer for hvilke kommuner vi kan velge ut det enkelte året.

Det har i 2010 vært ført tilsyn med barnehagemyndigheten i 5 kommuner. 3 av tilsynene har vært utført som systemrevisjon, mens 2 har vært skriftlige. I avslutningen av våre tilsyn etter barnehageloven har vi i 2010 valgt å følge den metodikken vi innførte året før etter mønster fra tilsynene etter opplæringsloven. Dette innebærer at vi ved konstaterte avvik, sender et forhåndsvarsel etter forvaltningsloven og gir kommunen en frist til å uttale seg. Deretter fatter vi vedtak med pålegg om retting av det konstaterte avviket. Kommunen skal innen en gitt frist avgi en erklæring om at pålegget er fulgt opp og avviket lukket.

Fylkesmannen får tilbakemelding fra de fleste kommuner om at avviket er lukket. Fra en kommune mangler denne tilbakemeldingen, etter skriftlig oppfølgingstilsyn. Fylkesmannen har purret på tilbakemelding og følger opp saken videre.

I alle kommunene vi har hatt tilsyn med i 2010 har vi konstatert avvik. Det har vært avvik på alle temaene vi har hatt tilsyn med. Vi registrerer at kommunenes tilsyn med barnehagene har mangler både når det gjelder systematikk og egnethet til å avdekke lovbrudd. Vi ser også mangler med hensyn til oppfyllelse av lovkravene i godkjennings- og dispensasjonssaker. Som et resultat av hva vi har sett, blant annet i våre tilsyn, arrangerte Fylkesmannen i Østfold en serie regelverksamlinger i 2010. Vi viser til rapportering under resultatområde 33.3.

Måloppnåelsen på tilsyn barnehage er god for 2010. Antall tilsyn barnehage er forholdsvis høyere enn på utdanning. Dette har først og fremst sammenheng med at flere av de nytilsatte har startet med tilsyn barnehage. De utvikler tilsynserfaringene sine videre med tilsyn utdanning fra begynnelsen av 2011. Måloppnåelsen for tilsyn 2010 for skole og barnehage bør derfor ses i sammenheng. Den totale måloppnåelsen anses som forsvarlig. Det er viktig i avdelingens utviklingsstrategi at de fleste medarbeiderne har tilsynsoppgaver både på utdanning og barnehage.

Tilsynsobjekt:	Hvaler kommune
Tema/myndighetskrav:	1. Kommunens håndtering av dispensasjonsadgangen i bhgl § 17 tredje ledd og § 18 tredje ledd samt forskrift om midlertidig og varig dispensasjon og unntak fra utdanningskravet for styrer og pedagogisk leder. 2. Kommunens plikt til å føre tilsyn etter bhgl § 16, belyst gjennom - bhgl § 2 sjuende til niende ledd - forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver del III kap 4
Avvik/funn:	Avvik nr. 1: Hvaler kommune behandler ikke søknader om dispensasjon fra utdanningskravet for pedagogisk leder i henhold til regelverket. Avvik nr. 2: Hvaler kommunes tilsyns- og kontrollvirksomhet påser ikke at barnehagene drives i samsvar med gjeldende regelverk.

Frist for lukking av avvik:	01.11.2010
Pålegg:	Ja
Merknad:	
Ressursbruk:	16,5 dagsverk
Kommentar:	Tilsynet ble utført som systemrevisjon og var ett av Fylkesmannens planlagte tilsyn i 2010

Tilsynsobjekt:	Aremark kommune
Tema/myndighetskrav:	Kommunens plikt til å føre tilsyn etter bhgl § 16, belyst gjennom: - bhgl § 17 første og annet ledd - bhgl § 18 første og annet ledd - forskrift om pedagogisk bemanning
Avvik/funn:	Avvik: Aremark kommune har ikke en tilsynspraksis som er egnet til å påse at barnehaegn drives i samsvar med gjeldende regelverk
Frist for lukking av avvik:	
Pålegg:	Ja
Merknad:	Tilsynet ble gjennomført i desember og er ennå ikke avsluttet. Kommunen har fått varsel om vedtak med pålegg om retting. Frist for uttalelse 01.02.11
Ressursbruk:	17 dagsverk
Kommentar:	Tilsynet ble utført som systemrevisjon og var ett av Fylkesmannens planlagte tilsyn i 2010. Tilsynet ble gjennomført i desember og er ennå ikke avsluttet. Kommunen har fått varsel om vedtak med pålegg om retting. Frist for uttalelse 01.02.11

Tilsynsobjekt:	Askim kommune
Tema/myndighetskrav:	Kommunens plikt til å avgjøre søknader om godkjenning av barnehage etter barnehageloven §§ 10 og 11 samt forskrift 16. desember 2005 om familiebarnehager.
Avvik/funn:	Avvik nr. 1: Askim kommune sikrer ikke at saken er tilstrekkelig opplyst før det fattes vedtak om godkjenning av ordinær barnehage. Avvik nr. 2: Askim kommune sikrer ikke at vilkår for å godkjenne virksomhetens organisering foreligger før det fattes vedtak om godkjenning av familiebarnehage
Frist for lukking av avvik:	01.12.2010
Pålegg:	Ja
Merknad:	
Ressursbruk:	10 dagsverk
Kommentar:	Tilsynet ble planlagt som systemrevisjon, men ble endret til skriftlig tilsyn pga problemer med å få oversendt dokumentasjon til fristen. Tilsynet var hendelsesbasert.

Tilsynsobjekt:	Eidsberg kommune
Tema/myndighetskrav:	Kommunens plikt til å føre tilsyn etter bhgl § 16
Avvik/funn:	Eidsberg kommune fører ikke tilsyn med barnehagene i kommunen i henhold til krav i barnehageloven § 16
Frist for lukking av avvik:	01.10.2010
Pålegg:	Ja
Merknad:	
Ressursbruk:	10 dagsverk
Kommentar:	Dette var et skriftlig tilsyn som oppfølging av et tilsyn fra 2007 med samme tema. Kommunen hadde ikke gitt erklæring om at avviket fra 2007 var lukket og vi åpnet derfor et nytt tilsyn med kommunen. Kommunen har ikke overholdt fristen for tilbakemelding 1. oktober 2010. Kommunen er purret, foreløpig uten resultat.

Tilsynsobjekt:	Skiptvet kommune
Tema/myndighetskrav:	1. Kommunens håndtering av dispensasjonsadgangen i bhgl § 17 tredje ledd og § 18 tredje ledd samt forskrift om midlertidig og varig dispensasjon og unntak fra utdanningskravet for styrer og pedagogisk leder. 2. Kommunens plikt til å føre tilsyn etter bhgl § 16, belyst gjennom - bhgl § 2 sjuende til niende ledd - forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver del III kap 4
Avvik/funn:	Avvik: Skiptvet kommune fører ikke tilsyn med barnehagene i kommunen i henhold til krav i barnehageloven § 16.
Frist for lukking av avvik:	01.10.2010
Pålegg:	Ja
Merknad:	
Ressursbruk:	16,5 dagsverk
Kommentar:	Tilsynet ble utført som systemrevisjon og var ett av Fylkesmannens planlagte tilsyn i 2010

Resultatområde 34 Oppgaver for økt kvalitet i barnehagen

34.1 Tilgjengelig barnehagetilbud

Fylkesmannen har i 2010 gjennom dialog med kommunene fulgt utviklingen i forhold til rett til plass og dimensjonering av barnehagetilbudet. Dialogen om temaet foregikk særlig i vårhalvåret. Etter behov ga vi veiledning på telefon og e-post. Temaet var også framme i de møtene vi har hatt med kommunene.

Fylkesmannen sendte i mars ut spørreskjema til alle kommunene og ba dem rapportere på de samme spørsmålene som vi rapporterte på til Kunnskapsdepartementet. Videre sendte vi ny forespørsel til kommunene i juni. Ved annen gangs rapportering til departementet i juni, kunne Fylkesmannen fastslå at alle barn med rett til plass i

Østfold hadde fått et tilbud med oppstart seinest august 2010.

Vår vurdering er at vi har oppfylt oppdraget på dette resultatområdet, og at kommunene i Østfold har tatt sitt ansvar med å sørge for at de har et tilgjengelige barnehageplasser.

34.2 Kompetanseutvikling og rekruttering

Viktige samarbeidsparter for Fylkesmannen i 2010 har vært kommunene som barnehagemyndighet og Høgskolen i Østfold. De tiltak Fylkesmannen har deltatt i, har vært i nær kontakt med disse samarbeidspartnerne. Vi vurderer at vår måloppnåelse på området er i henhold til resultatkravet og oppdraget.

Fylkesmannen i Østfold fikk tildelt 1 601 000 over kap. 231 post 21 til Strategi for kompetanseutvikling i barnehagesektoren 2007-2010. Midlene ble fordelt til kommunene etter en fordelingsnøkkel der 10 % av bevilgningen ble fordelt likt og resten ble fordelt etter antall barn i barnehage. Kommunene fikk tildelt sine midler etter at plan for kompetanseutvikling var mottatt hos Fylkesmannen og gjennomgått ut fra kriterier satt i henhold til føringene i kompetansestrategien. Fylkesmannen mottok 9 planer – 8 fra enkeltkommuner og 1 plan fra 10 kommuner i samarbeid. Alle fikk tildelt midler. Dette betyr at alle 18 kommuner har fått del i de statlige kompetansemidlene. De fleste kommunene bruker i tillegg egne midler til tiltakene de rapporterer om.

Rapporteringen fra kommunene til Fylkesmannen viser at det er et stort mangfold av kompetanseutviklingstiltak som settes i verk lokalt, alt fra dagskurs til etter- og videreutdanningstilbud i samarbeid med høyskoler. Vi ser at de større kommunene, samt små kommuner som inngår i et forpliktende samarbeid, er bedre i stand til å planlegge og gjennomføre systematiske tilbud over tid i samarbeid med en høyskole. For de mindre kommunene, som bare får noen få titalls tusen kroner, er det i større grad mindre kurs og tiltak som blir gjennomført. I alle kommuner deltar både kommunale og ikke-kommunale barnehager i de fleste kompetansetiltakene det rapporteres om. Kommunenes rapporter viser også at tiltakene for en stor del gjennomføres med temaer som dekkes av de prioriterte områdene i kompetansestrategien. Kommunene har rapportert til Fylkesmannen om hvilke tiltak som er igangsatt, antall deltakende barnehager og ansatte, og hvilke av strategiens prioriterte områder tiltakene dekker.

Fylkesmannen arrangerte i juni foredrag med tema "Dokumentasjon i barnehagen i et etisk perspektiv" med Bente Svenning fra Høgskolen i Oslo. Samlingen var en del av vår serie samlinger der målgruppene var barnehagemyndighet, barnehageeiere og barnehagestyrere.

I november deltok Fylkesmannen som foreleser på et kurs for alle barnehageansatte i Moss. Temaet var den nye formålsparagrafen i barnehageloven.

Fylkesmannen deltok i desember på høgskolens dialogkonferanse om behov for etter- og videreutdanning i barnehagene. Deltakere var Høgskolen i Østfold, KS, Fylkesmannen, kommuner og barnehageeiere

Fylkesmannen arrangerte sammen med Høgskolen i Østfold i juni sluttkonferanse for NAFOs barnehageprosjekt for å styrke kompetansen i flerkulturell pedagogikk og språkstimulering. Konferansen var lagt opp som åpen konferanse og samlet ca 100 barnehageansatte fra hele fylket.

Høsten 2010 startet Høgskolen på oppdrag fra fylkesmannen et nytt utviklingsprosjekt i flerkulturell pedagogikk og språkstimulering etter mønster av det tidligere NAFO-prosjektet. Barnehager i fylket ble invitert til deltakelse i ett av 3 delprosjekter. Delprosjektene er: nye barnehager, barnehager som deltok i NAFO-prosjektet og åpne barnehager. Barnehagene deltar på samlinger, får veiledning og driver egne utviklingsprosjekter. Det planlegges en større avslutningskonferanse våren 2011. Fylkesmannen har også tildelt noe midler til de kommunene som har barnehager i prosjektet. Midlene skal brukes til å følge opp barnehagene som deltar, og bidra til erfaringsspredning.

Fylkesmannen samarbeider med Høgskolen i Østfold om rekrutteringsteamet for menn til barnehagene, se rapportering under resultatområde 34.3.

Fylkesmannen har deltatt på møte med barnehageeiere og styrere som har studenter i Abf-utdanning. 7 kommuner i Østfold har studenter på denne utdanningen, som drives i et samarbeid mellom høgskolene i Østfold og Vestfold.

Tiltakene i strategi for rekruttering av førskolelærere til barnehagen var tema på en av Fylkesmannens regelverksamlinger på høsten.

Situasjonen i Østfold når det gjelder førskolelærerdekning er noe ulik i de forskjellige kommunene. De mindre kommunene sliter mest med å få utdannete førskolelærere, men også større kommuner har ubesatte

førskolelærerstillingene. For å bedre situasjonen har flere kommuner veiledningsprogram for nyutdannede førskolelærere. Noen kommuner bidrar også økonomisk og med tilrettelegging når ansatte tar førskolelærerutdanning på deltid. For Fylkesmannen, kommunene og Høgskolen er rekruttering av førskolelærere en felles utfordring som det bør jobbes mere med i tiden framover.

For regnskap henvises til egen regnskapsrapportering for kap. 0231 post 21 og 63.

34.3 Andre satsingsområder

Fylkesmannen har i 2010 gjennomført en serie samlinger for kommuner, barnehageeiere og barnehageledere, se resultatområde 33.3. I tillegg til regelverkskolering har noen av disse samlingene også hatt barnehagefaglig innhold, knyttet til temaer fra Kvalitetsmeldingen.

NOU 2010: 8 Med forskertrang og lekelyst ble presentert av utvalgsleder Loveleen Brenna på vårt møte med kommuner, eiere og ledere i desember. Foreldreutvalget for barnehager, FUB, var invitert for å presentere seg selv på det samme møtet.

Fylkesmannen har i samråd med Høgskolen i Østfold overlatt arbeidet med oppfølging av barnehagene i forhold til Handlingsplan for likestilling i barnehage og grunnopplæring 2008 – 2010 til Høgskolen i Østfold. Midlene til arbeidet med likestilling i barnehager jfr kap. 231 post 21 kr. 78 000,- er overført til Høgskolen i Østfold og Fylkesmannen følger opp bruken av midlene.

Fylkesmannen følger arbeidet gjennom jevnlige kontaktmøter med høgskolen og rekrutteringsteamet for menn i barnehager (tidl. MiB). Det har i 2010 ikke vært arrangert egne, fylkesdekkende samlinger hvor likestilling har vært hovedtema. Imidlertid ble det høsten 2010 arbeidet med planlegging av en større konferanse i januar 2011. Konferansen ble dessverre avlyst pga for liten interesse. Temaet har vært løftet fram på Fylkesmannens regelverksamlinger, og HiØ har vært representert med informasjon om temaet på fylkets utdanningsmesse. Enkelte barnehager har over tid vært aktive i arbeidet med å rekruttere menn til stillinger i barnehagen og lykkes med dette.

Østfold hadde i 2009 8,5 % menn ansatt i barnehagene, mens det nasjonale snittet var 8,1 %. Østfold har de senere årene hatt en økning i antall barnehager, og dermed ansatte i barnehagene. Antallet menn har derfor økt de siste to årene til tross for at prosentandelen menn er uendret fra 2008 til 2009. Fortsatt er andelen menn ansatt i barnehagene i Østfold for lav i forhold til den nasjonale målsettingen.

Ressursrapportering

Kommentarer til ressursinnsatsen er gitt under hvert resultatområde. I alt 9,7 årsverk er fordelt slik:

Resultatområde 31 Tilsyn og forvaltningsoppgaver på utdanningsområdet - 5,9 år

- 26% - 31.1 Tilsyn og oppfølging av regelverket
- 6% - 31.4 Informasjon og veiledning
- 13% - 31.5 Eksamen og nasjonale prøver
- 13% - 31.9 Annet tilsyn og forvaltningsoppgaver på utdanningsområdet
- **Sum 58%**

Resultatområde 32 Oppgaver for økt kvalitet i grunnopplæringen - 1,2 år

- 4% - 32.2 kompetanseutvikling
- 4% - 32.3 Skoleporten
- 4% - 32.9 Andre oppgaver for økt kvalitet i grunnopplæringen (rest)
- **Sum 12%**

Resultatområde 33 Tilsyns- og forvaltningsoppgaver på barnehageområdet - 2,2 år

- 11% - 33.1 Tilskuddsforvaltning barnehage
- 2% - 33.2 Klagesaksbehandling barnehage
- 5% - 33.4 Tilsyn barnehage
- 5% - 33.9 Andre tilsyn og forvaltningsoppgaver på barnehageområdet

• **Sum 22%**

Resultatområde 34 Oppgaver for økt kvalitet i barnehagen - 0,8 år

• **Sum 8%**

Overføring av data fra SSØ viser følgende:

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
31.1 Tilsyn	kr 1 908 163,12	kr -194 331,54
31.4 Informasjon og veiledning	kr 582 418,74	kr 493 535,62
31.5 Eksamen, nasjonale prøver og kartl. prøver	kr 1 056 742,54	kr 1 662 898,30
31.9 Annet tilsyn og forv. på utd.omr. (rest 31)	kr 1 138 581,60	kr 2 542 054,08
32.2 Kompetanseutvikling	kr 437 651,40	kr 118 133,75
32.3 Skoleporten	kr 293 936,98	kr 0,00
32.9 Andre oppg. for økt kval. i gr.oppl.(rest 32)	kr 134 454,06	kr 232 067,62
33.1 Tilskuddsforvaltning	kr 1 105 310,48	kr 115 159,64
33.2 Klagesaksbehandling	kr 118 800,92	kr 15 380,38
33.4 Tilsyn	kr 339 486,40	kr 76 129,40
33.9 Andre tilsyn og forv. på b.hageomr. (rest 33)	kr 354 808,90	kr 52 070,66
34 Oppgaver for økt kvalitet i barnehagen	kr 277 615,00	kr 16 947,80
36 Landsdekkende oppgaver KD	kr 0,00	kr 0,00
Andre oppgaver under KD	kr 184 832,92	kr 0,00
Sum:	kr 7 932 803,00	kr 5 130 045,00

Statens Helsetilsyn

Resultatområde 41 Tilsyn og klagebehandling etter barnevernloven

41.1 Hendelsesbasert tilsyn

Ikke rapporteringskrav. Rapportert til Statens helsetilsyn gjennom årsrapporten for barnevernområdet.

41.2 Planlagt tilsyn

Tilsyn med barneverninstitusjoner

Fylkesmannen har i løpet av 2010 ført tilsyn med i alt 13 barneverninstitusjoner, herunder 47 avdelinger/enheter. 5 institusjoner er statlige, 1 institusjon er kommunal og 7 institusjoner eies og drives av private. Fylkesmannen har gjennomført 104 individrettede tilsynsbesøk på barneverninstitusjoner i fylket. Ca. halvparten av disse var uanmeldt. Antall gjennomførte tilsyn utgjorde 100% av antall lovpålagte tilsynsbesøk. I tillegg gjennomførte Fylkesmannen 2 systemrevisjoner.

Tilsyn med omsorgssenter for enslige mindreårige asylsøkere

Fylkesmannen har i løpet av 2010 gjennomført 9 tilsynsbesøk med omsorgssentrene. Alle tilsynsbesøkene ble gjennomført som individtilsyn.

Barneverntjenesten i kommunene

Fylkesmannen har i 2010 aktivt fulgt opp 10 kommuner med brev eller møter som følge av kommunens rapportering på barnevernområdet. Bakgrunnen for denne særlige oppfølgingen var rapportering om manglende oppfyllelse av lovkrav. Dette gjaldt blant annet fristoversittelser, mangler i forhold til utarbeidelse av tiltaksplaner, tilgjengelighet og oppnevning av tilsynsfører.

41.3 Klagesaker

Fylkesmannen behandlet 63 klagesaker i 2010.

9 saker var klager på enkeltvedtak jf. barnevernloven § 6-5. 7 av klagen ble stadfestet, 1 opphevet og 1 endret.

54 saker var tilsynsklager som Fylkesmannen behandlet som tilsynsmyndighet jf. Barnevernloven § 2-3. I 6 av sakene hadde kommunen begått lovbrudd og i 10 av sakene fikk kommunen kritikk. I de sakene fylkesmannen har konkludert med lovbrudd eller funnet grunnlag til å gi kommunen kritikk, har sakene dreiet seg om manglende planer for tiltak som er iverksatt, manglende oppfølging og evalueringer, manglende innsyn i saksdokumenter, svikt i kommunens dokumentasjon og manglende tilgjengelighet.

Fylkesmannen har i 2010 mottatt og behandlet 2 tvistesaker mellom kommuner etter barnevernloven § 8-3. Videre har Fylkesmannen behandlet 1 sak om saksomkostninger etter forvaltningsloven § 36 og 2 saker om anmodning om oppnevning av settekommune.

41.9 Andre oppdrag

Ingen rapporteringskrav.

Resultatområde 74 Tilsyn etter lov om sosiale tjenester i NAV

74.1 Hendelsesbasert tilsyn

Antall avsluttede tilsynssaker overfor Nav i 2010 er 11 saker. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid er 37,5 dager.

74.2 Planlagt tilsyn

Planlagte tilsyn med kommunenes sosiale tjenester i NAV:

- Helse- og sosialtjenester til rusavhengige i 3 kommuner, det er funnet 3 avvik.
- Behandling av søknad om økonomisk stønad i 3 kommuner, det er funnet 2 avvik.

74.9 Andre oppdrag

Ingen rapporteringskrav.

Resultatområde 81 Tilsyn og klagesaksbehandling etter sosialtjenesteloven

81.1 Hendelsesbasert tilsyn

7 saker. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid ca. 5 mnd.

81.2 Planlagt tilsyn

Planlagte tilsyn etter sosialtjenesteloven utført i 2010:

1. Systemrevisjoner i kommunene: Helse- og sosialtjenester til rusavhengige (egeninitiert og felles tilsyn) i 3 kommuner med 3 avvik.
2. Systemrevisjoner i andre virksomheter: Ingen.
3. Annet virksomhetstilsyn: Stikkprøvetilsyn avlastning (egeninitiert og felles tilsyn) i 6 kommuner.

81.3 Klager etter sosialtjenesteloven

Fylkesmannen behandlet 91 klagesaker etter sosialtjenesteloven i 2010 og disse er fordelt slik (tallene i parentes gjelder 2009):

- Stadfestet - 39 (21)
- Omgjort - 44 (35)
- Opphevet og tilbakesendt - 5 (10)
- Avvist - 3 (3)
- Totalt - 91 (69)
- Restanse ved årsskiftet - 15 (41)

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid var 78 (79) dager.

Lov om sosiale tjenester i NAV trådte i kraft 01.01.10. Tidligere ble klagen rapportert sammen med andre klagesaker etter lov om sosiale tjenester slik at begge sakstyper inngår i restanser ved årsskiftet og gjennomsnittlig saksbehandlingstid.

81.9 Andre oppdrag

Se 86.9

Resultatområde 82 Tilsyn og klagesaksbehandling etter helsetjenestelovgivningen

82.1 Hendelsesbasert tilsyn

Tilsynssaker behandlet av Helsetilsynet i Østfold 2010; tallene i parentes gjelder 2009:

1 Ferdigbehandlede saker:

- Ingen oppfølging etter lokal avklaring - 25 (14)
- Avsluttet etter fullstendig vurdering - 169 (177)
- Restanser - 55 (90)
- Avviste saker - 25 (11)
- **Totalt - 219 (193)**
- Median saksbehandlingstid - 150 (161) dager

2 Nye saker: mottatt i alt 182 (205).

En del saker som gjelder mindre alvorlige forhold avsluttes etter at Helsetilsynet i fylket medvirker til dialog mellom pasient/pårørende og påklaget personell eller virksomhet. Løses saken på denne måten, avsluttes saken med ”ingen oppfølging etter lokal avklaring”. En sak kan inneholde flere forhold som vurderes.

Tilsyn og klagebehandling skal bidra til at:

- befolkningen får tilstrekkelige tjenester, og tjenester som drives i samsvar med lov og forskrift
- befolkningen har tillit til tjenestene og helsepersonell
- de funnene tilsynet gjør brukes i sosial- og helsetjenestenes forbedringsarbeid
- befolkningen i møte med tjenestene opplever at rettssikkerhet blir i varetatt på en god måte

Politisaker

Antall muntlige og skriftlige henvendelser fra politiet med spørsmål ometterforskning skal iverksettes: 3

Antall saker hvor Helsetilsynet i fylket ber politiet om å etterforske sak uten forutgående henvendelse fra politiet:
0

82.2 Planlagt tilsyn

Planlagte tilsyn etter helselovgivningen utført i 2010:

1. Systemrevisjoner i kommunene
 - o Legemiddelbehandling i sykehjem (LH) i 1 virksomhet. 1 avvik funnet.
 - o Forsvarlig legevaktjenester (EH) i 1 virksomhet. 1 avvik.
 - o Kommunale helse- og sosialtjenester til rusavhengige (EF) i 3 virksomheter . 3 avvik.
2. Systemrevisjoner i spesialhelsetjenesten
 - o Forsvarlig behandling av akutt hoftebruddskirurgi og ved elektiv hofteprotesekirurgi (LH) i 1 virksomhet. 1 avvik.
 - o Privatpraktiserende/avtalespesialister i psykisk helsevern (LH) i 2 virksomhet. 2 avvik.
3. Annet virksomhetstilsyn
 - o Stikkprøvetilsyn avlastning i 6 virksomheter.
 - o Sjølmeldingstilsyn legemiddelhåndtering i 5 virksomheter.

Helsetilsynet i Østfold har gjennomført bare 12 av de 17 systemrevisjonene som ligger i embetsoppdraget fordi medarbeidere med revisjonsfaglig erfaring sluttet før planlagt tilsyn var utført.

82.3 Klagesaker

Kravet fra Statens helsetilsyn er at minst 90 prosent av alle sakene som behandles av Helsetilsynet i fylket etter pasientrettighetsloven og kommunehelsetjenesteloven, og som avsluttes i 2010 skal ha en saksbehandlingstid på 3 måneder eller mindre. For klagesaker som gjelder nødvendige reiseutgifter mellom hjem og behandlingssted, skal median saksbehandlingstid være 3 måneder eller mindre. Helsetilsynet i Østfold har i 2010 hatt en median saksbehandlingstid på 138 dager.

Klagesaker behandlet av Helsetilsynet i Østfold (parentesen gjelder 2009):

- Antall klagesaker mottatt - 36 (51)
- Antall klagesaker ferdigbehandlet - 51 (37)
- Median saksbehandlingstid -102 dager (110)
- Restanse pr 31.12. - 9 (25)

Når det gjelder klagesaker etter kommunehelsetjenesteloven § 2-3, som gjelder vederlag for helsetjeneste, mottok vi 11 saker i 2010. Vi har ferdigbehandlet 14 saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid var 4 måneder. Per 31.12.2010 har vi 5 saker i restanse.

Når det gjelder mottak og behandling av kopi av vedtak og klager etter pasientrettighetsloven kapittel 4A, har vi rapportert til Statens helsetilsyn i henhold til rapporteringskrav for Helsetilsynene i fylket i brev av 19. desember 2008. Oversikt over mottatte vedtak og klager følger nedenfor.

Oversikt over mottak og behandling av kopi av vedtak og klager etter pasientrettighetsloven kapittel 4A i 2010 - tall for 2009 i parentes:

- Antall mottatte kopier av vedtak - 170 (125)
- Herav vedtak med gyldighet over 3 mnd. - 52 (60)
- Antall mottatte vedtak tatt til etterretning - 118 (25)
- Antall mottatte vedtak BU som krevde svar - 51 (62)
- Antall vedtak opphevet - 1 (3)
- Antall vedtak endret - 0 (0)
- Antall innkomne klager på vedtak - 3 (0)
- Antall endrede vedtak i klagesak - 0 (0)

82.9 Andre oppdrag

Fylkesmannen fikk 79 meldinger etter spesialisthelsetjenesteloven § 3-3 i 2010 mot 105 i 2009.

Helsetilsynet i Østfold har mottatt 6 varsler om innleggelse i Sykehuset Østfold HF med hjemmel i sosialtjenesteloven §§6-2, 6-2a og evt. 6-3

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

Resultatområde 41 Tilsyn med barnevernområdet

Se Statens helsetilsyn.

Resultatområde 42 Familierett

42.1 Ekteskapsloven

I 2010 ble det fattet 610 vedtak om skilsmisser i Østfold og 763 vedtak om separasjon. Saksbehandlingstiden er 5-6 uker for vanlige saker. Utviklingen de seneste årene:

Antall vedtak om skilsmisser i Østfold:

- 2006 - 669
- 2007 - 582
- 2008 - 702
- 2009 - 642
- 2010 - 610

Antall vedtak om separasjoner i Østfold:

- 2006 - 784
- 2007 - 712
- 2008 - 795
- 2009 - 762
- 2010 - 763

42.2 Anerkjennelsesloven

50 utenlandske skilsmisser ble anerkjent i 2010. Saksbehandlingstiden er 1 uke. 3 søknader ble avslått pga. falske dokumenter.

42.3 Barneloven

Saker etter lov om barn og foreldre:

Fylkesmannen behandlet 5 saker med skriftlig informasjon i 2010, mot 4 i 2009 og 3 i 2008. Det ble ikke avsagt noen beslutninger og ingen saker er under arbeid.

42.4 Veiledning og informasjon

På dette feltet får Fylkesmannen mange telefonhenvendelser. Ikke minst får vi mange henvendelser om kompliserte saker med relasjon til utlandet.

Resultatområde 43 Krisetiltak

43.1 Tilsyn med kommunenes ansvar for et tilbud om krisesenter

Fylkesmannen skal fra 2010 føre tilsyn med kommunenes krisesentertilbud. Det er i 2010 igangsatt kartlegging av kommunens tilbud om krisesenter.

43.2 Informasjon og veiledning

Fylkesmannen har deltatt i å arrangere regionsvise møter i forbindelse med ny lovgivning på området.

Resultatområde 44 Familievern

Det er i 2010 igangsatt tilsyn med familievernkontoret i Østfold Sør. Tilsynet blir gjennomført i februar 2011.

Resultatområde 45 Barn og unge

45.1 Informasjonsvirksomhet og samordning

Fylkesmannen har i 2010 økt kompetansen for mange som arbeider med utsatte barn og unge. Vi har arrangert både fagdag og kontaktmøte for et bredt fagfelt som yter tjenester til denne gruppen. Temaet for fagdagen var ”Tidlig intervensjon – barnefattigdom”. Målgruppen for kontaktmøtet var ledere og mellomledere i kommunene og i spesialisthelsetjenesten. Temaet her var barnefattigdom.

45.2 Fritak for taushetsplikt

Fylkesmannen har i 2010 behandlet 14 saker om fritak fra lovbestemt taushetsplikt etter barnevernloven.

45.3 Handlingsplan mot kjønnslemlesting

Fylkesmannen mottok i 2010 tre søknader om tilskudd til tiltak mot kjønnslemlestelse. To av dem ble innvilget. Tiltakene omfattet flere berørte grupper i flere kommuner.

45.4 Biologisk opphav

Fylkesmannen mottok 20 spørsmål om adopsjon, 6 om biologiske foreldre og 2 om familie, halvsøsken, barn. Av disse er 33 saker besvart og 3 var under behandling ved årsskiftet. Til sammenligning ble 17 saker behandlet ferdig i 2009 og 5 var under behandling.

Sakstype	2008 - 2009 - 2010		
• Adopsjon	10	9	20
• Biologiske foreldre	10	5	6
• Familie, halvsøsken, barn	5	3	2

• Saker behandlet ferdig	25	17	33
• Saker under behandling pr 31.12.	1	5	3

Resultatområde 46 Universell utforming

Østfold fylkeskommune og Fylkesmannen i Østfold er fra 2010-2012 deltakere i Miljøverndepartementets pilotfylkesatsing. Dette er et av tiltakene i handlingsplanen *Norge universelt utformet 2025*. Det er opprettet en fylkesvis prosjektgruppe for arbeidet og en egen prosjektplan. Visjonen er *Østfold skal være universelt utformet 2025*. Fylkeskommunen lønner en egen prosjektleder i 20% stilling. Fylkesmannen deltar i prosjektgruppen med 5 deltakere som representerer de aktuelle fagområder.

I prosjektplanen er det en del som omhandler Fylkesmannens egne områder som utforming av elektronisk kommunikasjon, Statens hus og offentlige anskaffelser. Statens hus har fått nytt inngangsparti med informasjons- og ekspedisjonskontor. Kravene til universell utforming er her ivaretatt. Det samarbeides med kommunene og fylkeskommunen om å få til universell utforming i samsvar med kriteriene for tilgjengelighet fra DIFI/Norge.no. Fylkesmannen er også deltaker i regional prosjektgruppe for miljøvennlige anskaffelser, hvor universell utforming også er et viktig tema.

Det er under utarbeidelse en egen kommunikasjonsstrategi for pilotkommuneprosjektet, som også har egen hjemmeside via fylkeskommunens portal.

Universell utforming presenteres på samlinger og møteplasser med kommunene. En egen seminardag i mars hadde ca 100 deltakere fra alle kommunene. Det ble arrangert 6 frokostmøter med aktuelle temaer. Møtene fikk bedre og bedre deltakelse, ca 20-40 deltakere. Universell utforming blir presentert som et helhetlig og tverrfaglig tema på Fylkesmannens kommunemøter, som er en del av styringsdialogen.

Et sentralt område er om universell utforming er tatt hensyn til i kommuneplanene. Fylkesmannen har et tverrfaglig planlag som ser til at dette skjer gjennom veiledning, dialog og kontroll. I forbindelse med opplæringen i ny plan- og bygningslov er det holdt konferanser som har tatt for seg overordnede mål for universell utforming og aktuelle bestemmelser i lov og forskrift. Det er også vist filmsnutter for å synliggjøre temaet.

Mosseregionen, med sine 4 kommuner, fikk tildelt kr 400 000 som ekstraordinære midler og er på en måte blitt en "pilotregion" hvor det satses ekstra på kompetanseheving og planlegging.

Det ser ut til at vi får godkjent interreg-prosjektet, "Tilgjængeligt friluftsliv". Dette vil registrere og gi informasjon om 34 tilrettelagte plasser i prosjektområdet i Sverige og Norge.

Resultatområde 47 Innvandring og integrering

47.1 Statsborgerseremonier

Søndag 18. April 2010 arrangerte Fylkesmannen i Østfold seremoni for nye norske statsborgere i Askim kulturhus. Invitasjon ble sendt til 308 personer som hadde fått innvilget norsk statsborgerskap i perioden fra og med 5. august 2009 til og med 1.3.2010. I alt 74 personer fra 26 land takket ja, men av disse var det bare 56 (18%) som deltok.

Søndag 24. oktober 2010 ble seremoni holdt i Folkets Hus i Sarpsborg. Invitasjon var sendt til 174 som hadde fått innvilget norsk statsborgerskap i perioden fra og med 2.3.2010 til og med 9.8.2010. I alt 44 personer fra 16 land takket ja. Av disse var det 38 (21 %) som deltok under seremonien.

Tilbakemeldinger fra mange av de nye statsborgerne vitner om at arrangementet var meget vellykket.

Statsborgerseremonier

Embeter	Antall seremonier	Prosent nye statsborgere som har deltatt
---------	-------------------	--

FMOS	2	20
Sum	2	

47.2 Bosetting av flyktninger

Under fylkesmannens kommunemøter og den årlige konferansen for ordførere og rådmenn orienteres om prioriterte oppgaver fra statens side, og kommunene orienterer om sitt arbeid. I denne sammenheng oppfordres kommunene til å være aktive i å tilrettelegge for bosetting av flyktninger. Fylkesmannen selv deltar i det nasjonale rådet for bosetting. Ved tilsyn er oppmerksomheten bl.a. rettet mot mindreårige asylsøkere, jf resultatområde 45.5 Omsorgssentre for barn - tilsyn og klagebehandling. Språk, kommunikasjon, omsorgsarbeid og psykiatri er viktige temaer ved tilsyn og ved rådgivning i forhold til NAV.

47.3 Introduksjonsordning for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven)

Fylkesmannen på sosialområdet har ikke hatt klagesaker knyttet til introduksjonsordningen i 2010.

På området utdanning har vi hatt 1 klagesak som ble behandlet i 2010.

47.4 Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere og norskopplæring for asylsøkere

Fylkesmannen viser til årsrapport for 2010 sendt IMDI pr. 31.01.2010. Der fremkommer det at Fylkesmannen har et underforbruk på kr. 309 171,00 på PerCapitatilskuddet. Dette er imidlertid overført til bruk på overgangsordningen etter anbefaling av IMDI om å se hele ordningen under ett. Fylkesmannen ble opprinnelig tildelt kr. 6 000 000 til overgangsordningen, men av dette ble kr. 338 278,00 tilbakeført til IMDI og underforbruket på PerCapitatilskuddet ble benyttet til dekning av overgangsordningen.

Ved alle utbetalinger fra oFylkesmanne er følgende prosedyre blitt fulgt:

Vurdering om antall deltakere i søknaden er rimelig. Dersom tallet synes urimelig har vi kontaktet det gjeldene VO-senter for nærmere informasjon. Dette gjøres muntlig - per telefon.

Vurdering av antall grupper - et gruppesnitt på 15 deltakere. Laveste antall snitt er en kommune med 7,5 per gruppe (2 grupper). Dette er skriftliggjort.

Vurdering av antall undervisningstimer. Vi legger til grunn antall skoleuker og ser hvor mange timer det blir per gruppe per uke. Snittallet har vært tilnærmet 20 timer per uke. Dette er skriftliggjort.

Vurdering av deltakertimer. Her har Fylkesmannen ofte godkjent færre timer enn søknaden lyder på. Dette på bakgrunn av tidligere erfaringer hvor kommunene ofte har måttet betale tilbake. Dette er skriftliggjort.

I 2010 har vi ikke hatt stikkprøvekontroller ute i de 5 kommunene. I 2009 var vi ute på kontroll i 2 kommer.

Resultatområde 48 Likestilling

Som kjent ledet fylkesmann Anne Enger den regjeringsoppnevnte Likelønnskommisjonen. Kommisjonen ble oppnevnt i 2006 og avga innstilling våren 2008. Etter dette har fylkesmannen i Østfold vært etterspurt som foredragsholder og deltager i det offentlige ordskiftet om likelønn og likestilling. I den grad det har vært mulig å finne tid og rom, har hun gjennom dette engasjementet bidratt til økt fokus på likestilling i samfunnet.

I Fylkesmannens samordning av innspill til fylkesplan, kommuneplaner, arealplaner og reguleringsplaner, er universell utforming ett av temaene. Herunder ivaretas bl.a. likestilling. Som pilotfylke i Miljøverndepartementets satsing på universell utforming deltar Fylkesmannen i Østfold fylkeskommunes prosjektgruppe.

I møte med kommunen som barnehagemyndighet er kvalitets- og kompetanseutvikling et viktig tema. I dette inngår også ofte spørsmål om likestilling. Dialogkonferansene om behov for etter- og videreutdanning i

barnehagene, ivaretar også likestillingsaspektet. Fylkesmannen er samarbeidspartner ved opprettelse og deltakelse i rekrutteringsteam for å få flere menn i barnehagene. Vi har videre veiledet utdannings- og yrkesrådgivere om bevisste utdanningsvalg.

For øvrig viser vi til omtale av embetsinterne likestillingstiltak under FADs resultatområde 98.1, 98.2, 98.3 og 98.4.

Ressursrapportering

Samlet ressursinnsats på fagområder under Barne-, likestillings- og integreringsdepartementet er 7,2 årsverk som er fordelt slik:

	Årsverk	-	Relativ andel
• Resultatområde			
• 41 Tilsyn med barnevernet	1,0	-	13%
• 42 Familierett	3,2	-	45%
• 43.1 Tilsyn med kommunale krisetiltak	0,2	-	3%
• 43.9 Andre krisetiltak	0	-	0%
• 44 Familievern	0,1	-	1%
• 45 Barnevern	2,4	-	34%
• 47 Integrering	0,2	-	3%
• 499 Andre oppgaver under BLD	0,1	-	1%
• Sum	7,2	-	100%

Oversikten som er generert via regnskapssystemet og SSØ er dessverre ikke i samsvar med rell ressursinnsats. Overføring av data fra SSØ på kap 151001 har gitt følgende resultat:

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
41 Tilsyn med barnevernområdet	kr 1 034 572,88	kr 0,00
42 Familierett	kr 2 263 526,88	kr 0,00
43.1 Tilsyn med kommunale krisesentertiltak	kr 0,00	kr 0,00
43.9 Andre krisetiltak (rest 43)	kr 0,00	kr 0,00
44 Familievern	kr 44 936,43	kr 34 579,65
45 Barnevern	kr 1 090 135,48	kr 521 534,10
47 Integrering	kr 182 377,87	kr 10 253,58
Andre oppgaver under BLD	kr 59 495,91	kr 0,00
Sum:	kr 4 675 045,00	kr 566 367,00

Justis- og politidepartementet

Resultatområde 51 Siviladministrasjon

51.2 Vergemålsloven

29 klagesaker ble behandlet under området for vergemål i 2010.

Dette er en økning fra i fjor - hvor det var 12. saker under behandling.

Sakene er varierte, men områdene i problemstillinger knyttet til oppnevning av hjelpeverge og lån av umyndigesmidler går igjen.

Tilsyn har ikke blitt prioritert, da ny vergemålslov overfører oppgavene til Fylkesmannen sannsynligvis i løpet av neste år.

Oppgaver etter vergemålsloven

Embeter	Antall saker	Antall tilsyn
FMOS	29	0
Sum	29	0

51.3 Forlikrådene

Noe flere henvendelser fra privatpersoner og forlikrådene i 2010 enn tidligere. Disse besvares fortløpende.

51.4 Tilsynsråd for fengslene

Det er fortatt nye oppnevnelser i 2010

51.5 Tomtefestelov

Kun 1 sak til behandling i 2010.

51.7 Kommunale politivedtekter

Ingen saker eller henvendelser om dette til Fylkesmannen i 2010.

51.8 Hundeloven**Resultatområde 52 Borgerrettigheter****52.1 Fri rettshjelp**

Det kom inn 3461 saker i 2010 og det ble fattet avslag i 161.

For øvrig viser vi til særskilt statistikk sendt Statens sivilrettsforvaltning.

Saksbehandlingstiden har ligget på 4 - 6 uker.

52.3 Navneloven

Fylkesmannen har ikke behandlet noen klagesaker i 2010 men mottatt noen henvendelser på telefon og en del feilsendte søknader.

Resultatområde 53 Forebyggende samfunnsikkerhet

Fylkesmannen har kartlagt, gjennomført og fulgt opp tiltakene innen forebyggende samfunnsikkerhet.

53.1 Oversikt over regionale samfunnsikkerhetsutfordringer

Fylkesmannen har oversikt over samfunnsikkerhetsutfordringene i Østfold. Det er utarbeidet ny fylkesROS for

Østfold som ble ferdigstilt i 2009. Fylkesmannen har fulgt opp prioriterte områder. Skogbrannberedskap har hatt prioritet og særskilt prosjekt for å videreutvikle varsling og samordning er gjennomført. Fylkesmannen har også fulgt opp dette resultatområdet i interregprosjektet Grensestrategisk krisehåndtering 2009-2011. Oversikt over naturbasert og virksomhetsbasert risiko og sårbarhet er også fulgt opp i klimanettverkene i Østfold.

53.2 Samfunnsplanlegging

Arbeidet med fylkesROS for Østfold ble basert på utstrakt samarbeid med kommunene, statsetater, fylkeskommunen og andre aktører knyttet til samfunnssikkerhet. Analysen har vært presentert i Fylkesberedskapsrådet, for politidistriktene og for frivillige organisasjoner. Fylkesmannen tar sikte på at analysen skal være tilgjengelig i nettversjon inneværende år. Det arbeides også med å videreutvikle tiltakskort for prioriterte hendelser i analysen. Disse forholdene har vært tema på møter i Fylkesberedskapsrådet.

Flere kommuner har revidert eller er i ferd med å revidere sine rosanalyser. Fylkesmannen har deltatt på oppstartsamlinger i kommunene Eidsberg, Moss, Råde, Rygge og Våler. I Mosseregionen arbeider kommunene med å få på plass felles risikovurderinger som grunnlag for det videre arbeidet. Det er også etablert godt interkommunalt samarbeid mellom kommuner i Indre Østfold.

Fylkesmannen har etablert en egen faggruppe for å sikre en helhetlig behandling av arealplansaker samt deltakelse på oppstartmøter. I dette arbeidet tas det også hensyn til klima. Innspill er gitt til fylkesplanen. Saksbehandlere i embetets plangruppe har deltatt på diverse kompetansehevede tiltak om ny Planog bygningslov, samt klimaforhold.

Det er gjennomført systematisk statusgjennomgang/beredskapstilsyn i Fredrikstad, Sarpsborg og Hobøl. Fylkesmannen har orientert om endringer i planog bygningsloven, kommunal beredskapsplikt, konsekvenser av klimaendringer mv. Dette har også vært tema på møter i Fylkesberedskapsrådet.

53.5 Planlegging innen kraftforsyning, flom- og skredfare

Fylkesmannen har særskilt vurdert beredskapordningen i kraftforsyningen. Det er gjennomført fellesmøte mellom Fylkesmannen i Oslo og Akershus og Fylkesmannen i Østfold og kraftforsyningens distriktssjef (KSD). Ansvar, roller, status og tiltak ble drøftet.

Fylkesmannen har hatt oppfølgende møte med Hvaler kommune og nettselskapet for å følge opp etter strømkrisen. Når det gjelder flom har fokus i 2010 vært Hobølvassdraget og tilstanden til Regionros for de berørte kommunene. Det ble gjennomført eget møte med NVE og kommunene Moss, Råde, Rygge og Våler om det videre arbeidet med å utvikle flomsonekart for hele vassdraget.

Resultatområde 54 Beredskapsforberedelser

Fylkesmannen har ajourført sitt planverk og fokusert på kvaliteten på beredskapsplanene for skogbrannberedskap og atomberedskap.

54.1 Beredskapsplaner innen samfunnssikkerhet

For å utvikle et helhetlig og samordnet krise/ og beredskapsplanverk har fylkesmannen tidligere etablert regionale fagforum beredskap, ett for hvert politidistrikt. Disse fagforaene er arenaer for gjensidig kontakt og samarbeid mellom fylkesmannen, politidistriktene og kommunene når det gjelder rosanalyser og planverk.

54.2 Øvelser

Fylkesmannen har i samarbeid med politiet, sivilforsvaret og andre øvd kommunene Rakkestad og Trøgstad. I samarbeid med Norske kvinners sanitetsforening (NKS) ble det gjennomført øvelse i Sarpsborg med deltakelse fra helsesektoren.

Det er ikke gjennomført særskilt øvelse for fylkesberedskapsrådet / embetet. Dette prioriteres i 2011 nå nytt krisestøtteverktøy er tatt i bruk.

Fylkesmannen har faste årlige møter med Forsvaret, bl.a. med sikte på samarbeid om øvelser. Forsvaret deltar i det etablerte øvingsutvalget for Østfold.

54.6 Regional samordning

Fylkesmannen har gjennomført møte i Fylkesberedskapsrådet og Atomberedskapsutvalget. Fylkesmannen har også arrangert totalforsvarskonferanser. Det er etablert gode samarbeidsordninger om samfunnssikkerhet og beredskap i Østfold. Dette omfatter blant annet samarbeid med frivillige organisasjoner som Kvinners frivillige beredskap, Røde Kors, Norske kvinners sanitetsforening, Østfold bondelag, Østfold skogselskap, Haldenvassdragets skogeierforening. Det er etablert egen skogbrannovervåking i Østfold med basis i Alarmsentral Brann Øst, skogbranntårnet på Linnekleppen og Rygge flyklubb.

54.8 Felles digitalt nødnett

Fylkesmannen har avholdt informasjonsmøte om nødnett med kommunene, inklusive helsesektoren og har deltatt på jevnlige møter med Direktoratet for nødkommunikasjon.

54.9 Atomberedskap og strålevern

Fylkesmannen har gjennomført et særskilt atomberedskapsprosjekt finansiert via midler fra Statens strålevern. Hensikten med prosjektet var å belyse langtidskonsekvenser for landbrukssektoren ved radioaktiv forurensning. Medlemmer fra Atomberedskapsutvalget (ABU) Fylkesberedskapsrådet (FBR), landbruksnæring, foredlingsledd og lokale og regionale myndigheter var involvert. Arbeidet blir fulgt opp i 2011 med vekt på å beskrive konkrete tiltak rettet mot melk- og kjøttproduksjon samt grønsaks- og planteproduksjon.

54.10 Beredskap innen kraftforsyning

Fylkesmannen har gjennomført møter med fylkesmannen i Oslo og Akershus og drøftet felles problemstillinger knyttet til kraftforsyningsberedskap. Drøftingene har omfattet problemstillinger knyttet til klimaendringer, knapphetssituasjoner, plantiltak og erfaringer fra øvelser. Det er videre gjennomført møter med Kraftforsyningens beredskapsorganisasjon samt oppfølgende møter med Hvaler kommune og nettleverandør etter tidligere års problemer med strømbortfall. Fylkesmannen har også deltatt på fellesmøter med NVE og DSB om kraftforsyning.

Resultatområde 55 Regional og kommunal krisehåndtering

Fylkesmannen har videreutviklet eget planverk og embetets kriseledelse og stabsapparat er øvet. Samarbeidet og kommunikasjonen med politidistriktene, sivilforsvaret, forsvaret, helseforetak, kommuner og fylkeskommunen med flere har hatt prioritet.

55.1 Organisering for krisehåndtering

Fylkesmannen har etablert organisasjon og system for krisehåndtering. Samtlige kommuner har etablert tilsvarende systemer. Sambandstjenesten er ivarettatt i henhold til egen instruks. Nøkkelpersoner har deltatt på diverse kurs og fagsamlinger.

55.2 Krisehåndtering

Fylkesmannen har rutiner for tidlig kontakt med politiet og andre berørte virksomheter når en krise oppstår. Dette er også nedfelt i egen sjekklister for Fylkesmannens krisehåndtering. Beredskapsvarsel fra sentrale myndigheter har blitt formidlet og fulgt opp i henhold til rutinebeskrivelser. Arbeidet med å få på plass nytt krisestøtteverktøy er igangsatt.

55.3 Evaluering

Det har ikke inntruffet særskilte hendelser i Østfold i 2010 som har resultert i særskilt bistand til evaluering, men Fylkesmannen har deltatt i DSBs evaluering av pandemihåndteringen og på konferansen om helsehendelsesforløp m.m. i Stavanger.

Ressursrapportering

Samlet ressursinnsats på fagområder under Justi- og politidepartementet er i størrelsesorden 4,5 årsverk som er fordelt etter andelen årsverk slik:

Resultatområder	Årsverk	-	Andel av ressursbruken
• 51.2 Vergemålsloven	0,3	-	6%
• 51.9 Annen siviladministrasjon	0	-	0%
• 52.1 Fri rettshjelp	1,6	-	34%
• 52.9 Annet om borgerrettigheter	0	-	0%
• 53 Forebyggende samfunnsikkerhet	0,9	-	20%
• 54 Beredskapsforberedelser	1,0	-	22%
• 55 Regional-, kommunal krisehandt.	0,7	-	18%
• 59.9 Andre oppdrag under justisdep.	0	-	0%
• Sum	4,5	-	100%

Oversikten som er generert via regnskapssystemet og SSØ er desverre ikke i samsvar med reell ressursinnsats. Overføringen av regnskapsdata fra SSØ har gitt følgende resultat:

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
51.2 Vergemålsloven	kr 164 660,43	kr 0,00
51.9 Annen siviladministrasjon (rest 51)	kr 1 162,50	kr 0,00
52.1 Fri rettshjelp	kr 693 953,69	kr 0,00
52.9 Annet Borgerrettigheter (rest 52)	kr 0,00	kr 0,00
53 Forebyggende samfunnsikkerhet	kr 472 578,81	kr 0,00
54 Beredskapsforberedelser	kr 632 462,72	kr 0,00
55 Regional og kommunal krisehåndtering	kr 388 556,92	kr 0,00
Andre oppgaver under JD	kr 0,00	kr 0,00
Sum:	kr 2 353 375,00	kr 0,00

Kommunal- og regionaldepartementet

Resultatområde 61 Samordning, omstilling og fornying i kommunene

61.1 Kommunerettet samordning

Regionale statsetater

En viktig arena for helhetlig samordning av statlige styringssignaler er statsetatsjefsmøtet som i 2010 tok for seg Fylkesmannens samordningsrolle, NAV-reformens status og utfordringer, miljø og samfunnsansvar i offentlige anskaffelser og det nye østfoldsykehuset.

Fylkesmannens tverrfaglig arbeidsgruppe, Planlaget, ivaretar samordningen av arbeidet med kommuneplaner og den nye plan- og bygningsloven. En viktig sak i 2010 var opplæringsaktiviteter i samarbeid med fylkeskommunen.

Kommunene

Fylkesmannens styringsdialog med kommunene har flere arenaer:

1. En årlig kommunekonferanse for dialog med kommunenes ledelse.
2. Ett møte for informasjon og drøfting av kommuneproposisjonen og ett for drøfting av statsbudsjettet.
3. Fylkesmannens møte med enkeltkommuner, normalt 6 pr år. Dette er planlagte møter med dokumentasjon, dialog og drøfting av spesielle utfordringer i den enkelte kommune. I 2010 besøkte Fylkesmannen 7 kommuner: Trøgstad, Hobøl, Råde, Rømskog, Skiptvet, Aremark og Marker.

Fylkesmannen utarbeider også en vår- og høstutgave av Østfoldrapporten. Her er statens forventninger til kommunene på de ulike områdene tatt med. I rapporten er dette koplet opp mot en presentasjon og analyse av data om kommuneplaner, økonomi, tjenesteområder mv. i kommunene i fylket. Blant annet bruk av KOSTRA-data er viktig som grunnlag i denne rapporten. Rapporten er et viktig som utgangspunkt for Fylkesmannens kommunemøter, og ellers i dialogen med kommuner i løpet i året. Den legges også ut på vår hjemmeside.

Embetet har ellers en samordningsgruppe hvor nestledere fra alle avdelinger og flere fra samordningsstaben er med. Denne gruppen bidrar bl.a. i forberedelsen til kommunemøtene, ved fordeling av skjønnsmidler med mer.

61.2 Omstilling og fornying i kommunene

Fylkesmannen fordelte 10 millioner kroner av skjønnsporten til fornyings- og omstillingstiltak i kommunene i 2010. Det ble gjennomført et eget søknadsopplegg hvor kommunene fikk anledning søke om midler til fornyingsprosjekter alene eller sammen med andre kommuner. I arbeidet er ledelsen og samordningsgruppa her hos Fylkesmannen involvert. Til hjelp i arbeidet er det også etablert ei referansegruppe hvor 3 rådmenn og en representant fra KS er med.

Det ble gitt støtte til 42 prosjekter som tematisk fordelte seg slik i 2010:

1. Ledelse og omstilling: 4 prosjekter
2. Kvalitet og effektivitet i tjenesteproduksjonen: 27 prosjekter
3. Klima og miljø: 7 prosjekter hvorav 4 interkommunale
4. Samfunnsutvikling, struktur og samarbeid: 2 interkommunale
5. Universell utforming: 1 prosjekt
6. Etikk: 1 prosjekt om kompetanseheving i helsesektoren

I alt 14 prosjekter er interkommunale eller enkeltprosjekter som gjennomføres i samarbeid mellom flere kommuner.

Erfaringsoverføring, formidling og veiledning

I vår støtte til arbeidet med fornying i kommunene har vi valgt en kombinasjon av økonomiske virkemidler og ulike tiltak for erfaringsoverføring. Nettverkene innen resultatrettet styring og ledelse, BMS og døgnåpen forvaltning/IKT er oppløst, men kommunene fortsetter erfaringsutvekslingen. Det døgnåpne Østfold (DDØ) arrangerer egne erfarings- og utviklingssamlinger for alle kommunene.

Erfaringskonferansen Beat for Beat

Beat for Beat 2010 var den 7. i rekken og samlet mange deltakere fra de fleste kommuner, KS, Fylkesmannen og forsknings- og utviklingsmiljøer. Målsettingen med konferansen er å sette kommunenes framtidige utfordringer på dagsorden og å presentere det utviklingsarbeidet som foregår i kommunene. Evalueringen fra kommunene er meget god. Kommunene ønsker en årlig konferanse over temaet fornying og omstilling.

61.3 Samordning av statlig tilsyn

Fylkesmannen har etablerte rutiner for samordning av tilsyn og kontroll med kommunesektoren og for varsling og dialog ved pålegg som har vesentlig virkning for kommunen. Rutinene omfatter også samordning i praksis i form av samlinger for tilsynsetatene. Her er også de to distriktsrevisjonene i fylket med.

Registrering og oppfølging av enkeltsaker er begrenset til de tilfeller som tilsynsmyndigheten vurderer kan ha vesentlig virkning. Fylkesmannen har ikke hatt behov for å mekle i forholdet mellom kommune og tilsynsmyndighet.

For tidssamordningen av statlig tilsyn med kommunene er det etablert en enkel oversikt over planlagte tilsyn. Planen ajourføres av Fylkesmannen når det forekommer endringer i løpet av året. Avtalte besøk i kommunene vises på Fylkesmannens aktivitetskalender (oversikt over kurs, tilsyn, konferanser og møter). Planen og kalenderen er tilgjengelig på Fylkesmannens nettside. Oversikten omfatter i tillegg til statlige tilsyn, kommunerevisjonens forvaltningsrevisjon samt Fylkesmannens kontroll av kommunenes tilskuddsforvaltning på landbrukssektoren. Planen gir en grov bilde av tilsynsbelastningen på den enkelte kommune og hvilke temaer/områder tilsynene har fokus på.

Fylkesmannen deltok på KRDs nasjonale konferanse om samordning av tilsyn i januar 2010.

Interne møter for planlegging av tilsyn holdes i desember og januar. Da forberedes det årlige kontaktmøtet med Arbeidstilsynet, Mattilsynet, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap og Østfolds to kommunerevisjoner. Hovedsaker er erfaringsutveksling, tilsynsmetodikk og ulike tiltak for bedre samordning.

Resultatområde 62 Kommuneøkonomi

62.1 Kontroll og godkjenning etter økonomibestemmelsene i Kommuneloven

ROBEK, budsjett og økonomiplaner

Østfold har 2 kommuner i ROBEK pr 31.12.2010, nemlig Hobøl og Råde. I løpet av 2010 var det ingen ut- eller innmeldinger i registret i fylket. Hobøl kommune hadde vedtatt å dekke inn restunderskuddet i 2009, men fikk i stedet et nytt underskudd dette året.

Fylkesmannen behandlet en lovlighetsklage vedrørende kommunelovens kapitler 8 og 9 i 2010. Lovlighetsklagen gjaldt Rygge kommunes vedtatte økonomiplan for 2010-2013. Klagen førte ikke fram.

Ved behandlingen av de opprinnelig vedtatte budsjettene for 2010 for Hobøl og Råde ble vedtaket i Hobøl opphevet mens vedtaket i Råde ble kjent gyldig. Etter at budsjettet og økonomiplanen ble behandlet på nytt ble også Hobøls budsjett kjent gyldig. Fylkesmannen har hatt møter med ledelsen i Hobøl og Råde i løpet av året og ellers hatt en løpende dialog med disse kommunene.

Lån og garantier

Fylkesmannen har i 2010 godkjent 1 vedtak om låneopptak i interkommunale selskaper. I tillegg har ROBEK-kommunene fått godkjent sine vedtak om opptak av lån.

Det er behandlet 5 vedtak om kommunale garantier. Alle vedtakene ble godkjent.

62.2 Økonomiforvaltning - veiledning

Vi har gitt råd og bistand til kommunenes arbeid med budsjett og økonomiplaner og økonomiforvaltning for øvrig. Fra Fylkesmannens side har vi også gitt uttalelser og kommet med faglige råd om samfunnsdelen i kommuneplanene. Vi har ellers faste møter med politisk og administrativ ledelse i alle kommunene hvor økonomiforvaltning er et av temaene. I 2010 ble det gjennomført slike møter i 6 av kommunene i fylket.

Kommunene er gitt veiledning i økonomibestemmelsene i kommuneloven med tilhørende forskrifter, både på bakgrunn av muntlige og skriftlige henvendelser.

ROBEK og finansforskrift

ROBEK-kommunene er fulgt opp spesielt fra Fylkesmannens side. Vi har påsett at disse kommunene har utarbeidet planer med konkrete tiltak med sikte på å gjenopprette økonomisk balanse. Fra vår side har vi ellers hatt en løpende oppfølging og dialog med disse kommunene.

I vår kontakt med kommunene har vi fokusert på at kommunene må fastsette nytt finansreglement i tråd med ny finansforskrift. Vi har innhentet rapporter fra alle kommunene om deres oppfølging av nye bestemmelser, og rapportert til departementet om dette. Fra vår side har vi ellers brukt hjemmesida til å informere om de nye forskriftene og kommunenes oppfølging av disse.

KOSTRA

Vi har fulgt opp kommunenes KOSTRA-rapportering og spesielt fokusert på viktigheten av å få komplette konserntall og å få gode data på ressursbruk innen eiendomsforvaltning. Innkomne kontoplanspørsmål er også besvart fra vår side.

KOSTRA-data blir brukt aktivt i våre analyser og i styringsdialogen med kommunene. Hvert år utarbeider vi en vår- og en høstutgave av Østfoldrapporten. Her blir KOSTRA-data brukt i stor utstrekning. Rapporten blir benyttet som et viktig grunnlag for kommunemøtene som gjennomføres hvert år. Østfoldrapporten blir også publisert på hjemmesida vår, og blir benyttet i dialogen med kommunene. Østfold analyse, som er et partnerskap mellom fylkeskommunen og Fylkesmannen, utarbeider årlig publikasjonen ”En presentasjon av nøkkeltall for Østfold-kommunene” basert på KOSTRA-data. Vi bidrar i arbeidet med denne rapporten.

Statsbudsjett, inntektssystem og skjønnsmidler

I samarbeid med KS er det arrangert informasjonsmøter om Kommuneproposisjonen og Statsbudsjettet. Endringene i inntektssystemet har også vært viktige tema i disse møtene i 2010. Vi har ellers besvart spørsmål fra kommunene om statsbudsjettet mv, og ellers lagt ut informasjon på hjemmesida vår.

Vi holdt tilbake 10 millioner kroner av den totale skjønnsrammen på 64 millioner kroner for 2010 til fornyingsprosjekter. Disse midlene ble fordelt i 2010 etter en egen søknadsprosess. Det meste av den tildelte rammen for 2011, 51 millioner kroner av totalt 61 millioner kroner, ble også fordelt i 2010. Ved fordelingen av disse midlene innhentet vi blant annet innspill fra kommunene, og forhold som ble tatt opp her ble tillagt vesentlig vekt ved vår tildeling av midler. Også for 2011 har vi holdt tilbake 10 millioner kroner til fornyingstiltak. Arbeidet med søknadsopplegg for fordelingen av disse midlene ble startet opp i 2010. I 2010 har vi også lagt inn etterspurt informasjon i departementets skjønnsbase om prosjekter som fikk tildelt skjønnsmidler i 2009.

Vedlikeholdstilskudd

Fylkesmannen har fulgt opp kommunenes bruk av vedlikeholdstilskuddet og innhentet rapporter fra kommunene om bruken av disse midlene. Med basis i disse rapportene har vi rapportert videre til departementet i henhold til departementets forutsetninger.

Resultatområde 63 Kommunalrett og valglov

63.1 Kommunalrett

Fylkesmannen har i 2010 foretatt én lovlighetskontroll etter klage, jf. kommuneloven § 59. Kontrollen gjaldt vedtak om atferdsregler etter friluftsloven § 15. Avgjørelsen ble opprettholdt.

Én lovlighetsklage ble avvist ettersom den var fremmet av kun én kommunestyrerepresentant.

Fylkesmannen foretok ingen lovlighetskontroller av eget tiltak i 2010.

Flere generelle henvendelser på kommunalrettens område er besvart per e-post. Én generell problemstilling vedrørende kontrollutvalgets rapportering til kommunestyret ble videresendt til departementet for uttalelse.

Lovlighetskontroll

Embeter	Saker om lovlighetskontroll etter klage som det er truffet vedtak i			Lovlighetskontroll initiert av fylkesmannen			Vedr. habilitet	Vedr. lukking av møter
	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig		
FMOS	1	1	0	0	0	0	0	0
Sum	1	1	0	0	0	0		

63.2 Valg

Ingen rapportering i 2010 da det ikke var valgår.

Resultatområde 64 Forvaltningsloven og offentleglova i forhold til kommunesektoren

Fylkesmannen har i 2010 behandlet fire klager som gjaldt avslag på krav om innsyn, jf. offentleglova § 32.

Resultatområde 65 Kommuneinndeling og interkommunalt samarbeid

65.1 Kommuneinndeling

En sak om grensejustering etter inndelingsloven har vært til behandling i 2010.

65.2 Interkommunalt samarbeid

Fylkesmannen stimulerer til samarbeid gjennom aktiv bruk av skjønnsmidler. Det er innvilget prosjektsøknader på interkommunalt samarbeid innenfor følgende temaer; elektroniske tjenester og servicetorg, felles IKT-løsninger og systemer, miljøkartlegginger, GIS og kommuneplansamarbeid, klimaplaner, utvikling av regionråd og samarbeid om utvikling av velferdstjenester. I 2010 hadde vi prosjekter på samhandlingsløsninger innenfor helsereformen og kommunenes eierskapsstrategi i interkommunale selskaper.

Resultatområde 66 Bolig- og bygningsrett

66.1 Byggesaker

I løpet av 2010 har Fylkesmannen mottatt 129 nye klagesaker til behandling. Det er truffet 132 vedtak, mot 164 året før. Klagene førte frem i 33 av sakene, hvor kommunens vedtak ble opphevet eller omgjort. 96 av vedtakene innebar en stadfestelse av kommunens vedtak.

Til tross for utskiftninger av saksbehandlere (pga permisjoner) som har ført til redusert saksbehandlingsskapasitet i lengre perioder, er saksbehandlingstiden gradvis blitt redusert i løpet av året. Dette har blant annet sammenheng med en dugnadsinnsats blant saksbehandlerne på høsten. Bakgrunnen for dugnadsarbeidet var at embetet ble tilført ekstra ressurser for å bygge ned restanser med sikte på å komme under 3 måneders saksbehandlingstid i klagesakene før det forskriftsfestes en slik frist med hjemmel i den nye plan- og bygningsloven. Lengste behandlingstid i 2010 var cirka 25 uker, mens gjennomsnittet for perioden er cirka 15 uker (20 i 2009). Ved

utgangen av året var saksbehandlingstiden godt under 3 måneder.

Pr. 31.12.10 gjensto 28 ubehandlede saker.

Dispensasjonssaker dominerer fortsatt klagesakene. Fylkesmannen har fortsatt ikke hatt klagesaker utelukkende med tilknytning til ny lov. Med unntak av dispensasjonssakene, har klagen vi har behandlet alle vært behandlet etter 1985-loven. (Søknadene har vært sendt kommunen før lovens ikrafttredelse)

I tillegg til å behandle ordinære klagesaker mottar Fylkesmannen en rekke genrelle henvendelser, både skriftlig og muntlig, med spørsmål knyttet til plan- og bygningsloven, kommunens saksbehandling i byggesaker, og deres praktisering av lovverket. Disse besvares fortløpende, dels skriftlig, dels muntlig.

Fylkesmannen har også i 2010 brukt tid på intern og ekstern kompetanseheving i forhold til den nye plan- og bygningsloven (både plandelen og byggesaksdelen). Vi gjennomførte i juni 2010 en to dagers konferanse med opplæring av kommunenes saksbehandlere i det nye regelverket. Dette i samarbeid med ressurspersoner fra kommune. Vår ordinære (årlige) byggesakssamling ble forskjøvet fra desember til januar 2011.

66.2 Saker om ekspropriasjon

Behandlet 6 saker innenfor området ekspropriasjon i 2010.

3 av sakene gjaldt ekspropriasjon og forhåndstiltredelse i tilknytning til vann og avløp, men også samtykke og forhåndstiltredelse med ekspropriasjon etter pbl.

En sak ble opphevet og sendt tilbake for ny behandling pga mangelfull begrunnelse.

66.3 Klage etter eierseksjonsloven

vi har ikke hatt noen saker/klager etter eierseksjonsloven i løpet av 2010.

Klage etter eierseksjonsloven - antall

Embeter	Antall klager	Tatt til følge	Ikke tatt til følge	lovbestemmelser er vurdert under klagebehandlingen
FMOS	0			
Sum	0	0		

66.4 Klage på kommunalt vedtak om forkjøpsrett av leiegård

Ingen saker

Klage på kommunalt vedtak om forkjøpsrett av leiegård - antall

Embeter	Antall klager	Tatt til følge	Ikke tatt til følge	lovbestemmelser er vurdert under klagebehandlingen
FMOS	0	0	0	
Sum	0	0		

Ressursrapportering

Samlet ressursbruk på fagområder under KR D er 8,8 årsverk som er fordelt etter andelen av årsverk slik:

Resultatområder	Årsverk	-	Relativ andel
• 61, 63, 64 og 65 Andre oppg. under KR D	1,8	-	20%
• 62 Kommuneøkonomi	0,8	-	9%
• 66 Boligrett og bygningsrett	4,8	-	54%
• 699 Andre oppgaver under under KR D	1,5	-	17%
• Sum	8,8	-	100%

Oversikten som er generert via regnskapssystemet og SSØ er desverre ikke i samsvar med rell ressursinnsats. Overføring av regnskapsdata fra SSØ har gitt følgende resultat:

Resultatområde	Kapittel 1510 Fagdep.	
62 Kommuneøkonomi	kr 468 601,89	kr 0,00
66 Bolig- og bygningsrett	kr 2 691 893,93	kr 0,00
Andre oppgaver under KRD	kr 1 423 970,92	kr 0,00
Sum:	kr 4 584 466,00	kr 0,00

Arbeidsdepartementet

Resultatområde 73 Levekår og sosiale tjenester

73.1 Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen

Antall behandlede saker vedrørende klager på økonomisk stønad og kvalifiseringsprogrammet utgjør totalt 326 i 2010 mot 179 i 2009. Dette er fordelt slik:

- Stadfestet - 241 (120)
- Omgjort - 32 (27)
- Opphevt og tilbakesendt - 38 (29)
- Avvist - 15 (3)
- **Totalt - 326 (179)**
- Restanse ved årsskiftet - 6 (54)

Lov om sosiale tjenester i NAV trådte i kraft 01.01.10. Tidligere ble klagen rapportert sammen med de andre klagesakene etter lov om sosiale tjenester slik at begge sakstyper inngår i restanser ved årsskiftet og gjennomsnittlig saksbehandlingstid.

Restanser ved årsskiftet 2010/2011 var 81 (98) og gjennomsnittlig sakbehandlingstid 78 (79) dager.

Antall ikke avsluttede saker ved utgangen av 2009 var 54. Vi har i 2010 behandlet 95 saker innkommet i 2009, herunder 54 etter Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen. Antall behandlede saker etter Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen er økt fra 179 i 2009 til 326 i 2010. Dette innebærer at vi på dette feltet er tilbake på samme nivå som i 2007.

73.2 Sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen - formidlingstiltak og kompetanseutvikling

I Østfold er arbeidet organisert i en regional arena - NAV Samarbeidsgruppe med fylkesmann Anne Enger som leder og representater fra NAV Østfold Sverre Jespersen og KS og Rådmannsutvalget Torleif Gjellebekk. NAV Østfold har sekretariatsfunksjonen. Formålet med gruppen er å forankre NAV reformen, drøfte strategiske valg og gjensidig informere om fremdriften i Østfold. Møtehyppighet: tre ganger årlig.

Videre er det etablert en koordineringsgruppe der rådgivere hos Fylkesmannen og NAV Østfold deltar. Gruppen har mandat til å koordinere kompetansehevende tiltak som tilbys fra de to instansene på fylkesnivå. Gruppen skal knytte til seg personer som arbeider med kompetansetiltak primært rettet mot ansatte i NAV-kontorene. Gruppen har laget kompetanseplan i Østfold for 2010 og 2011.

I 2011 er det planer om å etablere nettverk med ansatte hos Fylkesmannen og ansatte i NAV Østfold.

NAV Samarbeidsgruppe – Østfold skal få tilsendt en kort statusrapport med jevne mellomrom. Ansvaret for dette ligger på sekretariatet. Sekretariatet skriver referater og planlegger og gjennomfører samlinger for blant annet ordførere og rådmenn.

Fylkesmannen har deltatt i forskjellige samarbeidsgrupper/ referansegrupper både når det gjelder NAV-kontorer og forskjellige prosjekter. I fylkesprosjektet kvalifiseringsprogrammet (Fylkesmannen og NAV Østfold) har vi frikjøpt 10 veiledere med ca 20 % stilling pr. person, 5 kommunale og 5 statlige. Til sammen dekker blant annet kompetanse på datasystemet "Arena", på arbeidsevnevurdering og på lov om sosiale tjenester i NAV, inklusive kvalifiseringsprogrammet.

Styringsgruppen (NAV Samarbeidsgruppe – Østfold) har godkjent fylkesprosjektets aktivitetsplan. Fremdriften av aktivitetsplanen har vært gjennomgått i de to årlige møtene i gruppen. Videre har styringsgruppen fått løpende orientering om den kvalitative og kvantitative utvikling gjennom bl.a. kopier av rapportene til arbeids- og velferdsdirektoratet.

Arbeidsgruppen (rådgiver fra Fylkesmannen og rådgivere fra NAV Østfold) har hatt ukentlige møter for å evaluere fremdriften, analysere avvik og iverksette korrigerende tiltak. I disse møtene har alle de praktiske forhold omkring de månedlige "Faglig forum" blitt håndtert.

Prosjektet har også arrangert 2 konferanser: "Eksterne samarbeidsparter" og "Internkontroll".

I tillegg til de programmerte rapporteringer og oppfølging av kontorene over telefon har vi besøkt alle kontorene for å vurdere kvaliteten på KVP-arbeidet. På oppfordring fra det sentrale prosjektet har vi også hatt en kvantitetsgjennomgang med 6 utvalgte kontorer sommeren 2010.

Prosjektgruppen har stort sett vært representert på alle NAV-ledersamlingene gjennom hele prosjektperioden.

Vi har deltatt i prosjekt "Fra fengsel til KVP", styringsgruppen for prosjekt "Kvalifiseringsprogrammet ved NAV Fredrikstad" og har besøkt kontorene som har bedt om veiledning og opplæring i KVP arbeid.

73.3 Kvalifiseringsprogrammet

Klager på økonomisk stønad og kvalifiseringsprogrammet, tilsvarende for 2009 i parentes:

- Stadfestet - 241 (120)
- Omgjort - 32 (27)
- Opphevet og tilbakesendt - 38 (29)
- Avvist - 15 (3)
- Totalt - 326 (179)
- Restanse ved årsskiftet - 66 (54)

Lov om sosiale tjenester i NAV trådte i kraft 01.01.10. Tidligere ble klagen rapportert sammen med de andre klagesakene etter lov om sosiale tjenester slik at begge sakstyper inngår i restanser ved årsskiftet og gjennomsnittlig saksbehandlingstid, dvs: Restanse ved årsskiftet - 81 (98) og gjennomsnittlig saksbehandlingstid var 78 dager.

Antall ikke avsluttede saker ved utgangen av 2009 var 54. Vi har i 2010 behandlet 95 saker innkommet i 2009, herunder 54 etter Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen. Antall behandlede saker etter Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen er økt fra 179 i 2009 til 326 i 2010. Dette innebærer at vi på dette feltet er tilbake på samme nivå som i 2007.

Se for øvrig særskilt rapportering med egne frister.

73.4 Utenrettslig økonomisk rådgivning

Økonomisk rådgivere har to etablerte nettverk. De dekker 15 av 18 kommuner og inkluderer også Namsmannen.

Fylkesmannen har i 2010 gitt tilskudd til deltakelse ved konferansen "Penger til besvær" for medlemmer i nettverkene, og til etterutdanning i økonomisk rådgivning for en person.

Fylkesmannen har kjøpt inn relevant faglitteratur til NAV-kontorenes økonomiske rådgivere.

Grunnkurs i økonomisk rådgivning for NAV-ansatte er gjennomført med 34 deltakere.

73.5 Boligsosialt arbeid

Gjennom 2010 har vi hatt en rekke samarbeidsmøter med Husbankens regionkontor. I samarbeid med dem har vi arrangert to store boligsosiale fagkonferanser, med bred deltakelse fra kommunene. Husbankens boligsosiale programsatsning inkluderer ved utgangen av 2010 fire av Østfolds kommuner. Vi har deltatt i flere av de møtene Husbanken har hatt med disse, og holdes løpende informert om prosessen i den enkelte kommune. Husbankens prioritering av store bykommuner innebærer at Fylkesmannen i stor grad blir alene om oppfølgingen av de øvrige 14 kommunene. Høsten 2010 møttes toppledelsen for embetet og regionkontoret for å drøfte muligheter og utfordringer i det videre samarbeidet.

Muligheten for å søke tilskudd til boligsosialt arbeid ble gjort kjent i informasjonsmøte for alle fylkets kommuner, og gjennom ulik møtevirksomhet gjennom året. 7 kommuner mottok tilskudd til oppfølgingstjenester i 2010. I løpet av året har vi hatt minimum ett møte med ansvarlig administrativ ledelse i alle disse kommunene for å følge opp det boligsosiale arbeidet generelt og bruken av tilskuddsmidler spesielt. Enda viktigere er imidlertid nettverket vi har etablert for medarbeidere i tilskuddsfinansierte prosjekter. Dette er et nettverk for de som arbeider i tiltak finansiert over tilskudd til kommunalt rusarbeid og boligsosialt arbeid. I 2010 har nettverket hatt 6 heldagssamlinger. Ledere og brukere deltok på 2 av samlingene. Faglig fokus i nettverket ligger på utviklingsprosess og prosjektledelse. Vi ser at det gir resultater ved at prosjektmedarbeiderne har blitt styrket i det lokale arbeidet med faglig fundering, brukervedvirkning og forankring.

Halden kommune har ønsket omfattende bistand fra Fylkesmannen i Østfold i arbeidet med å etablere en prosedyrehåndbok for å bidra til en god overgang fra fengsel til bolig. Dette skal oppsummere erfaringene fra et treårig prosjektarbeid som avsluttes med et implementeringsseminar i mars 2011.

73.6 Barnefattigdom

Temaet barnefattigdom ble satt på dagsorden gjennom to hele dager våren 2010. I et kontaktmøte for ledere og en fagdag for klinikere gav Elisabeth Bache Hansen fra NOVA innføring i tematikken. Deltakerne representerte alle fylkets kommuner, i tillegg til spesialisthelsetjenesten, fylkeskommunen m.fl.

Fylkesmannen i Østfold avholdt felles informasjons- og inspirasjonsmøte om flere tilskuddsordninger for 2010, deriblant tilskudd til forebygging og bekjempelse av barnefattigdom. 16 av fylkets 18 kommuner deltok. 9 av kommunene søkte om tilskudd til i alt 11 tiltak. Spekteret av tiltak er bredt. De fleste kommunene har etablert tiltak for å bidra til økt sosial deltakelse og mulighet for opplevelser på fritid og i ferier. En av kommunene har valgt å benytte tilskuddsmidlene til å utarbeide en kommunal handlingsplan for å forebygge og bekjempe barnefattigdom. Det er grunn til å håpe at kommunen på denne måten ikke bare griper tak i konsekvenser av å være barn i en familie preget av fattigdom, men også årsakene til fattigdommen. Økt deltakelse i arbeidslivet er en vesentlig utfordring for kommunene i Østfold, i likhet med landet for øvrig.

Arbeidet med søknader om tilskudd har vært samordnet med øvrige relevante fagområder på embetet. Vi har også deltatt i møter med de søkerkommunene som har ønsket det, og der bidratt med innspill til innretning, utvikling og forankring av tiltak.

Ressursrapportering

Samlet ressursbruk på fagområder under Arbeidsdepartementet er i størrelsesorden 2,0 årsverk på resultatområde 73 og medtatt under Helse- og omsorgsdepartementets rapporteringsområde 89- 73.9 Andre områder. Ressurser til resultatområde 74 Tilsyn med sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen er også ført under HOD.

Oversikten nedenfor, som er generert via regnskapssystemet og SSØ, er desverre ikke i samsvar med rell ressursbruk. Vi har ikke lykkes med å korrigere.

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
73.3 Kvalifiseringsprogrammet	kr 0,00	kr 0,00
73.9 Andre oppgaver – Sosialtjeneste (rest 73)	kr 598 300,36	kr 675 621,25
74 Tilsyn med sos. tj. i arbeids- og velferdsforv.	kr 0,00	kr 0,00
Andre oppgaver under AD	kr 0,00	kr 0,00
Sum:	kr 598 300,00	kr 675 621,00

Resultatområde 75 Habilitering og rehabilitering

75.1 Habilitering og rehabilitering – nasjonal strategi

I samarbeid med Fylkesmannen i Buskerud, Helsedirektoratet og Helse Sør-Øst v/ Sunnaas sykehus arrangerte vi todagers konferanse om Habilitering og rehabilitering for de ti fylkene i helseregion Sør-Øst. Koordinerende enhet og individuell plan inngikk i programmet. Utover dette har vi ikke gjort systematiske tiltak på dette området i 2010.

Vi har ikke gjennomført tiltak for å følge opp kommunenes arbeid i forhold til synshemmede eller i forhold til unge med kroniske lidelser og sykdommer.

I alt 11 Østfoldkommuner har etablert nettverk hvor utvikling av tjenester til personer med utviklingshemming er tema. Fylkesmannen har deltatt i tre møter.

75.2 Barn med nedsatt funksjonsevne og deres familier

Det er gitt råd og veiledning ved henvendelser. Vi har ikke hatt særskilte aktiviteter på dette feltet i 2010.

75.3 Unge personer med nedsatt funksjonsevne i alders og sykehjem

Fylkesmannen har rapportert til direktoratet innen fristen.

Fylkesmannen har fulgt opp kommuner som har hatt behov for dette og rapportert til direktoratet på oppfølgingen.

Resultatområde 76 Kvalitet og samhandling

76.1 Samarbeid mellom 1. og 2.linjetjenesten

Østfold har siden 2005 hatt et godt strukturert og omfattende samarbeid mellom kommunene og sykehuset. Administrativt samarbeidsutvalg, det overordnede samarbeidsorganet, har myndighet til å vedta samarbeidsrutiner som forplikter både sykehuset og kommunene. På en rekke felter er det vedtatt og iverksatt samarbeidsrutiner. Ordningen ble evaluert av Høgskolen i Østfold i 2009 (Høgskolen i Østfold: Oppdragsrapport 2009:1). En ny, noe justert, samarbeidsavtale mellom hver enkelt kommune og sykehuset ble vedtatt sommeren 2010.

I 2010 ble administrativt samarbeidsutvalg supplert med et overordnet samarbeidsutvalg. Dette er også partssammensatt, og er orientert mot strategi og utvikling. Utvalget skal utrede økonomiske, formelle og andre problemstillinger som følge av ny sykehusstruktur i Østfold (SØ 2015) og andre fremtidige endringer, som samhandlingsreformen. Utvalget har innstillende myndighet overfor kommunene i Østfold og Sykehuset Østfold. Fylkesmannen har observatørstatus i dette utvalget.

Fylkesmannen er også representert i rusforum og LAR-nettverket, se punkt 88.2 Rusmiddelarbeid.

76.2 Individuell plan

Dette temaet har vært tatt opp i en rekke sammenhenger. Dels minnes det om nytten av individuell plan i flere planlagte tilsyn og i saker innen hendelsesbasert tilsyn. Temaet inngår også i et prosjekt der Fylkesmannen deltar: "Fra fengsel til kvalifiseringsprogram". Videre var individuell plan et tema under den store konferansen om habilitering og rehabilitering vi arrangerte sammen med andre i 2010 og som er nevnt under 75.1.

76.3 Nasjonal strategi for kvalitetsforbedring i sosial- og helsetjenesten

Temaene kvalitet og kompetanse er hovedfokus i vår utadrettede virksomhet som pådriver for nasjonal helse- og sosialpolitikk, i kontaktmøter, fagnettverk og konferanser, og i dialogen med kommunene og helseforetaket. Vi formidler ny kunnskap og resultater fra forskning, og bidrar til å spre erfaringer fra praksisfeltet.

Noen eksempler på arenaer og tiltak er:

- alle våre planlagte tilsyn
- opplæring i kvalifiseringsprogrammet
- felles tverrfaglige fagdager for barnevern, psykisk helse og rusforebygging
- fylkesforum og nettverk for oppfølging av Omsorgsplan 2015
- felles kontaktmøter for et bredt fagfelt som yter tjenester til barn og unge
- en rekke tiltak knyttet til gjennomføringen av opptrappingsplanen for rusfeltet, se punkt 88.2
- Kvalitetsstrategien har vært tema for møte med NAV-lederne
- Ulike kvalitetstemaer er tatt opp på kontaktmøter med ledere i helse- og omsorgstjenesten.

76.5 Felles digitalt nødnett

AMK Østfold og akuttmottaket ved Sykehuset Østfold Fredrikstad tok i bruk det nye nødnettet i august 2010. Legevaktsentralene i Sarpsborg og Rakkestad og i Halden og Aremark har også tatt i bruk nettet. Arbeidet i Østfold i denne fasen har gått etter planen uten Fylkesmannens medvirkning.

Arbeidet i Østfold i denne fasen har gått etter planen uten Fylkesmannens medvirkning.

Resultatområde 77 Andre oppdrag

77.1 Helsemessig og sosial beredskap

Helse- og sosialavdelingen har vært representert ved møter i fylkesberedskapsrådet, seminar i atomberedskapsutvalget og møter i kollektiv redningsledelse i Østfold politidistrikt. En representant for avdelingen har deltatt i politiets stabskurs med innlagt beredskapsøvelse. Samarbeidet med samordnings- og beredskapsavdelingen i embetet er godt.

77.2 Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Vi har i 2010 behandlet 3 saker om fritak fra forvaltningsmessig taushetsplikt for helsepersonell. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid var 8,5 dager.

Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMOS	3	9
Sum	3	

77.3 Særfradrag

Vi har behandlet 52 saker i 2010. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid var 25 dager.

Særfradrag for utgifter til behandling utenfor den offentlige helsetjenesten. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid.

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMOS	52	25
Sum	52	

77.4 Førerkortsaker

I 2010 behandlet vi 1422 saker. Det er 74 mer enn i 2009. Vi har Ikke på noe tidspunkt i 2010 klart å overholde kravet om saksbehandlingstid under 6 uker. Behandlingstiden siste halvår var ca. 8 uker, den var noe kortere i første halvår. Median saksbehandlingstid for året har økt fra 25 dager i 2009 til 40 dager i 2010. Ved årets slutt var det 286 journalposter i restanse, det vil si noe over 200 saker.

Saksmengden økte betraktelig siste halvår, og vi har aldri hatt så store restanser ved et årsskifte. Noe av forklaringen kan være at helsekravene i førerkortforskriften ble endret 1. juli 2010. I den forbindelse ble ”Retningslinjer for fylkesmennene ved behandling av førerkortsaker” revidert og forbedret. Veilederen for legene ble også revidert. I de nye dokumentene er det gitt veiledende dosegrenser for visse legemidler. Dermed har det blitt klarere hvem som ikke tilfredsstillter helsekravene i førerkortforskriften på grunn av medikamentbruk. Dette har medført mange meldinger til Fylkesmannen. Det har også utløst behov for råd og veiledning både skriftlig og gjennom telefon. Vi har også fått mange telefonhenvendelser fra søkere med behov for å få avgjort sin sak hos oss innen rimelig tid.

Ressursene avdelingen disponerer er ikke tilstrekkelige, verken for saksbehandling eller til å dekke den økende etterspørselen om råd og veiledning. Vi har forstått at dette er situasjonen i mange embeter. Ressursmangelen kan true både trafikksikkerheten og rettssikkerheten til den enkelte som har saker til behandling hos Fylkesmannen. Fylkesmannen i Østfold har tatt opp denne situasjonen med Helsedirektoratet sammen med Fylkesmannen i Vestfold, Buskerud og Oppland.

Saker der det er gitt uttalelser eller råd i 2010. Tall for 2009 er gitt i parentes:

- Div. råd og veiledning - 86 (84)
- Tilråding om inndragning - melding til politiet - 520 (574)
- Melding om optisk korleksjon - 29 (22)
- Tilråding - helsekrav oppfylt/tilbakelevering - 112 (58)
- Feilsendt/retur - 4 (8)
- **Totalt - 751 (754)**

Saker som gjelder dispensasjon fra helsekravene i førerkortforskriften:

- Innvilget - 549 (518)
- Avslag - 59 (37)
- Delvis innvilget - 31 (30)
- Avsluttet uten avgjørelse/retur - 32 (9)
- **Totalt - 671 (594)**

Førerkort. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMOS	1422	40
Sum	1422	

77.5 Pasientjournaler

Fylkesmannen i Østfold mottok et journalarkiv fra en bedriftslege i 2010. Vi har utlevert 9 pasientjournaler.

Pasientjournaler. Antall saker.

Embeter	Antall
FMOS	9
Sum	9

77.6 Rett til trygderefusjon

Ingen rapporteringskrav.

77.7 Helse- og omsorgsmelding (tidligere Helse og sosialmelding)

Fylkesmannen utarbeidet som vanlig en felles helse- og sosialmelding i 2010.

77.8 Rettsikkerhet ved ytelse av helsehjelp med hjemmel i pasientrettighetsloven kap. 4A

Fylkesmannen i Østfold arrangerte høsten 2008 opplæringsseminarer rettet mot opplæringsansvarlige og ledere i spesialisthelsetjenesten i Østfold, den fylkeskommunale tannhelsetjenesten, samt kommunehelsetjenesten i alle fylkets kommuner. Vi har derfor ikke hatt slike tiltak i 2010.

Vår erfaring i forbindelse med mottak og behandling av kopi av vedtak og klager etter pasientrettighetsloven kapittel 4A, er at det fortsatt er stort behov for informasjon og veiledning i bruk av regelverket. Vi får stadig forespørsler om å bistå med opplæring og veiledning fra tjenestene og tar fortløpende stilling til hvilke slike forespørsler vi kan prioritere. I tillegg vurderer vi av eget tiltak hvor det er behov for opplæring på bakgrunn erfaringer med de utfordringene vi ser i forbindelse med mottak og behandling av vedtak og klager.

I løpet av 2010 har vi undervist om regelverket i et emnekurs sykehjemsmedisin i regi av legeföreningen i Østfold, og på turnuskurs for turnusleger. Vi har også de to siste årene deltatt på det årlige kontaktmøtet med ledere for pleie- og omsorgstjenesten for alle kommunene i Østfold og fortalt om erfaringer og utfordringer med regelverket. Videre har vi innledet et samarbeid med Utviklingssentret for sykehjem og hjemmetjenester i Østfold (tidligere Undervisningssykehjem og Undervisningshjemmetjeneste), og planlegger sammen en erfaringskonferanse våren 2011 hvor temaet er Pasientrettighetsloven kapittel 4A.

Resultatområde 83 Folkehelsearbeid

83.1 Folkehelsearbeid generelt

Partnerskap for folkehelse dreier seg om tverrfaglig, sektor overgripende og forpliktende samarbeid på regionalt og kommunalt nivå. Østfoldhelse i Østfold fylkeskommune er et partnerskap som skal oppfylle folkehelse målsettingene i fylkesplanen for Østfold "Østfold mot 2050". Foruten Østfold fylkeskommune, består partnerskapet av 17 kommuner, Fylkesmannen i Østfold, Sykehuset Østfold HF, Frivillighetsentralene, Nasjonalföreningen for folkehelsen, Østfold Idrettskrets og Høgskolen i Østfold. Partnerskapsavtalen er under revidering.

Fylkesmannen har deltatt i møter med partnerskapet i det etablerte koordinator nettverket.

Fylkesmannen har i møte med medlemmer i partnerskapet presentert "Aktiv omsorg. Partnerskap med familie og lokalsamfunn".

Fylkesmannen i Østfold har sammen med Østfoldhelse, Østfold fylkeskommune deltatt i tildelingen av midler til innvandrersorganisasjoner og tilskudd til tiltak for integrering og samhandling i lokalsamfunn.

Fylkesmannen i Østfold og Østfold fylkeskommune startet i 2010 et samarbeidsprosjekt "Prosjekt plansamhandling 2011-samfunnsplanlegging. Samarbeidet er spesielt rettet mot kommunenes arbeid med kommunale planstrategier etter kommunevalget i 2011. Bakgrunnen for prosjektet ligger i de siste endringene i plan- og bygningsloven. Loven setter ny fokus på helhetlig samfunnsplanlegging gjennom samfunnsdelen i kommuneplanen. Loven krever også at kommunene lager planstrategier tidlig i hver kommunestyreperiode. Både fylkesmannen og fylkeskommunen har en viktig rolle inn mot den kommunale samfunnsplanleggingen. Begge instanser har veiledningsoppgaver og innsigelsesmyndighet i de kommunale planprosessene. Hovedmålet med prosjektet er todelt:

- Gjennom Prosjekt plansamhandling 2011-2013 skal Fylkesmannen og fylkeskommunen i Østfold arbeide for at Østfold blir ledende på *kommunal samfunnsplanlegging*.
- Fylkesmannen og fylkeskommunen i Østfold skal, i tråd med plan- og bygningslovens intensjoner, arbeide for god plankompetanse, kvalitet og smart samarbeid (Se spesielt PBL §3,1 og kap. 10 og 11). Vi skal gi kommunene god veiledning og hjelp i samfunnsplanlegging, planstrategier og kommuneplanoppgaver jfr Plan og bygningsloven

Fylkesmannen i Østfold har utarbeidet oversikt over status for kommunenes rullering av kommuneplaner.

I 2010 har Fylkesmannen i Østfold medvirket med innspill og kommentarer til ulike planer/kommuneplaner hvor folkehelsehensyn har vært fremmet, herunder universell utforming. For de kommunene som har vært i

oppstartfasen med planprogram, har Fylkesmannen vært tydelig på å komme i dialog med kommunene gjennom møter hvor både samfunnsdel og arealdel har vært tema.

«Folkehelse i Plan» prosjektet som tar initiativ til å forankre folkehelsearbeidet i kommunale og regionale plan- og styringsdokumenter ble avsluttet i 2010. For å bedre folkehelseplanleggingen i Østfold har seks av kommunene deltatt sammen med Østfold fylkeskommune og fylkesmannen.

En egen "[Sjekkliste for folkehelseplanlegging i Østfold](#)" er utarbeidet. Sjekklista er ment å være et hjelpemiddel, en tipsliste og sjekkliste om aktuelle folkehelse tema, utfordringer innen kommunale og regionale planer.

Helsedirektoratet, Fylkesmannen i Vestfold, Fylkesmannen i Hedmark og Fylkesmannen i Østfold startet i 2010 arbeidet med å utvikle en nasjonal sjekkliste, som skal kunne tas i bruk av fylkesmennene ved godkjenning av kommunale planer.

Gode tilbakemeldinger og aktivt engasjement preget den nasjonale folkehelse konferansen "MOT 2015" som ble arrangert i Østfold 22. og 23. september 2010 med 365 deltagere. Temaet var den nye kommunerollen i folkehelsearbeidet.

Fylkesmannen deltar i et nytt skadeforebyggende partnerskap som er under oppbygging i Østfold.

"Flere Freske Folk" i Østfold er et prosjekt for å utvikle et lokalt partnerskap for forebygging etter samhandlingsreformens intensjoner for innbyggere over 60 år. Østfold Idrettskrets er valgt til å lede og koordinere prosjektet hvor seniortrim, livskvalitet, sosialt samvær, aktiviteter for egenmestring og trygghetsskapende arbeid er sentralt i prosjektet. Dette håper vi skal gi gode helseeffekter for den enkelte og økt fokus på forebygging og samlet reduksjon av fallulykker i kommunene.

Fylkesmannen i Østfold har gjort "Nasjonal strategi for forebygging av ulykker" og gode eksempler kjent for kommunene og helsetjenesten i Østfold.

Med prosjektet, "Helsefremmende skoler" har Østfold fylkeskommune satt et stort fokus på helhetlige tilnæringer i folkehelsearbeidet ved videregående skoler. Det er satt fokus på utfordringen med utjevning av helseforskjeller i videregående skoler. Utgangspunktet var at 21,5 % av alle elever i videregående skoler strøk i ett eller flere fag. Ca 15 % droppet ut før eksamen. Det var også relativt store forskjeller mellom regionene. Fire av de videregående skolene deltar i prosjektet og ulike tiltak innen fysisk aktivitet, kosthold og trivsel er satt på dagsorden.

Østfold er pilotfylke for universell utforming fra 2010 til 2012. Det betyr at vi skal jobbe systematisk med å utvikle universell utforming som en regional strategi. Det er Østfold fylkeskommune og Fylkesmannen i Østfold som har ansvar for prosjektet. For å lykkes er samarbeidet med andre aktører viktig, blant annet kommuner og privat næringsliv. Universell utforming inngår i fylkenes ordinære ansvar og oppgaver knyttet så vel til egen virksomhet som til veiledning overfor kommunene. Østfold fylkeskommune og Fylkesmannen i Østfold ble fra januar 2009 pilotfylke for universell utforming. Miljøverndepartementet valgte 8 pilotfylker, og Østfold er et av dem. Det er nedsatt prosjektgruppe og prosjektplan er utarbeidet. I Østfold har vi lånt fra den nasjonale målsetning, og sagt at vår visjon er at "Østfold skal være universelt utformet i 2025".

I løpet av høsten 2010 ble det avholdt ulike 4 seminarer om universell utforming i Østfold.

Folkehelse og utjevning av sosiale helseforskjeller er et tverrfaglig satsingsområde i fylkesplanen og hos Fylkesmannen i Østfold.

Folkehelsearbeid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMOS		
Sum	0	

83.2 Miljørettet helsevern

Fylkesmannen har mottatt to ordinære klagesaker etter kommunehelsetjenestelovens kap. 4 A i 2010. Saksbehandlingstiden har vært holdt innenfor 8-ukersfristen. Restanse pr. 31.12.10: en sak.

83.3 Ernæring, fysisk aktivitet, tobakk og seksuell helse

Fylkesmannen i Østfold har initiert og ledet arbeidet med Ressursgruppene ernæring og fysisk aktivitet. Fylkeskommunen fikk fra 1. januar 2010 et lovpålagt ansvar for folkehelsearbeidet ved Lov om fylkeskommuners oppgaver i folkehelsearbeidet. Fylkesmannen besluttet av den grunn å nedlegge ressursgruppene våren 2010. Østfold fylkeskommune opprettet høsten 2010 en ny ressursgruppe for ernæring og fysisk aktivitet.

Helsedirektoratet og Østfold fylkeskommune arrangerte 8.-10. september 2010 samling for ressursgruppemedlemmer og ressurspersoner i Fredrikstad.

Fylkesmannen bidrar til å videreføre og videreutvikle arbeidet med ernæring, fysisk aktivitet og tobakk.

Aktiv på Dagtid er et prosjekt i regi av Østfold idrettskrets, finansiert av NAV Østfold, Østfoldhelse/Østfold fylkeskommune og de 12 kommunene er med. Aktiv på dagtid skal bidra til at mennesker som står helt eller delvis utenfor arbeidslivet gis mulighet til å delta i et aktivitetstilbud. Hensikten er å forebygge sykdommer, dårlig helse, motvirke ensomhet og bidra til at mennesker kommer tilbake i arbeidslivet. Ved utgangen av 2010 hadde 1943 deltagere kjøpt treningskort til Aktiv på Dagtid, 383 av disse hadde fødeland utenfor Norge, arbeidssøkende, 6 % var sykemeldte og 26 % mottok attføring og tendensen for 2010 viser at flere som er på vei tilbake i arbeidslivet, deltar i aktivitetene. Fylkesmannen i Østfold ser at Aktiv på Dagtid også er et lavterskeltilbud innen røykeslutt, økt fysisk aktivitet og endring av kostvaner.

”Fysisk aktivitet og psykisk helse” og prosjektet ”Aktiv på dagtid” ble presentert på kontaktmøte 10. november 2010, med psykisk helsearbeid i kommunene og brukerorganisasjoner tilknyttet psykisk helse.

Fylkesmannen i Østfold har sammen med Østfold fylkeskommune deltatt i tildelingen av midler til forebyggende helsearbeid gjennom fysisk aktivitet i regi av frivillige organisasjoner.

Ernæring

Gjennom ressursgruppe ernæring og fysisk aktivitet arbeides det videre med sunn mat til barn og unge. Prosjektene er ”Velg sunt på idrettsarenaen” og ”Grønne kantiner på videregående skoler. Dette arbeidet videreføres i 2011.

Østfold har fra 2009 vært med i prosjektet ”Fiskesprell”. Alle fylkets barnehager er invitert til Fiskesprell – kurs, og responsen fra barnehagene er formidabel med 64 deltagende barnehager. Kursene for barnehagene er blitt arrangert i 2010.

Fylkesmannen har sammen med Opplysningskontoret for frukt og grønt inspirert og motivert barnehagene til å servere mer frukt og grønt. Østfold er et av de fylkene som har flest (93) deltagende barnehager i MER kampanjen.

Høsten 2010 var 47 % av abonnementskolene som deltok i skolefruktordningen, av 86 skoler deltok 40 av skolene. Årsaken til at tallet har gått ned kan være at skolene i Østfold som tidligere fikk gratis frukt har vært vanskelige å med i abonnementsordningen igjen. Totalt 56 % av alle skolene i Østfold benyttet skolefrukt.no til bestilling, dette inkluderer da 1-10/8-10 skolene.

Fylkesmannen i Østfold har ikke oversikt over andel grunnskoler som har daglig minimum 20 minutters spisetid.

Kostholdsprosjektet ved de videregående skolene i Østfold gikk fra 2009 over i ordinær drift for skolene. Østfold fylkeskommune bruker mer enn 3 mill kroner på gratis frukt og grønt ved at elevene ved ti av de elleve videregående skolene får gratis skolefrukt. En av de videregående skolene har tilbud om skolefrokost til 10 kroner.

Som en del av Kostholdsprosjektet er det utarbeidet nye retningslinjer for skolemåltider ved de videregående skolene i Østfold. Som et resultat av dette arbeidet er det slutt på alt salg av brus og godteri på fylkeskommunens skoler.

Fysisk aktivitet

Fra og med høsten 2009 har elever fra 5- 7 trinn rett til 2 timers regelmessig fysisk aktivitet utenom kroppsøvningsfaget. Fylkesmannen ser at kommunene i Østfold fyller kravene i opplæringsloven (og Kunnskapsløftet) om at elever på 5-7 trinn har rett til 76 årstimer/elev fysisk aktivitet. Østfold som fylke når dette kravet, mens nasjonalt brukes det nesten 87 årstimer/elev til dette.

Miljørettet helsevern i Indre Østfold har etablert friskvernesentral i Indre Østfold med støtte fra Østfold

fylkeskommune, Østfoldhelse.

Fylkesmannen i Østfold har ikke oversikt over andel grunnskoler som har minimum 60 minutters fysisk aktivitet daglig som tilrettelegger for daglig fysisk aktivitet.

”Aktivitetsboken - fysisk aktivitet i forebygging og behandling” ble i 2010 presentert i nettverket for ledende helsesøstre og i kontaktmøte med koordinatorene for psykisk helse som et verktøy for helsetjenesten i arbeidet med å tilrettelegge for og fremme fysisk aktivitet.

Tobakk

Hovedmålet for Ressursgruppe tobakk er færre tobakksbrukere og bedre helse i befolkningen i Østfold. Den viktigste målgruppen for Ressursgruppe tobakk er ungdom.

Fylkesmannen har forvaltet tilskuddsmidler til det tobakksforebyggende programmet FRI til arbeid med påmelding og gjennomføring av programmet.

Ressursgruppe tobakk engasjerte våren 2010 en person for å øke deltagelsen og markedsføre FRI programmet ovenfor ungdomskolene i fylket. Rektor ved alle ungdomskolene ble kontaktet vår og høst 2010 og dette resulterte i at Østfold er en fylkene som har økt mest i forhold til nye påmeldte skoleklasser.

Helsekilden i Sarpsborg har arbeidet med å forenkle FRI- programmet. Elever på 8 trinn blir undervist med det reviderte programmet ”FRI- så klart”. Så langt er programmet positivt evaluert av lærere og elever. Prosjektet er delvis finansiert av Fylkesmannen i Østfold

Alle videregående skoler i Østfold er røykfrie. Det er blitt avholdt tobakksluttekurs ved videregående skoler også i Østfold i 2010.

Tobakksluttekurs har i 2010 vært arrangert i alle Østfoldbyene, men vi ser en dreining at flere bruker Røyketelefonen fremfor å delta på ordinære tobakksluttekurs.

Verdens tobakksfrie dag ble markert i Østfold ved utdeling av Tobakksfriprisen 2010 til Norges astma og allergiforening, avdeling Østfold. I tillegg hadde Ressursgruppe tobakk fokus på temaet ”Gravide og tobakk” ved innkjøp av ”bodyer” til nyfødte med påskriften ”Jeg er født røykfri” til utdeling til nybakte foreldre ved helsestasjonene i Østfold.

Materiell for røykeavvenning i primærhelsetjenesten er sendt til fastlegene og ledende helsesøstre i Østfold.

Forebygging av uønsket svangerskap og abort

Fylkesmannen i Østfold har bidratt til gjennomføring av handlingsplanen ”Forebygging av uønsket svangerskap og abort 2010-2015” og abort og forvaltet og tildelt tilskudd til Studentskipnaden i Østfold, Sykehuset Østfold HF og Råde kommune i Østfold for å styrke helsetjenestens innsats i det lokale folkehelsearbeidet til:

- Helsestasjon for studenter
- Til utarbeidelse av idéhefte til hjelp i arbeid med sosioseksuelle ferdigheter hos ungdom og unge voksne med lett til moderat utviklingshemming
- Faste temadager ved helsesøster og jordmor for alle elever i 9. og 10. klassetrinn i ungdomskolen
- Prosjekt :”Forebygging av uønsket svangerskap og aborter i Østfold” ved Inspiria science center, i Sarpsborg har bidratt til:
 - Utvikling av et program på 45 minutter om forebygging av farskap rettet mot gutter i den videregående skolen
 - Opplæring og veiledning av helsesøstre i aktuelt program. Dette er nå et tilbud som kan tilbys via skolehelsetjenesten ved skolene og Inspiria science center.

Fylkesmannen i Østfold har i kontakt med helsestasjons - og skolehelsetjenesten informert om handlingsplan for seksuell helse og lagt særlig vekt på tiltak som kan styrke seksuell helse i aldersgruppen 20- 24. I samarbeid med Studentsamskipnaden i Østfold har vi i 2010 påbegynt arbeidet med å utvide tilbudet ved helsestasjon for ungdom i 3 av kommunene i Østfold med tilbud om helsetjenester til unge voksne/studenter i aldersgruppen 20-24 år.

Helsekilden i Sarpsborg har opprettet og driver nettverket for helsepersonell i videregående skole som er en viktig arena for kvalitetsutvikling for området seksuell helse.

83.6 Smittevern

I januar deltok vi i møte i samhandlingsutvalget for pandemi i Østfold. Utvalget hadde nedsatt en gruppe for å evaluere pandemihåndteringen i kommunene, på sykehuset og hos Fylkesmannen, og gruppens konklusjoner ble drøftet. Fylkesmannen har senere medvirket i den nasjonale evalueringen av pandemihåndteringen. Videre har vi gitt råd og veiledning en rekke ganger via telefon og e-post. Formelle saker etter smittevernloven har vi ikke hatt til behandling i 2010.

Resultatområde 84 Primærhelsetjeneste

84.1 Allmennlegetjenesten inkludert fastlegeordningen

Ordningen med faste møter med kommuneoverlegene fungerer godt. Vi følger med på dimensjoneringen av fastlegeordningen. I 2010 søkte én kommune om ny hjemmel

84.2 Turnustjeneste

Fylkesmannen har en rekke oppdrag knyttet til turnustjenesten for leger, fysioterapeuter og kiropraktorer. Oppdragene er regulert gjennom forskrifter, rundskriv og embetsoppdrag. Det dreier seg blant annet om å opprette og godkjenne turnusplasser, gjennomføre valg for turnus i kommunehelsetjenesten for leger, arrangere kurs i offentlig helsearbeid og i legevaktsmedisin samt arrangere kurs og andre samlinger for veiledere.

Fylkesmannen i Østfold har i 2010 hatt fem møter med gruppeveiledning for turnusleger i kommunehelsetjenesten. Som veiledere har vi engasjert to allmennpraktikere med bred erfaring innen veiledning.

Vår og høst har vi gjennomført et todagers kurs i offentlig helsearbeid for de tre yrkesgruppene i turnustjeneste: Fysioterapeuter, leger og kiropraktorer.

Evalueringen fra disse kursene har i all hovedsak vært god, men med enkelte svakheter overfor målgruppen fysioterapeuter.

Det er også arrangert et todagers kurs i legevakts- og akuttmedisin våren 2010. Dette ble utvidet til tre dager pga antall deltakere høsten 2010. Evalueringen fra disse kursene har vært meget god.

Høsten 2010 ble det for første gang arrangert eget kurs i arbeids- og trygdemedisin for turnusleger. Disse temaene har tidligere vært en del av kurset i offentlig helsearbeid. Tilbakemeldingen fra deltakerne var meget god.

Det har i 2010 ikke blitt arrangert kurs eller samlinger for veiledere av leger eller fysioterapeuter.

Innføring av krav om praktisk tjeneste i sykehjem har blitt tatt positivt imot av turnuslegene og tilbakemeldingene er overveiende gode. Det har imidlertid blitt påpekt noe manglende veiledning i forhold til dette arbeidet.

Oversikt over kurs og antall deltakere:

Vår 2010:

- FMØs kurs for turnuskandidater: 16 turnusleger og 7 -fysioterapeuter
- Akuttmedisinsk kurs: 16 turnusleger

Høst 2010:

- FMØs kurs for turnuskandidater: 23 turnusleger og 8 -fysioterapeuter
- Akuttmedisinsk kurs: 22 turnusleger
- Helfo-kurs: 22 turnusleger

84.3 Klagesaksbehandling etter lov om helsetjenesten i kommunene, pasientrettighetsloven og

lov om sosiale tjenester

Se rapporter til Statens helsetilsyn 73.1, 81.3 og 82.3

Lov om helsetjenesten i kommunene med tilhørende forskrifter. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMOS		
Sum	0	

84.4 Helsetjenesten til innsatte i fengsel

Helse- og sosialavdelingen er representert i prosjektet "Fra fengsel til kvalifiseringsprogram", som også har helsetjenesteaspekter. For øvrig har vi ikke gjennomført særskilte tiltak i 2010.

84.5 Helsetjenestetilbud til asylsøkere, flyktninger, familiegjennforente og direktebosatte overføringsflyktninger

Fylkesmannen i Østfold har ikke kunnet prioritere arbeid på dette feltet i 2010.

84.6 Helse- og omsorgstjenester i et flerkulturelt samfunn

Fylkesmannen i Østfold har ikke kunnet prioritere spesielle tiltak på dette feltet i 2010. Vi gir stadig råd og veiledning om tilrettelegging av tjenester for ulike grupper i forbindelse med ordinær saksbehandling. Vårt arbeid mot kjønnslemlestelse (punkt 45.6) har også relasjon til dette arbeidet.

84.7 Helsetjenestetilbud til personer utsatt for seksuelle overgrep eller vold i nære relasjoner

Alle kommunene deltar i ordningen med et interkommunalt overgrepsmottak lokalisert til legevakten i Fredrikstad og Hvaler. Mottaket tar i mot kvinner og menn over 14 år som har vært utsatt for voldtekt, voldtektsforsøk eller lignende krenkelser. Personalet er spesialutdannet.

84.8 Helsestasjons- og skolehelsetjenesten

Fylkesmannen i Østfold har rapportert på kommunenes bruk av de frie midlene for å styrke forebyggende helsetjenester, herunder helsestasjons- og skolehelsetjenester. Østfold fylkeskommune har i samarbeid med fylkesmannen nominert kandidater fra Østfold til Samhandlingsprisen 2010. Fredrikstad kommune ble tildelt prisen for 2010 for sitt arbeid med å etablere et helsehus i Fredrikstad.

De fleste av kommunene i Østfold har tatt i mot og gir tilbud om gratis D-vitamindråper til spedbarn med innvandrerbakgrunn.

Helsekilden i Sarpsborg driver et nettverk for ledere innen helsestasjons- og skolehelsetjenesten i Østfold som har et spesielt fokus på faglige utfordringer for tjenesten. Fylkesmannen bidrar inn i nettverket med faglig informasjon om statlig politikk på folkehelseområdet.

Fylkesmannen samarbeider med Helsedirektoratet i styrking av skolehelsetjenesten ved å foreslå kommuner med spesielt store sosialt betingede helseforskjeller. To av kommunene fikk tilskuddsmidler i 2010.

Fylkesmannen i Østfold gjennomførte i 2010 en kartlegging av skolehelsetjenesten og helsestasjon for ungdom i alle Østfoldkommunene. Grunnen til kartleggingen var signaler om at disse tjenestene var blitt nedprioritert. Resultatene fra kartleggingen vil foreligge i løpet av våren 2011.

Resultatene fra kartleggingen vil foreligge i løpet av våren 2011.

Fylkesmannen i Østfold følger med på utviklingen i helsestasjons og skolehelsetjenesten i Østfold og er som nasjonale myndigheter bekymret for personellressursene i skolehelsetjenesten.

84.9 Svangerskapsomsorgen

Fylkesmannen i Østfold har i 2010 ikke mottatt informasjon om utilstrekkelig jordmordekning i svangerskapsomsorgen.

84.10 Kjønnslæstelse

Se resultatområde 45.3

84.11 Tannhelse

Tannhelsetjenesten deltar aktivt i folkehelsearbeidet i samarbeid med blant andre Fylkesmannen, se resultatområde 83.3.

Resultatområde 85 Spesialhelsetjenesten

85.1 Abortloven

Ingen rapporteringskrav.

85.2 Sterilisering

2 saker ble behandlet i 2010. Sakene er innrapportert til Steriliseringsrådet v/ Helsedirektoratet

85.3 Lov om transplantasjon

Ingen saker i 2010.

85.4 Tillatelse til å rekvirere sentralstimulerende legemidler

Det er behandlet 463 saker i 2010, og gjennomsnittlig saksbehandlingstid er 12 dager. På søknad om generell rekvireringsrett er det gitt avslag på to søknader.

Antall søknader om tillatelse til å rekvirere sentralstimulerende legemidler: Generell tillatelse 12 saker (14), spesiell tillatelse antall pasienter 451 (408) og antall leger 177 (166). Parentesen gjelder 2009.

Tillatelser til å rekvirere sentralstimulerende legemidler. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMOS	463	12
Sum	463	

85.5 Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep

Ingen saker i 2010.

Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMOS	0	
Sum	0	

85.6 Godkjenning av private sykehus, privat medisinsk laboratorie- og røntgenvirksomhet

Ingen saker i 2010.

85.7 Funksjonsprogram for nye offentlige sykehusbygg

Ingen saker i 2010.

Resultatområde 86 Omsorgstjenester

86.1 Omsorgsplan 2015

Vi har bidratt til kommunenes arbeid med å nå målsettingene i Omsorgsplan 2015 gjennom to kontaktmøter med kommunene hvor temaer fra hovedsatsningsområdene inngikk. I de foregående årene har vi bidratt aktivt til at kommunene har satt framtidens omsorgsutfordringer på dagsordenen gjennom fellesmøter og møter med hver enkelt kommune. Halvparten av kommunene i Østfold har, eller er i ferd med å ferdigstille, planer på dette området. I tillegg har flere kommuner påbegynt eller vedtatt å igangsette planarbeid. Vi har i 2010 bidratt med innspill på forespørsel.

Senter for omsorgsforskning Gjøvik presenterte seg og sitt arbeid for Østfoldkommunene på Fylkesmannens kontaktmøte med kommunene i desember 2009. I 2010 informerte Senter for omsorgsforskning i Østfolds Fylkesforum for Omsorgsplan 2015. Flere Østfoldkommuner skal være "omsorgsforskingskommuner". Ansatte i helse og sosialavdelingen deltok på omsorgsforskingskonferansen i oktober 2010.

Vi har gitt støtte til og deltatt i nettverksmøter for sykehjemmene og til hjemmetjenestene i fylket hvor blant annet utviklingsarbeid er presentert.

I 2009 tok vi opp temaet Aktiv omsorg med hver enkelt kommune. I 2010 er dette fulgt opp blant annet gjennom behandling av klager på vedtak om sosiale tjenester.

I samarbeid med Østfold fylkeskommune/Østfoldhelse (folkehelseprogrammet) har vi møtt folkehelsekoordinatorene i fylket som et ledd i å kartlegge forebyggende helsearbeid i kommunene samt samarbeid mellom kommunene og frivillige. Vi har i tillegg inngått avtale med Østfoldhelse om deltakelse i styringsgruppa i et prosjekt som handler om trygge lokalsamfunn og forebygging av skader.

Årsrapport for 2009 til Helsedirektoratet om Omsorgsplan 2015 er sendt innen aktuell frist.

86.2 Demensplan 2015

De fleste kommunene med planer på omsorgsfeltet har demensplan integrert i helhetlig plan, mens enkelte kommuner, bl.a. Fredrikstad, har egen demensplan. Vi har ikke hatt særskilte tiltak på dette området i 2010.

Brev med skjemaer for nasjonal kartlegging av tjenestetilbudet til personer med demens ble sendt ut til kommunene 2. desember 2010 med svarfrist 12. januar 2011. Alle kommunene hadde svart 21.01.11.

Pårørendeskoler, tilrettelagt dagaktivitetstilbud og miljøbehandling var temaer på vår demenskonferanse i november 2009. Vi har ikke gjennomført tilsvarende tiltak i 2010. Vi har bidratt til at representanter for nyopprettede demensteam har fått delta på NKAHs konferanse for demensteam. Det er informert om utredningsverktøyet i møte med kommunene.

I samarbeid med Husbanken har vi gitt veiledning ved søknader om bygging/ombygging av omsorgsplasser.

Vi har hatt møte med NKAH og undervisningssykehjemmet Glemmen om Demensomsorgens ABC, gitt tilskudd til oppfølging av Demensomsorgens ABC i Østfold og tilskudd til kommunene som har deltatt i tiltaket. Miljøbehandling var et av temaene i nettverksmøte for sykehjem, arrangert av Undervisningssykehjemmet Glemmen med tilskudd fra Fylkesmannen.

Vi følger noe med på kommunenes nettsider, men har ikke foretatt systematisk kartlegging av hvordan kommunene gir informasjon om tjenestetilbudene til personer med demens i 2010. Dette ble imidlertid kartlagt i mars/april 2009.

86.3 Kompetanseløftet 2015

Ingen rapportkrav i årsrapport til FAD. Egen rapport til Helsedirektoratet innen 1. mars.

86.4 Investeringsstilskudd til sykehjem og omsorgsboliger

Det gitt uttalelse til Husbanken når det gjelder 8 søknader om investeringsstilskudd, fremmet av fem kommuner. I tillegg har Fylkesmannen deltatt på møte i Husbanken hvor en kommune ba om råd i forarbeidet av et nytt heldøgns omsorgstilbud for demente.

Vi har videre deltatt på to møter i Husbanken sammen med de andre embetene i region øst og en fagdag hvor også noen Østfoldkommuner deltok.

Vi har oversikt over kommunenes investeringsplaner som oppdateres jevnlig, og rapporterte blant annet til direktoratet 1.mars 2010.

Vårt inntrykk er at kommunenes økonomiske situasjon er hovedårsak til den forsiktige satsningen på nye heldøgns omsorgstiltak og ikke befolkningens behov. Økning av tilskuddsatsene er således et viktig virkemiddel.

Vi erfarer at kommunene ikke øker tilbudet om dagsenter for demente tiltross for at dagens tilbud er svært spinkelt. Tilrettelagt dagsenter vurderes som et nødvendig tilbud til demente og deres pårørende. I dag gis det ikke tilskudd verken til investering eller drift av dagsenter for demente, noe som bør vurderes for å stimulere kommunene til å satse på dette viktige tiltaket.

Universell utforming var tema på en konferanse for kommunene høsten 2008. Fylkesmannen i Østfold deltar i et 3-årig pilotprosjekt sammen med Østfold fylkeskommune hvor man jobber systematisk med å utvikle universell utforming som en regional strategi. Bevisstgjøring gjennom blant annet inspirasjonskonferanser og samarbeid med kommuner og private aktører er sentralt.

Velferdsteknologi var et av temaene på Undervisningshjemmetjenesten nettverksmøte for kommunene arrangert høsten 2010 hvor også Fylkesmannen deltok.

86.5 Kvalitet i helse- og omsorgstjenesten

Bruk av IPLOS i kommunal planlegging var et tema på IPLOS-konferansen 16. september 2010. Kommunene venter fortsatt på oppdatering av de elektroniske systemene slik at det vil være enkelt å ta ut egen statistikk basert på IPLOS-data.

I forbindelse med rapporteringen om Omsorgsplan 2015 til Helsedirektoratet for 2009 høsten 2010 innhentet vi oppdatert oversikt over kommunenes oppfølging av normering av legetjenester i sykehjem. Oversikten er oversendt Helsedirektoratet innen gitt frist.

En av Østfoldkommunene informerte om sitt arbeid med Etisk kompetanseheving i Fylkesmannens møte med kommunene i desember 2010.

Fylkesmannen er kjent med at ernæring har vært tema på et medlemsmøte i sykepleierforbundet i vårt fylke. Det har også vært tema i enkeltsaker, men vi har for øvrig ikke hatt aktiviteter på dette området i 2010. I desember innvilget vi tilskudd til en kommune som skal sette fokus på ernæring i hjemmetjenestene, og som skal informere øvrige hjemmetjenester på sikt.

86.6 Undervisningssykehjem/ Undervisningshjemmetjenester/Lindrende behandling

Fylkesmannen er representert i styringsrådene til Undervisningssykehjemmet Glemmen sykehjem og Undervisningshjemmetjenesten i Eidsberg kommune.

Både undervisningssykehjemmet og undervisningshjemmetjenesten har arrangert nettverksmøter i 2010 med tilskudd og deltakelse fra Fylkesmannen. På møtene ble det informert om satsningsområdene og planer framover. Undervisningssykehjemmet utlyste høsten 2009 "Frie midler" til utviklingsarbeid i sykehjem i 2010. Tilskuddet var gitt av Fylkesmannen. Dette og annet utviklingsarbeid ble presentert i nettverksmøtet. Fylkesmannen har også gitt tilskudd til "Frie midler" i 2010 med gjennomføring i 2011 både til utviklingsarbeid i sykehjem og

utviklingsarbeid i hjemmetjenestene. Fylkesmannen deltar i utvelgelsen av prosjekter.

Fylkesmannen er informert om at det er etablert nettverk mellom undervisningssykehjemmet, undervisningshjemmetjenesten og senteret for omsorgsforskning. Fylkesmannen har ikke bidratt til etableringen.

Vi har uttalt oss til søknader om kompetansehevende tiltak til lindrende behandling og omsorg ved livets slutt etter henvendelse fra Fylkesmannen i Oslo og Akershus som har hovedundervisningssykehjem.

86.7 Økt forvaltningskompetanse. Saksbehandling i helse- og omsorgstjenesten

Vi har arrangert kurs i saksbehandling av omsorgslønssaker, med stor deltakelse fra kommunene. Det gis fortløpende råd og veiledning i saksbehandling til kommunene ved henvendelse, fortrinnsvis per telefon.

Både psykiatrirådgiver og rusrådgiver bidrar med veiledning på saksbehandlingstemaer i sine møter med rus- og psykiatritjenestene i kommunene. Her har også flere jurister fra helse- og sosialavdelingen deltatt med undervisning i saksbehandling.

Gjennom møtereferat fra ansvarsgruppe er Fylkesmannen gjort kjent med at det planlegges flytting av personer som mottar kommunale omsorgstjenester, uten at disse har blitt gjort kjent med planene. Vi har da tilskrevet kommunen, med kopi til hjelpeverge, og informert om at flytting ikke kan gjennomføres uten personens viten og vilje.

86.8 Aktiv omsorg/Partnerskap med familie og lokalsamfunn

Vi har inngått avtale med Østfoldhelse om deltakelse i styringsgruppa i et prosjekt som handler om trygge lokalsamfunn og forebygging av skader. Prosjektet skal også legge vekt på sosiale aktiviteter/møteplasser. Ut over dette er det ikke gjennomført tiltak med sikte på forebygging og egenmestring hos hjemmetjenestens mottakere i 2010.

Det er ikke gjennomført særlige tiltak på området Aktiv omsorg, men det er fulgt opp blant annet gjennom behandling av klager på vedtak om sosiale tjenester. Vi har samarbeidet med Fylkesmannens landbruksavdeling om ”Inn på tunet-løftet 2010 - 2012”.

Fylkesmannen i Østfold har i samarbeid med Borg Bispedømme og Høgskolen i Østfold avholdt kurs/opplæring i rundskriv ”Retten til egen tros- og livssynsutøvelse.” Vi har også innformert om rundskrivet i nettverks møter. Videre har vi anvendt/vist til rundskrivet i klagesaksbehandlingen.

Etter flere forberedende møter med Østfold fylkeskommune/Østfoldhelse (folkehelseprogrammet) deltok Fylkesmannen i møte med folkehelsekoordinatorerne i desember 2010. I dette møtet ble vi informert om forebyggende arbeid i kommunene og om samarbeid med frivillige. Eksemplene som ble gitt her, ble kjent for de andre folkehelsekoordinatorerne, men ikke for andre virksomheter i kommunene.

86.9 Rettssikkerhet ved bruk av tvang og makt overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemming

Fylkesmannen har gjennomført disse tiltakene i 2010:

- Har arrangert kurs for alle kommunene og fylkets DPS i ”Psykisk lidelse og utviklingshemming.”
- Har gjennomført 3 opplæringsdager i regi av ”Ridder uten rustning” for 3 kommuner. Tema ”Tvang og makt.”
- Har initiert opprettelse av nytt nettverk for faggruppen som arbeider med tvang og makt.
- Har støttet stiftelsen SOR i utviklingen av e-læring.
- Har gjennomført intern samling om tema tvang og makt.
- Har gjennomført stedlig tilsyn på 9 vedtak.
- Har gjennom vedtak og tilsyn stimulert til kompetanseheving og rekruttering av fagkompetanse gjennom kompetanseløftet 2015
- Har fulgt med på behandlingstiden for vedtak og etterspurt vedtak fra kommunene og uttalelser fra spesialisthelsetjenesten

Rapportering på meldinger er gjort i eget skjema. I 2010 hadde vi 250 meldinger på 60 personer og 21 vedtak på 18 personer

Det er gjennomført 9 tilsyn. Tilsynsrapportene er oversendt Helsetilsynet.

86.10 IPLOS – individbasert pleie- og omsorgsstatistikk

Vi har arrangert IPLOS-temadag for kommunene med stort fremmøte. I tillegg til IPLOS-kontakter og IPLOS-ansvarlige var ansvarlige for datasikkerhet og personvern invitert. Resultatet av kartlegging av personvern og datasikkerhet i Østfold ved årsskiftet 2009/10 ble gjennomgått i tillegg til de temaene som ble gjennomgått av Helsedirektoratets representanter.

Vi har gitt bistand til Helsedirektoratet med å følge opp en Østfoldkommune som hadde feil eller manglende innsending av IPLOS-data, og som derfor ikke kom med i KOSTRA-publiseringen 15. juni.

Høsten 2010 kartla vi etter ulike innspill fra kommuneansatte behovet for et eget møte med rus- og psykiatritjenestene i kommunene om IPLOS-registreing. Et slikt møte er på bakgrunn av kartleggingen planlagt våren 2011.

Resultatområde 87 Psykisk helse

87.1 Tvungen undersøkelse

Ingen rapporteringskrav

87.2 Behandling uten eget samtykke

Nedenfor er gitt oversikt over klager på tvangsmedisinering i 2010. Parentesen viser tilsvarende for 2009:

Antall behandlede saker er 34 (28), median saksbehandlingstid 6 (7)dager og gj.snitt. saksbehandlingstid er 7 (9) dager. Antall saker med saksbehandlingstid på 7 dager eller mer er 15 (15). Saker der klager er gitt helt eller delvis medhold er 3 (1). Det var 27 (22) stadfestelser og 4 (5) opphevelser.

87.3 Privat forpleining i det psykiske helsevernet

Ingen rapporteringskrav.

87.4 Godkjenning av institusjoner som skal ha ansvar for tvungent psykisk helsevern

Ingen rapporteringskrav.

87.5 Vedtak om overføring

Ingen rapporteringskrav.

87.6 Forpleining, kontroll og tilsyn med pasienter i det psykiske helsevern

Ingen rapporteringskrav.

87.7 Videre utvikling av det psykiske helsearbeidet i kommunene

Særskilt rapportering med egne frister.

87.8 Dispensasjon fra forskrift om faglig ansvarlig for vedtak i det psykiske helsevernet

Ingen rapporteringskrav. (En søknad mottatt og innvilget.)

87.9 Godkjenning av psykiatriske poliklinikker

Ingen rapporteringskrav. (En sak under behandling.)

87.10 Gjennomføring av tvungent psykisk helsevern for personer som ikke har bosted i riket

Fylkesmannen i Østfold behandlet en sak om hjemsendelse i 2010.

Resultatområde 88 Rusområdet

88.1 Alkoholoven

Behandlet to klagesaker, begge stadfestet kommunens vedtak.

Det er ikke aktuelt med kontroll av statlige bevillinger i fylket.

Vi har et samarbeid med Øst- norsk kompetansesenter mot kommunene for bl.a. å styrke kommunenes forvaltning av alkoholoven. Vi avgir høringsuttalelser til kommunenes planer som berører saksfeltet.

88.2 Rusmiddelarbeid

Muligheten for å søke tilskudd til kommunalt rusarbeid ble gjort kjent i informasjonsmøte for alle fylkets kommuner, og gjennom ulik møtevirksomhet gjennom året. 14 av 18 kommuner mottok tilskudd i 2010. I løpet av året har vi hatt minimum ett møte med ansvarlig administrativ ledelse i alle disse kommunene for å følge opp rusarbeidet generelt og bruken av tilskuddsmidler spesielt. Noen kommuner har valgt å invitere Fylkesmannen til deltakelse i styringsgrupper eller lignende. Vi etterstreber å møte kommunes ledere i samarbeid med KoRus øst, og med fokus på kompetanse- og kvalitetsutvikling av det kommunale rusarbeidet. Denne kommunikasjonsformen gir et godt utgangspunkt for råd og veiledning om rusarbeid, og til å peke på forbedringspunkter med hensyn til internkontroll og samarbeidsutfordringer. Det gir også mulighet for å tilby spissede kompetansehevingstiltak i den enkelte kommune. Ulike former for tiltak med disse målsetningene har vi gitt i 15 av 18 kommuner.

Ett slikt tiltak som er åpent for alle kommuner er nettverket for medarbeidere i tilskuddsfinansierte prosjekter. I 2010 har nettverket hatt 6 heldagssamlinger. Ledere og brukere deltok på 2 av samlingene. Det faglige fokuset i nettverket ligger på utviklingsprosess og prosjektledelse. Vi ser at det gir resultater ved at prosjektmedarbeiderne har blitt styrket i det lokale arbeidet med faglig fundering, brukermedvirkning og forankring.

I Østfold har det kun vært en deltakerkommune i ”Tillitspersonforsøket”. Av ulike grunner valgte kommunen å avvike sin deltakelse ved inngangen til 2010.

Østfold har fem sosialmedisinske poliklinikker (SMP). For å legge til rette for godt samarbeid mellom kommunene og spesialisthelsetjenesten har KoRus øst og Fylkesmannen i Østfold etablert fem regionale rusfaglige fora i fylket. I løpet av året har det vært totalt 17 rusfora. Det er kun én kommune som ikke deltar, Rømskog. Det er opprettet arbeidsutvalg for alle forumene med representanter for hovedmålgruppene. Disse utgjøres av kommunenes rus- og psykiatritjeneste, NAV og SMP. I tillegg deltar ansatte i skole, skolehelsetjeneste, barnevern, politi, fylkeskommune, fastleger, pleie og omsorgstjenestene m.fl. Deltakelsen fra disse kan variere noe avhengig av tema.

I 2009 ble det etablert et LAR-nettverk i Østfold. Nettverket består av de fem kommunene med flest pasienter i LAR, LAR-ansvarlig i hver SMP, medisinsk ansvarlig i sykehuset, KoRus øst og Fylkesmannen. Nettverket har møttes i fem samlinger i 2010. I februar arrangerte vi også LAR-konferanse med introduksjon av det nye rammeverket. Blant deltakerne var pasienter, fastleger, apotek, sykehus, kriminalomsorgen, ulike kommunale tjenester m.m.

Det er etablert felles plan for kompetansehevede tiltak i samarbeid med KoRus øst. Denne revideres halvårlig og beskriver både de tiltak vi har felles og de vi administrerer hver for oss. Planen omfatter all vår innsats på rusfeltet, og vi ser at felles deltakelse gir en bred og robust plattform i møte med våre samarbeidspartnere. To ganger årlig møtes KoRus øst, Rio, sykehuset, KS, NAV, Høgskolen i Østfold og Fylkesmannen for gjensidig informasjonsutveksling og koordinering av kompetansehevede innsats.

Siden 2008 har vi kjøpt kompetanse av Rio som vi i samarbeid med KoRus øst benytter i tiltak i kommunene. I 5-6 kommuner hadde vi i 2010 felles møter for ansatte og brukere med IP som tema. Mot slutten av året gikk det ut invitasjon til alle kommunene om at denne formen for kompetansehevingstiltak kan etterspørres. IP har ellers vært oppe som eget tema eller bi-tema i en rekke rusfaglige fora. Prosessene knyttet til kommunenes bruk av tilskuddsmidler gir mulighet for å sette bruken av individuell plan og brukervedvirkning i kommunene på dagsorden. Flere prosjekter kan nå vise til gode resultater med hensyn til økt bruk av IP, og brukere har fått plass i både arbeidsgrupper og styringsgrupper. Kommunene melder tilbake at dette har bidratt både til bedre målretting av tiltak og inspirasjon av ansatte.

Ressursrapportering

Samlet ressursinnsats på fagområder under Helse- og sosialdepartementet er i størrelsesorden 21,8 årsverk som er fordelt slik:

Resultatområder	Årsverk	-	Relativ andel
• 81 Tilsyn og klager etter sosialtj.loven	3,8	-	17%
• 82 Tilsyn og klager etter helsetj.loven	6,3	-	29%
• 83 Folkehjelp	0,5	-	2%
• 84 og 85 Primærhelsetj. og spesialhelsetj.	2,1	-	9%
• 86 og 75 Omsorgstj., habilitering, rehabilitering	2,1	-	10%
• 87 og 88 Psykisk helse og rusomsorg	0,9	-	5%
• 88 og 76 og 77 Kvalitet, samhandling andre oppg.	3,2	-	15%
• 89 - 73.9 Andre oppdrag under HOD	2,9	-	13%
• Sum	21,8	-	100%

Oversikten nedenfor, som er generert via regnskapssystemet og SSØ, er desverre ikke i samsvar med reell ressurbbruk. Vi har ikke lyktes med å korrigere.

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
81 Tilsyn og klagesaksbeh. etter sosialtj. loven	kr 1 613 749,81	kr 1 261 844,33
82 Tilsyn og klagesaksbeh. etter helsetj. loven	kr 3 544 624,28	kr 85 480,21
83 Folkehelsearbeid	kr 328 039,94	kr 0,00
84 og 85 Primærhelsetj. og Spesialhelsetj.	kr 558 623,25	kr 591 014,80
86 og 75 Omsorgstj, Habilitering og Rehabilitering	kr 1 123 443,63	kr 586 963,23
87 og 88 Psykisk helse og Rusområdet	kr 185 255,91	kr 5 597 759,06
76 og 77 Kvalitet og samhandling og Andre oppdrag	kr 1 722 205,45	kr 148 497,40
Andre oppgaver under HOD	kr 0,00	kr 0,00
Sum:	kr 9 075 942,00	kr 8 271 559,00

Samferdselsdepartementet

Resultatområde 91 Oppdrag for Samferdselsdepartementet

91.1 Avkjørselssaker etter vegloven

Ingen klagesaker knyttet til veglovens bestemmelser om avkjørsel fra riksveg i 2010.

91.2 Konesjon til anlegg og drift av taubaner

Ingen saker.

Utenriksdepartementet

Resultatområde 92 Oppdrag for utenriksdepartementet

92.1 Apostiller

Det er behandlet 1207 saker om apostille i 2010.

92.2 Forberedelse av saker om honorære konsuler

Vi har behandlet 1 sak om honorære konsuler.

Kulturdepartementet

Resultatområde 95 Tros- og livssynssamfunn

Det er registrert 1 nytt trossamfunn i 2010. Samlet er det 47 registrerte og 4 uregistrerte trossamfunn i Østfold. Sum utbetalt statstilskudd i 2010 er kr 4.384.651.

Fylkesmannen i Østfold har ikke foretatt noen kontrolltiltak/tilsyn overfor trossamfunnene de siste årene pga ressursmangel.

Resultatområde 96 Gravferdsloven

Det er gitt 28 tillatelser til spredning av aske etter død og 21 tillatelser før død. Saksbehandlingstiden har vært under 1 måned.

Resultatområde 97 Lov om Helligdager

Fylkesmannen behandlet og innvilget en dispensasjonssak og avsto to søknader om forskrift om typisk turiststed.

Resultatområde 98 Oppdrag på det administrative området

98.1 Rekruttere og beholde medarbeidere

Ved kunngjøring av stillinger opplyses det om at den statlige arbeidsstyrken skal i størst mulig grad gjenspeile mangfoldet i befolkningen, at det er et personalpolitisk mål å oppnå en balansert alders- og kjønnssammensetning og rekruttere personer med innvandrerbakgrunn. Som IA-virksomhet legger Fylkesmannen i Østfold vekt på å tilrettelegge arbeidsforholdene for personer med redusert funksjonsevne.

I 2010 ble 21 personer eksternt rekruttert ved tilsetninger, i faste stillinger 11, engasjement 6 og vikariater 4. Av disse var 16 kvinner og 5 menn. I tillegg kommer 1 lærling som har arbeidsområder innenfor kontorlag samt 7 praktikanter med fagopplæring. En fast medarbeider og 1 vikar har innvandrerbakgrunn.

Legemeldt og egenmeldt sykefravær var 3,8% i 2010 hvorav det legemeldte sykefraværet utgjorde 2,6%. Det legemeldte sykefraværet var på sitt høyeste i 4. kvartal 2007 med 7,9%. I følge NAVs IA statistikk var det legemeldte fraværet ved embetet 3,2 %-poeng lavere enn tilsvarende virksomheter på landsnivå for gruppen offentlig administrasjon, forsvar og trygd.

Fylkesmannen har fulgt opp sykefraværet systematisk. Sykefraværet er i liten grad relatert til arbeidssituasjonen. Økt egenmeldt sykefravær har redusert det legemeldte fravær i tråd med målet med ordningen. En stor del av fraværet er langtidssykefravær. Ledelsen har prioritert oppfølging av sykefraværet høyt, og oppmerksomheten har vært rettet mot å finne ut hvorvidt dette er arbeidsrelatert. I dette arbeidet har Fylkesmannen nært samarbeid med NAV's IA-rådgiver og bedriftshelsetjenesten.

I samsvar med målene for embetets IA-arbeid er det bl.a. gitt arbeidstrening for 6 person på ulike fagområde. Vi har livsfasepolitikk, herunder lokal seniorpolitikk.

Med risiko for å miste nøkkelpersoner er det gjennomført lokale lønnsforhandlinger for 2 ansatte etter HTA pkt 2.3.4 og bestemmelsen "....for å beholde....".

Det er utarbeidet følgende interne retningslinjer: Arbeidstidsordninger, permisjonsregler, introduksjonsprogram for nyansatte og tilsettingsrutiner mm.

Tilsatte med innvandrerbakgrunn

Embete	Antall 2010	% 2010	Antall 2011	% 2011
FMOS	2	1,7	3	2,5
Sum	2	0	3	0

98.2 Kompetanseutvikling

Fylkesmannen har prioritert kompetanseutviklingstiltak i embetets overordnede virksomhetsplan. Tverrfaglige, medarbeiderstyrte arbeidslag er fornyet og videreutviklet for oppgaveløsninger som krever samordning. Det er gjennomført halvdags intro-samling for nyansatte med 27 deltakere. Embetet har også startet opp prosjekt med opplæring i teamutvikling og kommunikasjon for to avdelinger. Dette prosjektet videreføres i 2011 for alle avdelingene. Videre ble det gjennomført kurs i arbeidsmiljøloven og førstehjelpskurs i regi av bedriftshelsetjenesten. Kompetanseutvikling på embetets ulike fagområder for øvrig, planlegges og gjennomføres i tråd med fagområdenes virksomhetsplaner.

Kommentar til tabellen nedenfor:

Tabelldataene vedrørende kunngjorte stillinger gjelder ledere på direktørnivå, assisterende fylkeslege, assisterende fylkesmann og embetsleder. Mellomledere (assisterende direktører) og faggruppelidere er ikke medregnet. Det er kunngjort 4 lederstillinger hvor det er ansatt 1 kvinne og 3 menn. Pr 31.12. består lederteamet av 3 kvinner (inkl. fylkesmannen) og 4 menn. Ny assisterende fylkesmann tiltrådte i mars 2010.

Fordeling menn/kvinner i lederstillinger

Embete	Kunngjorte lederstillinger	% tilsatte kvinner	% tilsatte menn	Antall kvinnelige ledere	Antall mannlige ledere
FMOS	4	1	3	4	4

Fordeling av kompetansmidler

Embete	% kompetanse kvinner	% kompetanse menn	% under 50 år	% over 50 år
FMOS				

98.3 Medvirkning

Samarbeidsutvalget: Fylkesmannen har etablert et godt samarbeid med arbeidstakerorganisasjonene gjennom månedlige møter i samarbeidsutvalget. Samarbeidet er beskrevet i lokal tilpasningsavtale. I 2010 deltok ledere og tillitsvalgte på felles opplæring om avtaleverket i regi av Nettverk Østlandet, jf Hovedavtalen pkt 5.6 Medbestemmelse og samarbeidskompetanse. Lokal lønnspolitikk har vært til drøfting og justering i 2010, og skal i 2011 behandles på nytt for å komme fram til en felles plattform om bruk av lønssystem og tiltak i hht til embetets mål.

Arbeidsmiljøutvalget: Arbeidet følger vår årlige handlingsplan og utvalget har hatt 4 møter.

Fellesmøter: Samarbeidsutvalget og arbeidsmiljøutvalget har hatt to fellessamlinger med tema Fylkesmannens verdier og rollekrav, og ett fellesmøte om HMS/IA.

HR-møter: Det er gjennomført HR-møter med ledergruppen og samarbeidsutvalget om lønn, rekruttering og VP/budsjett.

98.4 Likestilling og likeverd

Det er lagt vekt på hvordan embetet utøver sin aktivitetsplikt for likestilling og veiledningsplikt på Fylkesmannens fagområder for å avdekke eventuelle uønskede lønnsforskjeller. Årlig utredes kjønnsfordelingen på stillingsgrupper og lønn, og vi har integrert tiltak i personalpolitikken og lønnspolitikken.

Det ble gjennomført lokale lønnsforhandlinger etter HTA pkt 2.3.3 Årlige forhandlinger i 2010. Beregninger av status ved embetet pr 01.11.2010 viser fortsatt at det ikke er forskjell på kvinner og menns lønnsnivå.

Vi har prosedyrer for kunngjøring, og det er etablert samarbeid med NAV ved kunngjøring av stillinger. Embetet har en fleksibel arbeidstidsordning og permisjonsmuligheter for småbarnsforeldre, redusert arbeidstid og arbeid hjemme etter avtale. Normalt forekommer ikke bruk av overtid.

I embetets samarbeidsutvalg med representanter fra både arbeidstaker- og arbeidsgiversiden, var det 5 kvinner og 3 menn dvs 62% kvinnerepresentasjon. I arbeidsmiljøutvalget var det 2 kvinner og 5 menn og tilsvarende 28% kvinnerepresentasjon. Ledernivået har 4 kvinner (inkludert fylkesmannen) og 4 menn, dvs 50 % kvinner, dette er en økning i forhold til foregående år.

Det er i løpet av året gjennomført omfattende individuell fysisk tilpasning av arbeidsplassene. Inngangspartiet som i 2009/2010 fikk ny mottakelse med bl.a. internettilgang, føringssskinner for blinde/svaksynte og det er montert teleslynge i et felles møterom. Videreutvikling av systemene og tiltak for universell utforming har pågått i 2010.

Fylkesmannen anvender etiske retningslinjer for statstjenesten, og vi har regler for varsling om arbeidsmiljøet ved embetet.

Likestillingsloven, arbeidsmiljøloven og diskriminerings- og tilgjengelighetsloven er etter Fylkesmannens vurdering ivarettatt.

Beregningene av gjennomsnittlig lønnsnivå innenfor grupper i 2007, 2008 og 2009 viser at det ikke kan påvises usaklige lønnsforskjeller mellom kvinner og menn generelt, når en tar hensyn til spesielle tilfeller.

98.5 Føringer på IKT-området

Informasjonssikkerhet

Fylkesmannen i Østfold har i vedtatt ny informasjonssikkerhetspolicy/et styrings dokument for personvern, informasjonssikkerhet og beredskap. Det er også laget sikkerhetsinstruks for medarbeidere og ledere samt en lokal beredskapsplan. Vi vil bruke 2011 til å skape en god sikkerhetskultur. Blant annet skal det arrangeres fagdag for alle ansatte hvor informasjonssikkerhet vil være på dagsorden.

Fylkesmannen i Østfold har en enkel fjernaksesløsning hvor autoriserte ansatte kun har tilgang til vårt intranett og egen e-post. Det er iverksatt egne systemtekniske tiltak for å hindre uautorisert tilgang. Ansatte som autoriseres for fjernaksess må inngå avtale om dette før fjernaksess tillates.

GIS og geodata

Fylkesmannen i Østfold deltar både i geodatautvalget og temadatudvalget i Norge digitalt Østfold. Det er i 2010 etablert en ny samarbeidsavtale mellom Fylkesmannen, kommunene i Østfold, Statens kartverk og Østfold fylkeskommune om Turkart Østfold. Fylkeskommunen har overtatt ansvaret med forvaltningsavtalen i 2010. Videre har Fylkesmannen og Østfold fylkeskommune partnerskapsavtale om GIS-samarbeid.

Kartdata fra Geovekst, Norge digitalt og ortofoto fra Norge i Bilder er tilgjengelig i vår webinnsynsløsning, Østfold-kartet. Karttjenesten er tilgjengelig for publikum, næringsliv og kommuner og er i flittig bruk. Det er også en egen karttjeneste for regionalt miljøprogram og Ytre Hvaler nasjonalpark. I tillegg har vi en integrert løsning mot saksbehandlersystemet ePhorte. Byggesaker (klage- og dispensasjonssaker) er stedfestet.

Det er ressurskrevende å oppdatere kartdata. Fylkesmannen i Østfold har deltatt i forprosjektet om en felles geodatabase for embetene. Prosjektet er støttet av FAD. Det er viktig at dette prosjektet blir prioritert i 2011 og at felles geodatabase blir etablert. Dette vil være ressursbesparende for embetene. Basen vil også være viktig for å utvikle nye fellesløsninger. Matrikkelinformasjon er en viktig del av dette prosjektet.

Fylkesmannen samarbeider med kommunene og i enkeltprosjekter om geodata, og arbeider med å tilrettelegge tematiske geodata for saksbehandling. Miljø- og sårbarhetskartet (MOB) ble ajourført 2010. Fylkesmannen vil tidlig i 2011 tilgjengeliggjøre en ny kartinnsynsløsning.

Resultatområde 99 Partistøtteordningen

Informasjon og utbetaling av partistøtte for 2010 ble gjennomført før 01.05.2010.

Andre

Ressursrapportering

Samlet ressursinnsats på RO 91 Andre faglige oppgaver på oppdrag for statlige virksomhet og RO 95 Ressurser knyttet til administrasjon/fellesoppgaver/drift er samlet ca 26 årsverk. Dette er fordelt etter andelen årsverk slik:

• Resultatområde	Årsverk	-	Relativ andel
• 91 Andre faglige oppgaver på oppdrag fra andre dep	0,9	-	3%
• 95 Ressurser knyttet til adm/fellesoppgaver/drift -	25,3	-	97%
• Sum	26,2	-	100%

Oversikten som er generert via regnskapssystemet og SSØ er desverre ikke i samsvar med rell ressursinnsats. Overføring av data fra SSØ har gitt følgende resultat:

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
Andre faglige oppg. på oppd. for statlige virk.	kr 547 101,32	kr 0,00
Andre faglige oppgaver for ikke-statlige virk.	kr 0,00	kr 0,00
Ressursbruk knyttet til adm/felles oppg./drift	kr 23 307 443,81	kr 0,00
Sum:	kr 23 854 545,00	kr 0,00